(2

HISTORIA CONCILIORUM GENERALIUM.

LIBER SECUNDUS,

AUCTORE

Magistro EDMUNDO RICHERIO, Doctore ac Socio Sorbonico.

COLONIÆ,
Apud BERNARDUM HETSINGH.
CIↃ IↃC LXXXI.

HISTORIA

Conciliorum Generalium.

LIBER II.

CAPUT PRIMUM.

I. *Causæ, ob quas Romani Pontifices mortuo Bonifacio* VIII. *Sedem Romanam transtulerunt Avinionem.*

II. *De causis schismatis inter Innocentium* VI. *& Clementem* VII. *post excessum Gregorii* XI.

III. *Carolus* V. *Galliæ Rex anteà Clementi* VII. *parere noluit, quàm Cardinales, qui Clementem elegerant, juravissent solum Clementem fuisse Canonice delectum.*

IV. *Academia Parisiensis, cùm mala & deformitates prævideret, quæ ex Antipaparum schismate Ecclesiæ imminebant, Clementi quamquam Canonicè electo parere recusavit.*

V. *Regum Franciæ labores & sumptus pro extinguendo schismate.*

VI. *Eorundem edicta, ut Ecclesia Gallicana reduceretur ad suas antiquas libertates.*

VII. *Solicitudo Academiarum Europæ pro schismate sarciendo: & de articulis Parisiensis, & Bononiensis Academiæ super ea re.*

I. VT posteri seriem integram Conciliorum Generalium, & regiminis Ecclesiæ habeant, gestis octo primorum Ego Historiam prioris Synodi Pisanæ, Constantiensis, Basileensis, secundæ Pisanæ, Lateranensis ultimæ, atque Tridentinæ Synodi subjungam: principiumque faciam ab translatione Sedis Romanæ Avinionem: quia hoc Schismatibus causam aliquam præbuit. Etenim, Benedicto XI. Bonifacii VIII. Successore vita functo, Collegium Cardinalium in duas divisum partes undecim circiter menses altercando contrivit, antequam de Summo Pontifice nominando convenire posset. Ex una parte Matthæus Ursinus cum Francisco Cajetano ex Bonifacii VIII. Fratre genito: Ex altera Neapoleo Ursinus, & Pratensis Cardinales studiis partium moderabantur.

Tandem Cardinalis Pratensis cum Cajetano colloquutus: *Magnum*, inquit, *damnum Ecclesiæ creamus, Cajetane, quod de Pontifice nominando non convenimus. At*, infit Cajetanus, *per me non stat. Ergo*, ait Pratensis, *vobis optionem damus nominandi tres Archiepiscopos Galliæ*

à Bonifacio creatos Pontificatu idoneos, quorum ego cum Sociis meis intra quadraginta dies unum deligemus in Romanum Pontificem, quem vos deinceps suffragiis vestris confirmabitis. Conditionem accipit Cajetanus: Pratensis verò quamprimum Galliæ Regem Philippum pulchrum per excursores velocissimos facit certiorem conditionis à Cajetano acceptæ, petitque quem ex tribus Archiepiscopis memoratis nominari velit Pontificem. Burdegalensis, unus ex illis tribus Archiepiscopis, tum valde alieno erat animo à Franciæ Rege, eo quod hic bello Aquitanico consanguineos Archiepiscopi Burdegalensis infestasset: Rex autem illum certiorem facit situm esse in sua manu eum ad Pontificatum evehere, quo nuncio accepto Burdegalensis Archiepiscopus Cathedræ Romanæ desiderio facillime cum Philippo rediit in gratiam. Qui statim Cardinali Pratensi rescribit, ut Bertrandum Gothum Burdegalensem Archiepiscopum deligerent in Papam. Pratensis, re communicata cum sociis, Cajetano Burdegalensem Archiepiscopum nominat, quem cum Cajetanus Philippo Regi infestum arbitraretur, eundem cum suis asseclis cooptavit Pontificem anno M CCC V. estque vocatus Clemens V. qui partim ut Galliæ Regi gratificaretur, partim etiam propter bellum, quo Italiæ Reguli tum Ecclesiæ Romanæ patrimonium populabantur, Sedem defixit Avinione, ubi LXXIII. annos, hoc est ad Gregorii XI. tempora, continuavit.

II. Nam Gregorius crebris monitis & suasionibus B. Catharinæ Senensis cum Romam rediisset: atque paulo post anno M CCC LXXVIII. Sexto Kalendas Aprilis excessisset, populus Romanus seditione facta ad Conclave irrupit, atque omnibus Cardinalibus mortem interminatur, nisi vel Romanum, vel saltem Italum natione crearent Pontificem. Quocirca Cardinales, qui aliter saluti suæ consulere non poterant, Bartolomeum Neapolitanum, qui Cardinalis non erat, delegerunt, estque appellatus Urbanus VI. Cæterum Cardinales ægrè ferentes vim sibi à populo Romano illatam, aliquanto post simulata & affectata jocosa peregrinatione Roma exierunt, ac sese Fundos oppidum non procul à Cajeta contulerunt, ubi communibus & liberrimis votis Robertum Gebennensem, qui Clemens VII. indigetari voluit, in Pontificem Romanum cooptarunt. Ego hîc eorundem Cardinalium literas ad Rectorem Universitatis Parisiensis exscribam, quas ex Academiæ tabulario prompsi cum permultis aliis monimentis quæ deinceps proponam.

Miseratione divina Collegium S. R. E. Cardinalium dilectis filiis, Rectori,

Rectori, Magistris, Doctoribus, & Scholaribus Universitatis Parisiensis, salutem, & post literarum gloriosa certamina æternæ fœlicitatis bravium adipisci. Scripsisse nos vobis recolimus per dilectum filium Joannem de Guignicurte in sacra Theologia Baccalarium ea, quæ per insanum populum miserabilis urbis Romæ, ejusque Officiales perfidos, dira tyrannide, ausuque sacrilego, belluarum sævientium more, dum post obitum felicis & sanctæ recordationis Domini Gregorii Papæ XI. ad futuri electionem Pontificis curaremus, tam in personas nostras, quam bona, eorum actuum multiplicatione infeliciter patrata sunt, ut per ipsorum effrenatam malitiam aliquis in Sede Apostolica intruderetur, prout rei exitus lucide demonstravit. Hac itaque occasione habet Petri sedes sessorem Apostaticum, unicæ dilectæ invasorem, satorem erroneorum dogmatum, & veritatis totius contemptorem: hunc certe non tradidit Canonica electio: hunc Spiritus Domini non vocavit: hunc non stabilivit consensus: hunc truculenta rabies, & sæva timorum incussio in Apostolicam Sedem intrusit. Ne igitur intrusus ipse, qui datus in sensum reprobum terreni fastus appetitor factus est, & propriæ salutis contemptor, per suam obstinatam malitiam, & obstinationem iniquam fideles aliquos super præsenti negotio faceret dubitare, ad publicationem quandam processimus, sicut per dilectum filium Petrum de Corbeja Secretarium Regium præsentium portitorem informabimini plenius, cujus relationibus fidem petimus adhiberi. Datum Anagniæ M CCC LXXIII. *Apostolica Sede vacante*, signatum *Gebye*, & sigillatum cera rubea cum duplici cauda.

Hinc patet quanto tum esset in pretio Academia Parisiensis: erat enim velut totius Christianitatis seminarium. Porrò ego me apud Froissardum, & alios auctores legisse memini; Magistrum Joannem de Guignecourt, cujus in memoratis literis mentio habetur, habitum fuisse omnium sui seculi doctissimum; & nihil eorum, quæ homines scire possunt, ignoravisse.

III. Carolus V. qui tum regnabat in Galliis, & anno M CCC LXXX. diem supremum obiit, nunquam adduci potuit, ut Clementi VII. obedientiam sponderet, antequam Cardinales, qui Clementem elegerant, sacramento & syngraphis firmarent, publicarentque unum & solum Clementem VII. esse legitimum & Canonice electum Pontificem.

IV. Hocque Academia Parisiensis quamquam apprime sciret, nihilomi-

hilominus quasi ex alta specula prævidens mala, quæ ex Antipaparum schismate, tum Catholicæ, cum privatim Gallicanæ Ecclesiæ, propter viciniam Sedis Avinionensis, impendebant, Clementi VII. parere detrectabat: quamquam hic sibi Universitatis benevolentiam conciliare impensissimè studeret, ut ex sequentibus literis patet.

Clemens Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis, Rectori, ac universis Magistris facultatis Artium studii Parisiensis salutem & Apostolicam benedictionem. Ad nostrum, filii dilecti, nuper venit auditum, quod in & super electionis negotio de nobis ad apicem summi Apostolatus Canonice celebratæ, de qua forsan (ut aliquorum relatione didicimus) aliquantulum hæsitastis, ad charissimi in Christo filii Caroli Regis Francorum Illustris instantiam, responsionem benevolam, & Orthodoxæ fidei congruam, imo Christicolæ populo necessariam, pia mente dedistis: super qua vestræ devotionis eximiæ puritatem Charitatis visceribus amplexantes, vobis gratiarum referimus multiplices actiones: & quia fidelem assistentiam, qua tam moderno, quam anteactis temporibus nobis, & Romanæ Ecclesiæ viriliter astitistis, prout assistitis, recolimus, in præsenti ad vestrum salubre regimen multipliciter obligamur, tenentes & credentes firmiter, quod fidei vestræ sinceritas de bono in melius semper crescet, ut antea: nec in animum nostrum ascendere poterit, quod cum vestræ Universitatis utilitatem & commodum, ejusque salubre regimen affectemus, alicujus sinistra suggestio fraudulenta devotionis vestræ constantiam, de qua stabili mente confidimus, à fide nostra valeat revocare: & etiam licet egere vos exhortationibus non credamus, quos sine requisitione ferventes sancta mater Ecclesia ad sua servitia spe probabiliter est experta, nihilominus tamen quatenus in fide & servitiis nostris, & ejusdem Ecclesiæ propter errorem schismaticum nunc proh dolor fluctuantis soliciti more fidei solitæ vigilantes, & in constantia tanquam Orthodoxi filii & divini nominis amatores in vera perseverantia & benevolentia permanentes, nobis Canonice ad apicem summi Apostolatus assumptis, & eidem Ecclesiæ adhærere ferventer & assistere studeatis. Et sicut nostrum & Ecclesiæ memoratæ affectatis honorem, & ab Altissimo præmiorum retributiones multifarias expectatis, modos & vias, quibus Bartolomei de Perignano, olim Archiepiscopi Barensis, & sibi adhærentium temeritas refrænetur, exquirite: quodque ejus literæ & mandata nullum sortiantur effectum, nec exequi permittantur, excogitetis: unanimiter operosi ingenium acuatis, & cum industria & solicitudine, quibus poteritis, elaborare curetis, omnes & singulos nobis quomodolibet adver-

santes

fantes ad fidei nostræ semitas & gremium sacrosanctæ Matris Ecclesiæ reducentes. In his, dilecti filii, cum in vobis inter cæteros fiduciam non modicam habeamus, taliter vos gerentes, quod exinde apud Deum meritis., p[illegible]es nos gratia, & apud homines clara fama crescatis; vobisque non solum præmium æternæ retributionis obveniat, sed & favor Apostolicæ Sedis accrescat; quem vobis, quantum cum Deo poterimus exhibere proponimus, ac vestra & Universitatis vestræ utilitates & commoda, pro quibus ad nos recurrere vos contigerit, poteritis favorabiliter promovere. Volumus autem quod ad nos in occurrentibus & vobis beneplacitis recursum confidentissimum habeatis; quia intendimus vobis affectione paterna, quantum cum Deo poterimus, ubilibet complacere; & super præmissis vobis per dilectum filium Hugonem Lenvoysié Magistrum in Theologia Decanum Rotomagensem Apostolicæ Sedis Nuncium & Capellanum nostrum latius explicandis velitis fidem credulam adhibere. Datum Avinioni VII. Kalendas Augusti Pontificatus nostri anno primo.

Quocirca hæ literæ Pontificiæ scriptæ sunt anno MCCCLXXIX. quibus Academia Parisiensis nihilo placabilior erga Clementem facta est: sæpe enim Magistri, & privatim in suis comitiis, & publice de schismate conquerebantur: eamque ob causam Magister Joannes Ruffius Abbavilleus alumnus Collegii Cardinalitii & Doctor Theologus conjectus est in carcerem: quia coram Rege Carolo VI. & Duce Andegavensi, qui tum ob ætatem pupillarem Principis regno moderabatur, liberius de Clementis curia loquutus fuisset. Quicquid enim virtutis & pudoris in disciplina Ecclesiastica supererat, totum & Romæ & Avinioni ab Antipapis prostitutum & conculcatum fuit. Verum Magister Ruffius paulo post Rectore Academiæ totaque Schola postulante solutus est vinculis, & Romam ad Urbanum Antipapam perrexit, ubi honorifice exceptus est. Aliquanto etiam post Magistri Petrus Alliacenus, Ægidius de Campis, & Joannes Gersonius vocati sunt in periculum, quod liberius contra Romanam curiam loquerentur: qualis autem tum fuerit Ecclesiæ status varia opuscula Gersonii Cancellarii Parisiensis, & Libellus Magistri Nicolai de Clamengis Theologi Parisiensis, quem *de corrupto Ecclesiæ statu* inscripsit, cum opusculo Cardinalis Alliaceni *de Emendatione Ecclesiæ*: Item Acta, quæ mox subjungemus, plus satis docent. Porro Clemens VII. cum anno MCCCXCIV. obiisset, Petrus de Luna Hispanus, qui & Cardinalis de Luna vocabatur, in Clementis locum suffectus, & Benedictus XIII. nuncu-

nuncupatus est Avinione: quemadmodum anno M CCC LXXXIX. post Urbani VI. excessum Cardinales Romani Bonifacium IX. elegerant Romæ. Magister Joannes Gersonius nomine Academiæ Parisiensis Legatus ad Benedictum XIII. anno M CCCC III. die Circumcisionis Dominicæ concionem habuit Tarascone coram Pontifice, præsente D. Principe Aurelianensi, ubi de potentia Papæ & Concilii, nec non etiàm de statu Ecclesiæ, atque abusibus emendandis doctissimè disseruit, illamque ita clausit: *Benedic principio anni benignitatis tuæ*, Pontificem excitans ad Concilii celebrationem pro extinguendo schismate & reformanda Ecclesia. Item quatuor considerationibus de pace reddenda Ecclesiæ etiam ibidem disputavit, & ad mensem Novembris in hoc studio Tarasconæ & Massiliæ continuavit primo anno Pontificatus Benedicti XIII.

V. Sed anno M CCCC IV. cum Bonifacius IX. diem supremum peregisset Romæ, ejusdem Cardinales Innocentium VII. cooptarunt. Unde Regii Sanguinis Franciæ Principes crebris Academiæ Parisiensis suasionibus exstimulati, ubi perspiciunt nulla unquam ratione schismata finem habitura, si de jure Pontificatus inter duos Antipapas disceptaretur; constituerunt sic esse cum utroque agendum, ut eis in animum induceretur mutuam sponsionem facere de Papatu ejurando pro Ecclesiæ unione: quam in rem frequentes Nuncios & Romam, & Avinionem ablegarunt: tumque demum post labores & sumptus infinitos, ubi solemnis sponsio, & Antipaparum, & omnium Cardinalium suorum Sacramentis, atque Syngraphis munita fuit, anno M CCCC VI. Innocentius VII. qui Romæ sedebat, viam universæ carnis ingreditur: illius vero Cardinales ad novum creandum Pontificem accincti in ipso aditu conclavis sese solemni voto & Sacramento privatim & in commune obstringunt ad Pontificatum ejurandum pro sarciendo schismate, si forte aliquem eorum electum iri accideret: & ad interpellandum Papam Avinionensem, ut pollicitationem à se factam de abdicando Pontificatu impleret. Quibus inter Cardinales Romanos ita constitutis atque in Acta relatis, Angelum de Corrario Venetiis oriundum septuagenarium, tanquam ad unionem promovendam magis idoneum deligunt, qui Gregorius XII. indigetari voluit, & Sacramentum, quod ante suam electionem de ejurando Papatu emiserat, post suam inaugurationem non modo iteravit, verum etiam his aliis verbis magnificis & speciosis confirmavit, puta, *sibi* LXX. *annis nato, si reliqua ad unionem Ecclesiæ procurandam defuerint, nihilominus baculo & pedi bus*

etiam

etiam perreptando quocumque Gentium ad eam complendam profecturum, nec ullis unquam laboribus aut periculis in hac causa parciturum. Gersonius Sermone facto de quatuor considerationibus pro pace, consideratione II. ait: *Se pluries accepisse ab ore Benedicti XIII. quod paratus esset etiam usque ad mortem vel immolationem proprii corporis, si ita res exigeret, Ecclesiasticam unionem procurare.* Verumtamen utrique Summi Imperii Ecclesiastici suavitate allecti, & solemnis sui sacramenti atque sponsionis obliti, cunctas opes, consilia, & studia sua ad retinendum Papatum contulerunt, ac summa cum impietate & Ecclesiæ ludibrio inter sese colluserunt. Quod ubi Academia Parisiensis perspexit, privatim & publice graves conseruit expostulationes contra hujusmodi abusus & Ecclesiasticæ disciplinæ conturbationem, quam Curia Avinionensis aut introduxerat aut introductam fovebat & augebat. Vix enim credibile est quantas deformitates in Ecclesiam invexerit, quæ partim Synodo Constantiensi & Basileensi abrogatæ fuerunt, partim hodie adhuc continuant Romæ, in Francia, Hispania, & aliis Provinciis. Hinc enim Clericorum spolia, hinc beneficiorum reservationes, gratiæ expectativæ, mandata Pontificia, Commendæ, Annatæ, & similia. Enimvero tum Pontifices per totum Galliæ Regnum bona mobilia Clericorum omnium morientium sibi & curiæ suæ mancipabant, idque *Spolia* vocabant. Præterea, in Ecclesiis Cathedralibus, verbi causa, si viginti aut triginta essent præbendæ, mediam partem illarum proxime vacaturarum curiæ fovendæ reservabant, unde proventus Avinionem ferebantur: & interea dum qui supererant Canonici, cogebantur onus Officii perferre, sicut solitum erat antea: idque cum facere non possent, aliquando coacti sunt fructus suarum Præbendarum dispartiri aliis Sacerdotibus, qui eos juvarent in celebrando officio, ex quo evenit ut in multis Ecclesiis Cathedralibus hodie sint præbendæ, quæ vix mediam partem proventuum aliarum præbendarum colligunt, ut Ambianis verbi causa. Similiter Pontifex Cardinalibus, aut aliis curialibus gratias largiebatur expectativas super quæcumque Beneficia lubitum erat: eaque cum vacabant suis conferebat. Item alicui Ecclesiæ mandatum dabat, ne de hoc aut illo Beneficio disponeret, quippe cum illud sibi reservaret, & cætera: sicque nulla vacabant Beneficia. Item Annatas omnium Beneficiorum exigebat; quæ & similes Curiæ Romanæ exactiones *Regiis edictis* vocantur *tyrannides*, ut paulo post liquebit. Igitur Galliæ Rex & Principes Regii Sanguinis (quamquam statu Galliæ maxime pertur-

bato propter Caroli VI. intervalla) ſuaſionibus Pariſienſis Academiæ exciti, Bucicautium Franciæ Mareſtallum cum Exercitu miſit in Provinciam, ut Avinionem obſideret, & Benedictum Papam cogeret in ordinem: ſed fruſtra fuit hæc obſeſſio, quoniam Benedictus forti & conſtanti animo obſidionis incommoda pertulit, ejuſdem fratre Roderico de Luna Avinionem idemtidem annona recreante. Quocirca aliquanto poſt, id eſt, anno M CCCC VI. die XXVI. Februarii ſequens Arreſtum factum eſt, quo intolerabiles Curiæ Romanæ exactiones abdicantur.

„ VI. Carolus Dei gratia Francorum Rex univerſis præſentes „ Literas inſpecturis ſalutem. Si dotare vel ditare novas Eccleſias, „ & veteres opibus ampliare, opus eſt perſpicuæ charitatis: at & „ multo præſtantius eſt relevare depreſſas, gravatis congrua ſuffra- „ gia exhibere. Lamentabilem ſiquidem querimoniam noſtri, ac plu- „ rium Principum proſapiæ noſtræ, Procuratorum, nec non Præla- „ torum, Capitulorum, Collegiorum, Conventuum, ac Cleri no- „ ſtri Regni, & Delphinatus, ac etiam dilectæ filiæ noſtræ Univer- „ ſitatis Pariſienſis recepimus continentiæ ſubſequentis. Videlicet, „ quod quamvis ſecundum Apoſtolicam doctrinam Papæ poteſtas à „ Chriſto ſit ad Eccleſiæ ædificationem non ad deſtructionem ordi- „ nata, & ad juſtitiam rectumque judicium exercendum, cui nec „ competit pro libito facultas exactiones, angarias, & tyrannides „ ſuper Eccleſias aut ſubditos exercendi, cum Dominus docuerit „ paſcere gregem & docere, non terrenis lucris inhiare, aut avaritiis „ delectari, ſintque fructus Eccleſiarum & Beneficiorum quorum- „ cumque etiam vacantium, tam ſecundum diſpoſitionem Concilio- „ rum Generalium & Jurium, quam ſecundum piam intentionem „ Fundatorum, ordinati ad ſuſtentationem miniſtrantium in divinis, „ ipſiusque divini cultus augmentum, alimentationem pauperum, „ redemptionem captivorum, Eccleſiarum ſuorumque ædificiorum „ reparationem, terrarum ac poſſeſſionum Eccleſiæ culturam, ju- „ rium ipſarum conſervationem, cæterorumque omnium incumben- „ tium ſupportationem: adeo etiam quod bona per Prælatos poſt eo- „ rum obitum dimiſſa futuris debent Succeſſoribus reſervari in Ec- „ cleſiæ utilitatem convertenda, niſi forte in illis locis Regni, ubi „ de uſu & conſuetudine notorie obſervatis, licitum ſit Prælatis ip- „ ſis, & aliis viris Eccleſiaſticis ſecularibus, de eiſdem bonis facere „ Teſtamentum, quibus etiam ab inteſtato in dictis bonis ſecundum

„ con-

„ consuetudinem & observantiam supradictas sui succedunt hæredes. „ Quodque licet fuerit decretis Sanctorum Patrum institutum, ut „ Prælati Ecclesias sibi subditas annis singulis visitare deberent, qua- „ tenus sic docerent indoctos, corrigerent excessus, mores reforma- „ rent, Ecclesias restaurarent, & cætera Prælatis incumbentia ad „ Dei honorem exercerent, ac per hoc procurationes in victualibus „ aut pecuniam reciperent ad optionem visitati: nihilominus tamen „ aliqui Collectores, & alii Officiarii Romanorum Pontificum, præ- „ sertim Papæ moderni, ab aliquibus annis citra Ecclesiam & viros „ Ecclesiasticos Præfatorum Regni, & Delphinatus nostrorum con- „ tra prædicta plurimis jugibusque & importabilibus servitutibus op- „ presserunt & afflixerunt, potissime bona Prælatorum & Virorum „ Ecclesiasticorum decedentium, tam regularium, quam secularium, „ quæ *Spolia defunctorum* interdum nuncupantur, reservando & usur- „ pando fructus Ecclesiæ tempore vacationis Prælaturarum aut Be- „ neficiorum Ecclesiasticorum obvenientes, levando & capiendo ar- „ reragia præteritorum & incognitorum temporum tanquam debi- „ ta, per fulminationem censurarum Ecclesiasticarum exigendo, à „ beneficiatis quibuscumque primam Annatam expetendo & extor- „ quendo, cujus Annatæ medietatem, quoad majores dignitates, „ Collegio Cardinalium consueverunt assignare, & Annatam hujus- „ modi una cum quadam pecuniæ summa, quam vocant *minuta ser- „ vitia*, & quam pro familiaribus esse dicunt, cum exactione jura- „ menti, & sub pœnis perjurii, & aliis diversis pœnis & censuris „ hactenus exegerunt. Procurationes vero, quæ Prælatis & aliis ra- „ tione factæ visitationis tantummodo debentur, capiendo & levan- „ do in pecunia numerata, licet visitationis officio non impenso. „ Ab illis autem, qui ad procurationem nullatenus tenebantur, tan- „ tumdem, quod tunc vocant *æquivalens*, exigendo, decimas, & „ alia subsidia, tractatu non habito cum Prælatis, pro libito volun- „ tatis imponendo. In his etiam exigendis, sicut nec modus, sic nec „ misericordia, nec æqualitas servatur aut mensura. Et cum Prælatis „ prohibeatur administrare sine Bullis, quidquid placet solvere inde „ compelluntur, quoniam alias Bullæ nequaquam expedirentur, „ prout dicunt, ex quo Beneficium Ecclesiasticum obtineri videtur „ cum pretio vel mercede: quod pro bono communi potius debe- „ retur scientia aut virtute. Sicque qui sufficientissimi sunt, si pau- „ peres fuerint, nullatenus promoventur. Propter quæ & alia innu-

„ mera gravamina, ipsæ Ecclesiæ, & monasteria, & earum ædifi-
„ cia multis in locis dictorum Regni nostri & Delphinatus irrepa-
„ rabiliter corruunt, hæreditagia conspiciuntur inculta, immobilia
„ interdum de facto alienantur aut impignorantur, mobilia etiam
„ pretiosa, reliquiarum vasa, Ecclesiastica ornamenta, calices,
„ libri, & similia interdum etiam vili pretio distrahuntur, nemo-
„ ra non cædua frequentius inciduntur & venundantur, & Eccle-
„ siæ innumerabilium mole debitorum importabiliter onerantur:
„ propter quod numerus Deo servientium ministrorum, quia sus-
„ tentari in consueto numero non valeret, minuitur: & qui re-
„ manent Deo & Ecclesiæ servientes, propter frequentes excom-
„ municationes & censuras occasione dictarum exactionum, quibus
„ etiam satisfacere non valerent, de facto prolatas, à divino servi-
„ tio plurimum retrahuntur, & interdum aliqui mendicare com-
„ pelluntur, & ad maximam penuriam rediguntur, non habentes
„ de quo valeant, Deo serviendo, aut in studiis existendo sive com-
„ morando, sustentari, & Regnum nostrum, quod inter alia regna
„ viris scientificis communiter floruit, per quod Regni nostri præ-
„ dicti justitia consuevit gubernari, his temporibus, proh dolor! ni-
„ mium vacuatur: inde cultus divinus, & opera charitatis, quæ
„ fieri deberent, multipliciter defraudantur & cessant: intentio fun-
„ datorum non servatur: his etiam modis Regnum redditur pecu-
„ niis & opibus plurimum depauperatum, & infinita vixque enar-
„ rabilia scandala quotidie oriuntur. Quæ omnia, licet sint ad ocu-
„ lum satis manifesta, & fini, ad quem est Papæ potestas ordina-
„ ta, de directo censeantur obviare, fueritque Papa modernus &
„ alii Prædecessores sui super revocatione aut moderatione dictorum
„ gravaminum, ac de congregando Concilium Generale, ad pro-
„ videndum super præmissis, pluries requisiti, attamen sic omnia
„ absque remedio continuatione diuturna perdurarunt, donec du-
„ dum super quibusdam per nostram Regiam ordinationem, & no-
„ vissime super aliis ex dictis gravaminibus per quoddam Arrestum
„ Curiæ nostræ Parlamenti sub ea forma pronunciatum, quod ces-
„ sarent usquequo per eandem Curiam fuisset aliter ordinatum, pro-
„ visum extitisset, & ut ad perpetuum uberius & plenius provide-
„ retur in prædictis nuper per Procuratorem nostrum Regium in
„ Concilio Prælatorum & Cleri dictarum Ecclesiarum Regni &
„ Delphinatus Parisiis celebrato, ubi erant Archiepiscopi, Episcopi,
„ Abbates,

„Abbates, & Prælati, ac Procuratores Capitulorum, & Colle-„giorum, & Universitatum, & alii Viri Ecclesiastici, & notabi-„les in grandi numero solemniter congregati, ubi etiam consan-„guineus noster Ludovicus Rex Siciliæ; & Primogenitus noster „Dux Aquitaniæ Delphinusque Viennensis, & Duces Bituriæ Pa-„truus, Burgundiæ consanguineus, & Borbonii Avunculus no-„ster, pro nobis illic tunc præsidebant, propositum fuit & requi-„situm, quod exactiones & gravamina superius declarata cessarent „penitus & omnino. SUPER QUO, plurimis & repetitis inter-„venientibus discussionibus maturis, per Prælatos & alios Viros „Ecclesiasticos supradictos deliberatum extitit & conclusum: quod „attentis illis, quæ supra præmissa sunt, & aliis attendendis, ta-„lia gravamina & usurpationes secundum Deum & conscientiam „non poterant commode aut debebant amplius tolerari: humiliter „supplicantes, quatenus ad Dei laudem, Reiquepublicæ utilita-„tem, & Ecclesiasticæ libertatis, dictarumque Ecclesiarum Regni „& Delphinatus conservationem, super prædictis efficaciter & ad „perpetuum de remedio opportuno providere dignaremur, & præ-„dicta omnia & singula gravamina cessare faciendo, & nihilomi-„nus prædictas ordinationes alias per nos factas, & dictum Arre-„stum Parlamenti confirmando, & ad perpetuum extendendo, no-„stram super hoc ordinationem Regiam ubique publicari, teneri, „& observari faceremus.

„NOS IGITUR attendentes, quod ad stabilitatem Ecclesiæ est „Potestas Regia divinitus ordinata, & quod per Regnum terre-„num cæleste Regnum tunc proficit, quando destruentes Eccle-„siam rigore Principum conteruntur: imo Sacri Canones, quan-„do talia per majores Ecclesiæ perpetrantur, ad Reges docent ha-„bere recursum, & quod in illis, de quibus notorie turbatur status „Ecclesiæ, etiam Papæ non obediri consulunt sancti Doctores, reco-„gnoscentes, ut tenemur, quod propter Ecclesiam, quam (in quan-„tum ad nos spectat) etiam ex speciali debito juramenti à Christo „tuendam suscepimus, Deo sumus rationem reddituri, progeni-„torum nostrorum exemplis edocti, qui Sacrosanctas Dei Eccle-„sias & Viros Ecclesiasticos zelo fidei ac piæ devotionis accensi „immensis muneribus atque Privilegiis munientes, Ecclesias ædi-„ficantes, & contritas restaurantes, eas à concussionibus & „quibuslibet novitatibus indebitis præservare curarunt, qua-

,, rum etiam nos prompti Defensores & Pugiles existere gloria-
,, mur. Prædictis omnibus cum debita præmeditatione pensatis, ha-
,, bita etiam prius deliberatione cum Principibus nostræ regalis pro-
,, sapiæ, ac aliis proceribus, multisque Viris prudentibus ac nota-
,, bilibus Ecclesiasticis ac secularibus Regni nostri nobis in consilio
,, modo assistentibus, tam gravem & manifestam deformationem at-
,, que destructionem Ecclesiarum prædictarum Regni ac Delphina-
,, tus, Virorumque Ecclesiasticorum desolationem sub conniventia
,, dissimulare ulterius non valentes nec volentes. ORDINAVIMUS,
,, ET TENORE PRÆSENTIUM ORDINAMUS, quod om-
,, nes & singulæ exactiones, & quæcumque gravamina superius de-
,, clarata & enarrata cessare debeant, & cessabunt à modo in nostris
,, Regno & Delphinatu prædictis, & illa, quæ per dictum Arrestum
,, Curiæ nostræ Parlamenti circa hoc fuerunt, donec fuisset aliud
,, ordinatum, dicta & pronunciata de cætero in dictis Regno & Del-
,, phinatu perpetuo tenebuntur & inviolabiliter servabuntur. Hæc
,, autem omnia scripto præsenti annotari publicarique, & inter no-
,, stras Regias ordinationes registrari mandavimus, ut præsentium
,, Literarum interventu plenam inde notitiam habeat posteritas Suc-
,, cessura. Quocirca dilectis & fidelibus Consiliariis nostris præsens
,, tenentibus, aut qui futurum nostrum tenebunt Parlamentum, om-
,, nibusque Justitiariis Regni & Delphinatus nostrorum, cæterisque
,, Officiariis & subditis nostris mandamus, eorum cuilibet, prout
,, ad eum pertinuerit, districtius injungentes, quatenus nostram præ-
,, sentem ordinationem ac voluntatem teneant, custodiantque, &
,, conservent in sua roboris firmitate, & ab omnibus subditis & in-
,, colis Regni & Delphinatus nostrorum prædictorum inviolabiliter
,, faciant in omnibus & per omnia observari, ubi & quando opus
,, erit aut requisiti fuerint publicari facientes. In cujus rei testimo-
,, nium præsentibus Literis nostrum jussimus apponi sigillum. Da-
,, tum Parisiis XXVIII. die Februarii anno Domini M CCCC VI. &
,, Regni nostri XXVI.

Aliquanto post hoc Senatusconsultum Regium promulgatum Rex Christianissimus Concilium Ecclesiæ Gallicanæ convocavit, in quo statutum est: *Ut Gallicana Ecclesia in se & in membris suis ad suas antiquas & legitimas libertates reduceretur, nominatim in collatione Beneficiorum per Ordinarios, & in electionibus faciendis:* Ut Gersonius perhibet in discussione hujus assertionis: *Sententia Pastoris etiam injusta tenenda*

tenenda est. Dehinc pedetentim ventum est ad substractionem ab obedientia Benedicti: Acta illius temporis vocant *Neutralitatem:* quia tum Gallia neutri Pontificum obtemperabat. At eodem anno M CCCC VI. cum malum ingravesceret, hoc aliud Senatusconsultum procurante & postulante Academia Parisiensi datum est.

„ Carolus Dei gratia Francorum Rex Universis præsentes Literas „ inspecturis salutem. Notum facimus, quod cum nuper pro parte „ quamplurimorum numero grandi Regni nostri Prælatorum Pari- „ siis tunc existentium, necnon filiæ nostræ dilectæ Universitatis „ studii Parisiensis nobis querulose fuisset expositum, quod Ecclesiæ „ nostrorum prædicti Regni & Delphinatus Viennensis pro magni- „ tudine gravium exactionum & onerum eisdem Ecclesiis, tam per „ Benedictum Papam XIII. quam suos Antecessores contra com- „ munis dispositionem juris impositarum oppressæ, atque in tantum „ gravatæ hactenus fuerant & erant, quod eædem in magnam pau- „ periem ac ruinam corruebant, & in desolationem undequaque ver- „ gebant, nisi per nos de remedio sublevarentur: Finantiæ etiam su- „ per iisdem Ecclesiis exactæ de eodem Regno nostro in magnum & „ irreparabile Reipublicæ Regni ejusdem nostri præjudicium expor- „ tabantur à nobis, quibus Ecclesiam præsertim supradictorum Re- „ gni & Delphinatus nostrorum ab omni oppressione præservare in- „ cumbebat, & unde specialiter adstricti & obligati Deo Creatori „ nostro rationem eramus reddituri: humiliter supplicando, quate- „ nus Ecclesiis memoratis super præmissis exactionibus & gravami- „ nibus eas cessare faciendo providere dignaremur, ut ministri & „ aliæ Ecclesiasticæ Personæ divinis insistentes & famulantes vivere, „ Ecclesias sibi concessas regere, earum ædificia in bono & decenti „ statu tenere, aliosque actus suam Professionem & Fundatorum suo- „ rum dispositionem concernentes exercere valerent: Et ob hoc non- „ nulli & plures de nostro magno Consilio ad videndum & delibe- „ randum super his & aliis Ecclesiam prædictam tangentibus, quid „ rationabiliter fieri posset & deberet, dudum commissi & deputati „ aliqua nobis super dictis exactionibus referenda vidissent & advi- „ sassent seu deliberassent: quia tamen Prælatis & filiæ nostræ præ- „ fatæ videbatur dictam deliberationem largius declarandam fore: „ iidem Prælati & filia nostra aliquas Declarationes & Additiones „ cum deliberatione & advisamento supradictorum nostrorum Con- „ siliariorum fecissent, easque nostræ Parlamenti Curiæ cum nomi-

„ nibus

„ nibus dictorum nostrorum Consiliariorum, qui dictæ deliberatio-
„ ni præsentes adfuerant, in quadam Schedula sub nostro contrasi-
„ gillo misissemus, & per Literas nostras patentes eidem Curiæ no-
„ stræ mandassemus, & eidem potestatem & auctoritatem impartien-
„ do expresse injunxissemus, quatenus ad eandem Curiam advocatis
„ & accersitis de nostro prædicto magno Consilio, & Requestis no-
„ stri Hospitii tot & talibus, prout eidem Curiæ nostræ bonum vi-
„ deretur, ipsa nostra Curia Ecclesiæ prædictorum Regni & Delphi-
„ natus nostrorum super contentis in dicta Schedula provideret, se-
„ cundum quod nobis esse faciendum consuleret, prout hæc & alia
„ latius & luculentius ex ipsarum nostrarum serie ac tenore Litera-
„ rum liquebant. Constitutis propter hoc in eadem nostra Curia
„ Procuratoribus nostro Generali, nec non charissimi Patrui nostri
„ Ducis Bituricensis, & ipsa filia nostra Universitate Parisiensi, prò
„ parte ejusdem filiæ nostræ sub his verbis Apostolicis : *Subtrahatis*
„ *vos ab omni fratre ambulante inordinate*, propositum fuit : QUOD
„ SACROSANCTA MATER nostra Ecclesia entium ad instar
„ naturalium & politiarum, macrocosmi videlicet & microcosmi (quì
„ sunt major & minor mundus) in pondere, numero & mensura à
„ Summo Creatore (Philosophis attestantibus) conditore dirigi de-
„ beat atque regi in ordine : quorum elementis quatuor primam dis-
„ tribuerat materiam idem Creator omnium in suam grandem na-
„ turæ portionem, eorum cuilibet totaliter conferendo quantum al-
„ teri, & iisdem ex se invicem vicissitudinem sui alimenti & susten-
„ tamenti referendo : adeo ut quod unum ipsorum sub Æquinoctiali,
„ vel Polo per alterius conversionem deperderet, de alio recipere, &
„ sibi restaurare ipsius naturæ munere & instinctu, & increatæ sa-
„ pientiæ providentia dignosceretur. Sic Regalis, sic Aristocratiæ,
„ & Timocratiæ politiarum, nullius quarum Rectorem nutrimen-
„ tum seu ipsorum majorem partem omnium subjectorum aut infe-
„ riorum absorbere ullus unquam sufficeret : quemadmodum in Mi-
„ crocosmo, si ad excessum alterum membrorum alimoniam cæte-
„ ris egentibus sumeret, unde corpus ipsum in languorem & exina-
„ nitionem vergere contingeret, medio quodam substractivo seu re-
„ strictivo hujusmodi superabundanti membro esset occurrendum.
„ Sed Benedictus supradictus neque modum, neque pondus, neque
„ mensuram in Ecclesia & Ecclesiæ subjectis observare consueverat :
„ quin magis ipsos jugis & servitutibus importabilibus à nonnullis
„ defun-

„ defunctorum Successoribus spolia auferendo, ab aliis Prælaturarum & Beneficiorum Ecclesiasticorum vacantias extorquendo, à quibusdam exigendo arreragia, tanquam debita præteritorum & incognitorum temporum: à beneficiatis suorum, quæ de novo obtinebant, Beneficiorum primam expetendo & percipiendo annatam: ab his, qui tempore substractionis obedientiæ dudum sibi per nos & Clerum Regni ac Delphinatus nostrorum prædictorum factæ ad Prælaturas seu Dignitates aut alia Ecclesiastica Beneficia promoti fuerant, fructus, quos prædictæ substractionis tempore male perceptos fuisse dicebat, recipere enitendo, & procurationes capiendo à Prælatis, Archidiaconis, & aliis Ordinariis pro visitatione debitas, aliisque exactionibus ac extorsionibus indebitis adegerat, affecerat, & contorserat, adigebat, afficiebat, & contorquebat, contra jura non tam Christicolarum, quam Ethnicorum quorumcumque, apud quos & ab omni tempore Clerum ab omni munere & servitute fuisse liberum compertum erat. Eos enim non ancillæ filios sed liberæ, qua libertate Christus eos liberaverat, teste Apostolo ipsosque sub his adhortante verbis: *State, & nolite iterum jugo servitutis contineri.* Nam (ut eadem nostra filia dicebat) quis Principem tam à nobili quam ignobili Annatas primas omnium hæreditariorum in aliquem quoquo titulo translatorum excipere & extorquere satagentem non tyrannum aut suæ politiæ eversorem censeret, & talem Rectorem sustinere valeret? Quanto minus erat idem Benedictus, qui Minister & non Dominus Ecclesiæ ab Euangelica veritate asserebatur, primarum Annatarum fructus sibi tyrannice approprians Beneficiorum tolerandus? Illud parvipendens Samuelis in Regum libro 1. populum alloquentis & dicentis: *Loquimini de me coram Domino, & coram Christo ejus, utrum bovem alicujus tulerim vel asinum: si quempiam calumniatus sum: si oppressi aliquem: si de manu cujusquam munus accepi, & restituam vobis. Ac dixerunt: Non es calumniatus, nec oppressisti nos, neque tulisti de manu alicujus quidpiam.* Exemplo tamen cujus instrui, & terminis rationabilibus contentari: non exactioni & concussioni pecuniarum tyrannicis inhiare debebat, Euangelio exhortante, *Neminem concutere, neque calumniam facere, & contentum esse debere stipendiis*, ipsius Apostoli exemplo in Apostolorum actibus dicentis: *Argentum & Aurum nullius concupivi, sicut ipsi scitis; quoniam ad ea, quæ mihi opus erant,*

„ *& his, qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ. Ego*, inquit Apo-
„ stolus, *scio, quoniam post discessum meum intrabunt lupi rapaces in*
„ *vos non parcentes gregi.* Quam rapacitatem spiritu Prophetico clare
„ proponebat ipsa filia nostra pronunciasse Prophetam Ezechielem
„ sub his verbis: *Facti sunt greges mei in rapinam, & Oves meæ in de-*
„ *vorationem eo quod non erat Pastor. Neque enim quæsierunt Pastores*
„ *gregem meum, sed pascebant Pastores semetipsos, & greges non pasce-*
„ *bant. Propterea*, inquit Dominus, *cessare eos faciam, ut ultra non pa-*
„ *scant gregem meum, & liberabo gregem meum ab ore eorum, & non*
„ *erit eis ultra in escam.* Ex qua clarum est Prophetia, Domino Bene-
„ dicto supradicto, qui tanta confusione & inordinatione cupiditatis
„ debacchabatur, substractionem, nedum finantiarum supradictarum
„ sibi fieri debere, sed plenariam: quamvis alias & dudum sibi fa-
„ ctam & jure & facto durare ac tenere censeret, & in eadem se per-
„ manere profitebatur eadem filia nostra: & eo præsertim quod re-
„ stitutionem obedientiæ per nos eidem Benedicto factam nullam
„ esse, quæ sub conditione non impleta, & sub causa, cujus nullus
„ sequebatur effectus factam, prout per schedulas quasdam in ipsa
„ restitutione contentas apparere dicebat. Ecclesiæ etiam Regni ac
„ Delphinatus nostrorum prædictorum auctoritate dictam restitutio-
„ nem minime factam, & per consequens ipsam substractionem du-
„ rare, seu ipsam, aut saltem dictarum pecuniarum & finantiarum
„ eidem Benedicto fieri debere: quum idem Benedictus ad destruen-
„ dum Ecclesiasticam potestatem (non hominis, Apostolo teste,
„ contra sanctæ Synodi auctoritatem definientis, nullum Episcopum
„ expetere debere aurum & argentum à Parentibus, vel Clericis,
„ vel Monachis, qui sub eo sunt, & Gregorii, Bernardi, & aliorum
„ sanctorum Doctorum, imo Euangelii auctoritatem) dictas finan-
„ tias in Ecclesiæ prædictæ subversionem & exitium extorqueret.
„ Eandem autem substractionem per eandem nostram Curiam &
„ Prælatorum, & dictæ filiæ nostræ Consilio faciendam esse dicebat
„ eadem filia nostra exemplo Regis Joas, qui consilio Jojadæ Sacer-
„ dotis pecuniis ad templi reparationem destinatis, quibus Sacerdo-
„ tes sui temporis abutebantur, manum apposuerat, & earum par-
„ tem ad necessitatem divinis famulantium, partem ad mercedem La-
„ tomorum, & partem in Architectorum Salarium partiebatur: Un-
„ de dictum in ipsius laudem prodierat, *quod Rex Joas rectum fece-*
„ *rat coram Domino cunctis diebus, quibus eum docuerat Jojada Sacerdos:*
„ per

„ per quem eadem filia nostra summos Doctores intelligi dicebat:
„ & quod ejusdem Ecclesiæ oppressioni providere nobis, aut eidem
„ Curiæ nostræ incumberet, & auctoritate, & naturali ratione, &
„ proprii jurisjurandi debito, & Antecessorum nostrorum exemplo,
„ apparere eadem filia nostra ostendebat, Ambrosii in libro de Pa-
„ triarchis necessitatem defensionis Ecclesiarum Regi pertinere asse-
„ rentis. Recto præterea rationis dictamine, quo Gentes etiam, quæ
„ legem non habent, eidem Benedicto dictarum finantiarum exactio-
„ nem esse subtrahendam diffinirent: ad quod proprii vinculum ju-
„ ramenti nostræ coronationis, in qua unicuique de Prælatis & Ec-
„ clesiis sibi commissis CANONICUM PRIVILEGIUM, ET
„ JUSTITIAM SERVARE, *& defensionem pro posse contra Op-
„ pressores adhibere promiseramus*; nos adigebat ac specialiter adstrin-
„ gebat. In exemplum erant Rex Joas prædictus, Prædecessoresque
„ nostri temporibus Bonifacii, Clementis, Gregorii, & aliorum
„ quondam Summorum Pontificum. Per hujusmodi enim injustas
„ exactiones piæ fundatorum Beneficiorum fraudabantur intentio-
„ nes, & à sua salute & gloria defunctorum animæ morabantur ca-
„ ptivæ. Quod si eorum hostes & veritatis Suppressores hanc perse-
„ quutionem & inobedientiam esse prætenderent, *Cum Deo magis
„ quam hominibus esset obediendum*, hæc hominum vaniloquia (Papa
„ Pelagio asserente) nos nequaquam retardare deberent: *Errant*, in-
„ quit, *hujusmodi erroris Fabulatores: non persequitur, qui malum jam
„ factum punit, aut prohibet ne fiat, sed diligit.* Ex quibus, conformi-
„ ter ad sui thematis verba, eadem filia nostra requirendo conclude-
„ bat, quatenus substractio fieret eidem Benedicto obedientiæ, aut
„ saltem dictarum finantiarum & pecuniarum exactionis: quodque
„ pecuniæ in manibus Collectorum aut Subcollectorum existentes
„ in nostra arrestentur manu; & iis, qui eidem Benedicto aliquid
„ occasione prædictorum debere imponebatur, ne solverent inhibe-
„ retur. Procuratoribus Generali nostro, ac dicti nostri Patrui sub
„ excusatione protestantibus, se non affectionis inordinatæ libidine
„ aliquid dicere velle; & se, si notæ aut reprehensionis dignum ali-
„ quid dicerent, debitæ correctioni submittentes: ac ulterius propo-
„ nentes, quod Ecclesiæ fuerant, & erant per Principes temporales
„ fundatæ ac dotatæ, quarum dos seu patrimonium auctoritate capi
„ nequibat aut debebat. Licet enim Constantinus [*Dist. 96. can. Con-
„ stantinus*, & *L. Inter claras. Cod. de Summa Trinitate.*] Ecclesiæ Roma-

„ næ Sedis præeminentiam, quam sibi dari Constantinopolitana, „ Alexandrinaque, & aliæ nonnullæ Ecclesiæ contendebant, tribuis„ set, ratioque suaderet & vellet ut Prælati, qui fidem publicarent, „ divinis insisterent, Ecclesiastica frequentarent officia, & sacramenta „ ministrarent, necessaria referrent sui status & vitæ, non tamen in„ telligebat, quod ipsi exactiones imponerent, nulla præsertim ur„ gente necessitate. Nam Archiepiscopos (quo nomine Romanæ ur„ bis Episcopum Synodi nuncupant) super suis suffraganeis, seu eorum „ subjectis exactiones imponere jura vetebant. Quod si Ecclesia Ro„ mana cæterarum caput & principalis existens, ut sunt seculi varieta„ tes, & vicissitudines temporum, & mentium & animorum mali„ tia, in, aut à suo (quod majus & auctius Regno nostro posside„ bat) patrimonio sorte aliqua disturbatur, quo minus ipso libere „ uteretur, cæteras movere debebat Ecclesias, excitare, adhor„ tari, & requirere de subsidio charitativo*, quod eidem Ecclesiæ „ Romanæ annui posset & deberet, cum tamen consilio, moderamine, „ & justa causa, absque præjudicio, culpa non præcedente, durante „ necessitate, ac de consensu ac benignitate Principum, Patrono„ rum, & aliorum Prælatorum, & non cum gravamine assiduo & „ indistincto cæterarum Ecclesiarum: quas utique, & præsertim ho„ rum nostrorum Regni & Delphinatus supradictus Benedictus pas„ sim & Pharisæorum more, qui decimas indifferenter de plantulis, „ herbis, baccis, & omnis generis fructibus extorquebant, cum „ gravi compulsione, subsidiis & exactionibus insolitis, & contra „ libertates Ecclesiæ exagitabat & premebat: quibus cum secularis „ justitia Ecclesiasticæ subsidio & juvamini semper fuisset (alterum „ enim alterius semper egebat auxilio) necessitas occursandum impel„ lebat, suadebat æquitas, exigebat ratio, ac totius clamor populi „ incutiebat: præterea interesse nostrum huic ruinæ impendens nos „ stimulabat, ne venerabilium hujus nostri regni Ecclesiarum tanto „ charitatis ardore exstructarum, & quarum fundatores & auctores „ dicebamur, tam misera, tam flebilis, & tam neglecta subrepe„ ret destructio: exemplisque instrueremur egregiis Theodosii, Ho„ norii, Constantini, Caroli Magni, aliorumque antecessorum, „ qui corruptelis contra Ecclesiam ipsam quandoque attentatis soler„ ter obviarant ac succurrerant liberaliter. Subsidium autem, quod „ Ecclesiæ eidem conferre poteramus & debebamus, erat eidem Bene„ dicto in hujusmodi abusibus non obedire, obedientiamque sub-

„ ſtrahere, in quo nullatenus juxta beati Thomæ de Aquino, & „ aliorum Eccleſiæ Doctorum authenticorum doctrinam peccabamus. „ Ex quibus aliis pluribus adſtructis rationibus concludebant ac re- „ quirebant, quatenus eadem Curia nostra juxta noſtras mandatorias „ Literas inhibendo dicti Benedicti Officiariis, ne quas ratione præ- „ miſſorum exigerent in dictis Regno & Delphinatu noſtris pecunias, „ & exactas & penes eoſdem Officiarios exiſtentes arreſtari, uſque „ ad Prælatorum Congregationem faciendam provideret. * PRO „ PARTE BENEDICTI, & ſuæ cameræ Officiariorum ab ad- „ verſo extitit requirendo propoſitum, quod cum materia præagita- „ ta grandis & alta jura Sedis Romanæ, cujus erat ipſe Benedictus „ caput, ſuamque cameram, & antiqua debueria ſua, ac Cardinales „ concerneret & tangeret, ijdem Benedictus, & Cardinales nullo in „ noſtra Curia Procuratore fulcirentur, quo cauſa præſens deduci, „ foveri poſſet, aut defenſari: & Prælati noſtri Regni ad proximum „ omnium Sanctorum Feſtum congregandi dicerentur, in cujus tem- „ poris interſtitio nullum vertebatur periculum, eadem noſtra Curia „ ſuperſedere vellet, prout tenebatur. † PRÆFATA FILIA NO- „ STRA in contrarium proponente ac dicente, quod radix pro „ parte ipſius Benedicti propoſitorum invalida cenſeri debebat, eo „ quod eadem filia noſtra proceſſum ſubire ordinarium non intende- „ bat, ſed ſibi ab ipſa noſtra Curia proviſionem fieri, quam absque „ mora referre debebat: nam quantumcumque eſſet Papa, ſeu Prælatus, „ non erat ſuus; ſed omnis ejus poteſtas ſive dignitas, & alius cujuſli- „ bet, *magis Eccleſiæ quam perſonæ*. De jure igitur Benedicti ſive Ec- „ cleſiæ Romanæ faciendum erat quod ad profectum pertinere vide- „ batur Eccleſiæ, & non in ipſius præjudicium, teſte Apoſtolo, Ec- „ cleſiæ ſuppoſita ſub his compellante verbis: *Templum Dei eſtis vos,* „ *& Spiritus ſanctus habitat in vobis: ſi quis illud violaverit, diſperdet* „ *illum Dominus.* Subdit: *Non glorietur quis in hominibus: Omnia enim* „ *veſtra ſunt, ſive Cephas, ſive Paulus, ſive Apollo.* Pecuniæ autem „ ſive Financiæ, quas idem Benedictus exigebat, non ad Eccleſiæ „ profectum, ſed ipſius & animarum tendebant interitum, cujus in- „ teritus & præſentis horrendi ſchiſmatis erant medium & fo- „ mes. Quare à nobis & eadem noſtra Curia, quibus juſtitiam mi- „ niſtrare erat neceſſe, hujuſmodi mortiferæ peſtilentiæ non tam

 „ rejicien-

* *Acta Officiariorum Papæ.* † *Pariſienſis Academiæ replicatio.*

„ rejiciendæ quam penitus & absque ulla mora tollendæ erant, cum „ & unumquemque jure gentium gladium de manu interfectoris confestim eruere, & vim vi repellendo interficere liceret. Ex his (prout supra) requirendo, dictis nostro & Patrui nostri Procuratoribus suam Requestam fieri requirentibus: attento quod per notorias exactiones sæpe dictas Respublica ex defectu prædicationum, „ & subjectarum visitationum, & correctionum, & alias (ut supra) „ multipliciter contra Sacrorum Canonum institutiones gravabatur: „ quodque querelas suas non processum inituri, sed remedio aut pro-„ visioni innitentes intentabant: nec erat qui contrarium opponeret. Ad hoc, & (ut supra) concludentibus: OFFICIARIIS „ IPSIUS BENEDICTI in contrarium contendentibus, & ut negotium absque præcipitatione protelaretur, quantum pro absentibus supplicari fas erat, prout supra, instantibus, nec quicquam innovaretur requirendo concludentibus.

„ TANDEM AUDITIS HINC INDE ad plenum partibus „ antedictis in omnibus quæ dicere ac proponere circa præmissa voluerunt, & in Arresto appunctuatis: Congregatis igitur ejusdem „ nostræ Curiæ nostri Parlamenti Cameris, convocatisque & astantibus in notabili numero degentibus nostri magni Consilii, ac visis supradictis literis & schedula: Consideratis insuper & attentis „ diligenter & cum magna & longa deliberatione omnibus circa hæc „ attendendis & considerandis, & quæ eandem nostram Curiam in „ hac parte poterant & debebant movere, per præfatæ Curiæ nostræ „ Arrestum, prædictis obtemperando literis per eandem filiam nostram à nobis impetratis dictum fuit: QUOD DICTUS BENEDICTUS, ET OFFICIARII SUI cessabunt in nostris Regno, „ & Delphinatu ab exactionibus Annatarum primarum, fructuum, „ & emolumentorum Prælaturarum, Dignitatum, & aliorum Beneficiorum quorumcumque vacantium, seu quæ vacaverant, aut vacabunt, tum pro primis Annatis, quam etiam fructuum & emolumentorum, qui tempore substractionis alias eidem Benedicto factæ, & vacationis Prælaturarum, Dignitatum, & aliorum Beneficiorum obvenerunt, seu obveniunt qualitercumque, necnon procurationum pro visitationibus debitarum, & arreragiorum quorumcumque ratione præmissorum, vel aliarum exactionum debitarum: ipsasque procurationes poterunt Prælati, Archidiaconi, & „ alii Ordinarii, quando ipsos suos subjectos visitare contigerit, levare.

„ Cessabunt

„Cessabunt etiam Cardinales, & Camerarius Collegii à perceptio-
„ne illius partis, quam in vacationibus Prælaturarum pro primis An-
„natis, vel alias ante præsens Arrestum percipiebant, & arreragio-
„rum quorumcumque occasione præmissa debitorum. Et si aliquid
„ex his, quæ levata seu exacta fuerunt occasione prædictorum, apud
„Collectores seu Subcollectores aut alios quoscumque existit seu re-
„manet, sub manu nostra arrestabitur, & id arrestavit & arrestat
„ipsa Curia nostra. Ipsisque, ne aliquid eidem Benedicto, seu cui-
„cumque alteri tradant, aut solvant, inhibebitur, & inhibet etiam
„eadem Curia nostra. Et per idem Arrestum eadem Curia nostra
„ordinavit & ordinat, quod excommunicationis sententia præmis-
„sorum occasione illigati relaxabuntur: & hæc quousque alias per
„eandem Curiam nostram extiterit super præmissis ordinatum. In
„cujus rei testimonium præsentibus Literis nostrum jussimus apponi
„sigillum. Datum Parisiis in Parlamento nostro die XI. Septembris
„anno Domini M CCCC VI. & Regni nostri XXVI.

Cæterum, quod Regius Procurator in hoc Arresto memorat Constantinum dedisse Ecclesiæ Romanæ præeminentiam super Constantinopolitanam, & alias Ecclesias Patriarchales, desumpsisse videtur ex Canone II. *Constantinus.* dist. XCVI. quo statuitur: *Omnes Sacerdotes in orbe Romanum Pontificem caput habere, sicut Judices Regem.* Idque similiter Joannes Papa III. referre videtur in Codice Justiniani L. *Inter claras.* Cod. de Summa Trinitate, ubi Justiniano congratulatur quod Romanam Ecclesiam aliarum Principem esse voluerit. Item Beda venerabilis in Chronico de sex ætatibus mundi: *Phocas*, inquit, *rogante Papa Bonifacio statuit Sedem Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ caput esse omnium Ecclesiarum, quia Ecclesia Constantinopolitana primam se omnium Ecclesiarum scribebat.* Quod ipsum pariter confirmat Paulus Diaconus libro XVIII. Enimvero cum VI. Canone Nicæno constitutum fuisset, ut singuli Patriarchæ suas Ecclesias gubernarent, sicut Episcopus Romanus suum Patriarchatum: ac inde contingeret, ut tum nullus, ne quidem Romanus Patriarcha se regimini aliorum Patriarchatuum immisceret: inde progressu temporis effectum est, ut Constantinopolitanus se Romano æquiparare, aut etiam præferre auderet: propterea quod Constantinopolis Sedes esset Imperii: cui malo Romani Pontifices, cum mederi non possent, opem Imperatorum implorarunt, tandemque à Justiniano, & Phoca impetrarunt, ut ab omnibus aliis Patriarchis tanquam Principes recognosce-

cognoſcerentur: Adi, Lector, quæ in Synodi Nicænæ Hiſtoria retulimus de Patriarchis. Verum (ut ad hiſtoriam noſtram revertamur) hæc prohibitio facta Officiariis Benedicti XIII. quo minus pecunias à Sacerdotibus Galliarum exigerent, viam ſtravit ad integram ſubſtractionem ab obedientia ejuſdem Benedicti, ut actis ſequentibus dignoſcetur. Siquidem Principes Franciæ frequentibus Academiæ Pariſienſis querelis exciti nullam diurnæ aut nocturnæ quietis partem placidè transmiſerunt, antequam ſchiſmata extinguerentur: eamque ob cauſam literas cum legationibus ad exterarum nationum Principes ſæpe miſerunt, ut certa iniretur ratio qua pax Eccleſiæ redderetur. Ex omnibus Galliarum univerſitatibus ſola Tholoſana Benedicto mordicus favebat, in quam Gerſonius ſcripſit Opuſculum, quod inter ejus opera extat, ſicut & Magiſter Petrus Plaoul, cujus lucubratio periit. Sed ad regias Literas veniamus.

„Carolus Dei gratia Francorum Rex univerſis Chriſti fidelibus „ſalutem in Domino, & ad eam, quam ſummopere deſideramus, Ec„cleſiaſticam unionem unanimiter aſpirare. Pax Eccleſiaſtica, quæ „ſub unico & certo Chriſti Vicario conjungere debet univerſa mem„bra populi Chriſtiani ſecundum ipſius Chriſti & Apoſtoli ſui docu„mentum, dum olim poſt mortem felicis recordationis Gregorii „Papæ XI. conturbari cœpiſſet: dumque ſchiſma pernicioſum mon„ſtrum horrendum ingens in eadem Eccleſia ſuboriri cerneretur ex „cauſis toto orbe notiſſimis, Chriſtianiſſimus tunc ac præclariſſimæ „memoriæ Progenitor noſter Carolus V. ſuaſus multis vehementi„buſque rationibus deliberavit adhærere, & obedientiam præſtare „illi, quem Collegium Cardinalium jurejurando aſſeruit, in vita & „morte, atque publicavit ſe canonice in ſummum Pontificem & „verum Chriſti Vicarium ſponte & concorditer elegiſſe. Arbitra„batur namque veriſimiliter idem Progenitor noſter, ut erat totus „fervens in zelo domus Dei, & ex ſua fide pia alios dijudicans, „quod cæteri Principes ac Prælati cum univerſo Clero & populo „protinus obedirent conſimiliter, dum electionem hujuſmodi per „Collegium præfatum Cardinalium ſufficienter eis innoteſceret rite „fuiſſe celebratam. Sed aliter eveniſſe dudum jam deploramus: „neque enim potuerunt uſque hodie dicti Cardinales hoc ipſum. „Nos idcirco cernentes, experientia temporeque docentibus, quod „hæc obedientia præſtita invalida erat ad tollendum funditus ſchi„ſma peſtiferum, quod in exilium graviſſimum pacem deſideratiſſi-

„ mam & optimam detruſerat, deliberamus eandem pacem ad pro-
„ prium cubile ſuum, quod eſt Eccleſia, velut ad ſuam regionem per
„ alias vias totis conatuum viribus reducere: Hinc Conſilia crebra,
„ hinc legationes laborioſiſſimæ ac ſumptuoſiſſimæ per omnes Chri-
„ ſtianitatis regiones frequentatæ. Tandem aſpirante Deo, via ceſ-
„ ſionis utrique contendentium pro reverſione pacis turpiter exu-
„ lantis inventa eſt compendioſior, & abſque ulla dubitatione expe-
„ ditior judicata. Hanc proinde viam cum omni ſolemnitate præſen-
„ tari fecimus ſucceſſori illius, cui progenitor noſter (ſicut dixi-
„ mus) obedientiam præſtiterat: quam obedientiam ideo maxime
„ poſtmodum ab eodem ſucceſſore pro tempore ſubſtraximus: quia
„ non ſatis aperte per viæ ceſſionis compendium videbatur velle pa-
„ cem reducere, poſtpoſitis diſceptationum interminabilium anfracti-
„ bus & ingreſſibilibus aliarum viarum labyrinthis. At ubi viſus eſt no-
„ bis ad ſalubriora ſe convertiſſe conſilia, rurſus abſque omni muta-
„ bilitatis culpabilis nota obedivimus eidem; ita tamen animo noſtro
„ gerentes, ſi & quandiu hæc obedientia noſtra non obſtaret Ec-
„ cleſiaſticæ unioni, quemadmodum in Conſilio ultimo Eccleſiæ
„ Regni noſtri meminimus, ſatis datur intelligi: *Neque enim volui-
„ mus unquam ſcienter, neque fas eſſe credimus, obedientiam præ-
„ ſtare cuicumque mortalium in pacis univerſalis præjudicium, in ſchi-
„ ſmatis fomitem, in diſcordiæ inſtrumentum.* Et, ô ſalutifer Chriſte
„ princeps pacis, *quandiu jam quæſivimus pacem, & non venit? Ex-
„ pectavimus tempus medelæ, tempus ſcilicet juratæ conventionis utrinſ-
„ que contendentium pro ceſſione celebrandæ, & ecce turbatio.* Anim-
„ advertite hæc, Domini Principes Chriſtiani, quibus eſt dolori
„ talis tantaque matris diſſipatio. Attendite inſuper vobis, &
„ univerſo populo Chriſtiano, vos Sacri Pontifices, in quo po-
„ ſuit vos Spiritus Sanctus Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam
„ acquiſivit ſanguine ſuo. Attendite quæſumus, nolite diſſimulanter
„ agere, ubi depopulatur gregem Chriſti miſeris modis tempeſtas hæc
„ ſæviſſima, horrendaque vorago. Exurgat in unum populus univer-
„ ſus tollere de medio ſui deformiſſimum hoc portentum; unde fit in
„ opprobrium hoſtibus incredulis propriiſque animabus damnatio-
„ nis æternæ diſcrimen apertum: decidat vel invitus unus aut alter, imo
„ utrique contendentium ab occupata ſede Petri, potius quam unitas
„ eorum contentione depereat. Nam dum neutri populus obediet,
„ neuter amplius de Primatu vel fruſtra contendet: neque audietur ultra

„ vox illa crudelissimæ Fœminæ : *Nec mihi, nec tibi, sed dividatur* :
„ sed illa piæ matris : *Date illi infantem vivum*. Nos vero, qui nihil
„ ita post animæ salutem desideramus, quam videre serenissimam pa-
„ cis faciem nostris effulgere temporibus, judicamus ex præmissorum
„ & similium consideratione nullum ad præsens patere validius in tam
„ desperato malo remedium quam quod neutri contendentium, aut
„ sibi forte successuris præstetur deinceps obedientia à populo Chri-
„ stiano : deficiente siquidem fomento tantus ignis iste infernalis in
„ se tandem deficiens dante Deo collabetur. Quapropter præceden-
„ tibus & habitis super hoc vicibus repetitis magnis & maturis deli-
„ berationum consiliis cum sapientibus, peritis & devotis hominibus
„ Deum & eorum salutem gerentibus præ oculis : Nos & Ecclesia
„ Regni nostri ac Delphinatus Viennensis pro nobis & subditis no-
„ stris eorundem Regni & Delphinatus decrevimus talem amplecti
„ neutralitatem in Festo Ascensionis proxime venturo, nisi interea
„ nobis ultro pax advenerit ; processuri nihilominus ulterius assidua
„ solicitudine cum aliis Principibus & Catholicis omnibus, donec
„ evulso schismate pax plantetur. Quod si mirabuntur forsan aliqui
„ ex aliter affectatis, unde nobis ista licent ; *Attendant potius quod*
„ *hanc nobis Legem facit ipsa, quæ Legem nescit, dura necessitas: imo &*
„ *filialis pietas, quæ per medios ignes & gladios matrem talem ita collabo-*
„ *rantem eripere conaretur*. Ecce morbus inveteratus & putridus, qui
„ ex fomentis levioribus in deteriora quotidie velut cancer serpit. Si
„ ergo ferramentum cauterizans adhibeatur, nullus recte culpaverit.
„ Demum cum pro hac neutralitate in unum tractanda Principes ac
„ Magnates utriusque obedientiæ commoda celeritate congregari non
„ possent, nullus suo quæsumus contemptui deputet jus partis no-
„ stræ ; quam probabilissima ratione prælibatus Progenitor noster &
„ nos hactenus fuimus insequuti, in hac neutralitate condemnatum
„ vel depressum : cum non de jure hujus vel illius, sed & de cedendo
„ juri vero vel prætenso pro unione consequenda res agatur. Quam-
„ obrem, vos omnes & similes hortamur in Christo, & per eam,
„ quam de immaculatæ Sponsæ suæ Ecclesiæ laceratione fœda, com-
„ passionem, geritis, obtestamur : arripite nobiscum validum hoc &
„ efficax, sicut expectamus, in Dei virtute pestis hujus exterminium,
„ ut denegatio hæc obedientiæ utrique contendentium afferat nobis
„ tandem perpetuam unanimemque obedientiam sub uno & certo
„ Christi Vicario, quatenus serviamus Deo in pulchritudine pacis &
„ requie

„ requie opulenta: in quorum omnium fidem & testimonium præsen-„ tes Literas nostri sigilli fecimus munimine roborari. Datum Parisiis „ die XII. Januarii anno Domini MCCCCVII. & Regni nostri XXVIII. In hoc argumentum Galliæ Regem multoties scripsisse ad omnes Principes, constat ex multis Actis, quæ brevitatis causa prætermitto.

VII. Porro quamprimum Academia Parisiensis observavit Ecclesiæ pacem reddi non posse via cessionis utriusque Antipapæ, tum demum ventum est ad viam Generalis Concilii circa annum MCCCC VIII. quo tempore Benedictus XIII. censuris in Regem & Regnum Franciæ detonabat: sed magno illorum malo, qui ejusmodi Bullas detulerunt in Franciam. Parisiensis Cancellarius narrat tum duas pestilentissimas opiniones inter multos invaluisse, qui partes Papæ Avinionensis aut Romani sequebantur. Prior erat: *Papam esse impeccabilem, omnipotentem, & neminem esse in statu salutis qui alterutri Pontificum non obediret: & proinde non licere cuiquam substrahere se ab obedientia alterutrius.* Cujus opinionis Gersonius meminit sermone, quem habuit Tarascone, inscripto, *Quatuor Considerationes de pace*, Consideratione prima sub finem. Posterior opinio: *Nihil esse curandum in terris de habendo unico Pontifice, modo in cœlis unus crederetur & coleretur Papa Christus Dominus.* Qui duo errores sunt quodammodo oppositi, & pervicacia Antipaparum maxime fovebantur, cum neuter illorum viam incundæ unionis quærere, aut ab aliis propositam amplecti vellet. Fundamentum posterioris opinionis, (ut ait Gersonius prima parte operum tractatu *de Schismate*, qui incipit: *Præsupposito quod Papa fieri posset hæreticus*,) erat, *Christum dedisse claves unitati, non uni.* Ille autem ad hos errores pestilentissimos debellandos varia lucubravit opuscula, atque inter alia tractatum *de auferibilitate Papæ*, in quo docet: *Statum Ecclesiæ sic esse Monarchicum, ut in puram Aristocratiam, vel Democratiam mutari repugnet: atque unionem Ecclesiæ cum Christo Sponso & capite essentiali esse quidem intimam, essentialem, atque immutabilem: contra vero mutabilem & accidentalem cum Petro, Paulo, Clemente, &c. & continuo hos vel illos Pontifices singulariter sumptos propter Ecclesiæ bonum, & ad pacem conciliandam auferri posse ab Ecclesia.* Hoc enim est compendium illius doctissimi operis, non autem quod Sectarii nostri arbitrantur, scilicet, *Papam absolute & simpliciter tolli posse ab Ecclesia.* Cæterum hoc tempore in omnibus Europæ Academiis frequentatæ sunt disputationes de potestate Papæ

& Concilii, quarum hic aliquas expromam ex quarta parte operum Gersonii cum hoc lemmate: *Sequuntur aliquæ propositiones utiles ad exterminationem præsentis schismatis per viam Concilii Generalis.*

I. In unitate Ecclesiæ, & capitis Christi Sponsi Ecclesiæ plene & perfecte consistit unitas corporis mystici totius Ecclesiæ Christianæ juxta illud: *Christus est caput Ecclesiæ:* & illud: *Omnes unum corpus sumus in Christo.*

II. Licet Papa in quantum Christi Vicarius quodammodo dici possit caput Ecclesiæ & ipsius Sponsus, tamen Ecclesiæ unitas non necessario dependet aut originatur ab unitate Papæ: Patet ex prima: Etiam quia nullo modo existente Papa semper Ecclesia remanet una, juxta illud in Canticis: *Una est Columba mea.* Et illud Symboli: *Credo unam Sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam.*

III. A Christo capite & Sponso Ecclesiæ corpus mysticum, quod est Ecclesia, originatur, & immediate potestatem habet & auctoritatem, ut ad suam unitatem conservandam rite valeat seipsam ad Generale Concilium ipsam repræsentans congregare: Patet ex illo verbo Christi: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ego in medio illorum sum.* Ubi advertendum est, quod non dicit, *in nomine Petri*, vel, *in nomine Papæ*, sed, *in nomine meo:* dans intelligere, quod ubicumque, & à quocumque congregantur fideles, cum hoc fiat in nomine suo, hoc est, in Christi fide, & pro Ecclesiæ suæ salute, ipse assistit eis tanquam Director, & infallibilis Rector: Confirmatur, quia alias Christus non fuisset sufficiens Fundator Ecclesiæ Sponsæ suæ.

IV. Non solum auctoritate Christi, sed etiam communi jure naturali, præmissam potestatem habet corpus mysticum Ecclesiæ Dei: Patet, quia quodlibet corpus naturale naturaliter resistit suæ divisioni & distractioni: & si sit corpus animatum naturaliter congregat omnia membra, omnesque vires suas ad conservandam suam unitatem, & repellendam suam divisionem. Simili quoque modo, & quodlibet corpus civile, seu civilis communitas, vel politia rite ordinata: Ideoque corpus spirituale seu mysticum Ecclesiæ Christianæ, quod ordinatissime compositum est (ipsa quidem Ecclesiastica Politia in Canticis describitur velut castrorum acies ordinata) simili jure uti poterit ad suam Unitatem conservandam, & quamlibet schismaticam divisionem repellendam, tanquam suæ ordinatæ compositionis destructivam.

V. Præ-

v. Præmissa auctoritate, & auctoritativa potestate usa fuit Ecclesia primitiva: Patet, quia in Actibus Apostolorum quatuor leguntur Concilia Generalia congregata: & non habetur quod sola auctoritate Petri fuerunt convocata, sed communi consensu Ecclesiæ: & in Concilio Hierosolymis celebrato non Petrus, sed Jacobus illius Episcopus legitur præfuisse, & sententiam protulisse.

VI. Post incrementa nascentis Ecclesiæ primitivæ præmissa auctoritas & potestas congregandi Generalia Concilia rationabiliter limitata fuit & restricta, sic scilicet quod sine auctoritate Papæ nulli liceret hujusmodi Concilia congregare: Patet ex juribus communibus, quæ habentur in Decreto, & Decretalibus. Et ratio fuit, ut honoraretur Sedes Apostolica: & ut obviaretur hæreticis vel schismaticis, qui quandoque ad libitum pro potentia Principum secularium Concilia vocari & congregari procurabant ad suorum errorum fulcimentum.

VII. Præmissa mutatio seu restrictio non tollit, quin prædicta auctoritativa potestas semper absolute remaneat in ipsa universali Ecclesia: Patet, quia jura positiva non possunt ab Ecclesia absolute tollere illam potestatem, quæ ei competit divino & naturali jure.

VIII. Non obstante Limitatione seu restrictione præmissa in certis casibus Ecclesia sine auctoritate Papæ potest Concilium Generale celebrare: Patet per prædicta, & etiam quia illud, quod est in favorem Ecclesiæ introductum, non est in ejus damnum & grave periculum observandum. Sed prædicta Limitatio seu restrictio, quæ in favorem Ecclesiæ jure positivo legitur introducta, ut dictum est, posset in certis casibus eidem gravissime præjudicare; & specialiter possunt tres casus assignari: Primus est, si vacante Sede occurreret hæresis, vel alia Ecclesiæ persequutio, cui esset per Generale Concilium obviandum. Secundus, si in casu necessitatis aut manifestæ utilitatis vocandi Concilium Papa esset furiosus, aut hæreticus, vel alias ad hoc inutilis, aut insufficiens; vel si super hoc requisitus Concilium vocare recusaret, aut damnabiliter negligeret. Tertius, si plures essent contendentes de Papatu, ita quod nulli eorum tota obediret Ecclesia, nec ad alicujus eorum aut amborum simul vocationem compareret, sicut esse videtur in præsenti schismate. In his igitur, aut similibus casibus clare patet ex præmissis, quod absque auctoritate Papæ posset & deberet Ecclesia Generale Concilium celebrare.

IX. Jura positiva, quæ communiter dicunt, quod absque Papæ auctoritate non est fas generale Concilium congregari, debent civiliter intelligi, scilicet, quando est unicus Papa concorditer ab Ecclesia receptus, ad congregandum hujusmodi Concilium occurrente evidenti utilitate idoneus & paratus: Patet ex prædictis, & ex doctrina Aristotelis in Ethicis, ubi loquitur de ἐπιεικεία.

X. Pro sedando præsenti schismate, absque auctoritate Papæ, imo ipso contradicente, potest auctoritate universalis Ecclesiæ generale Concilium congregari: & non solum per Dominos Cardinales convocari, sed etiam in casu per quoscumque fideles specialiter majores & potentiores, qui vel auctoritativa potestate, vel charitativa admonitione scirent & possent ad exequutionem tanti boni cooperari: Patet ex præmissis, & etiam quia in tanta necessitate omnes fideles, & specialiter majores & potentiores debent Ecclesiæ succurrere, & malo ejus tam evidenti celerius occurrere. Possent autem ad præmissa rationes & auctoritates tam divini quam humani juris induci, sed bene affectatis ista sufficiant.

His decem propositionibus editis à Gersonio in Academia Parisiensi subnectam octo alias, quas Doctores Itali eodem tempore vulgarunt, leguntur que quarta parte operum Gersonii cum hac epigraphe: *Sequuntur octo Conclusiones per plures Doctores in Italiæ partibus approbatæ, quarum dogmatizatio utilis videtur pro exterminatione moderni schismatis.*

I. Veri Cardinales in electione Papæ vices gerunt universalis Ecclesiæ Christianæ: Patet, per talem electionem constituitur Papa verus vicarius Christi, & caput corporis ejus mystici, quod est Ecclesia. Sed hoc non potest facere nisi Christus, vel ipsummet corpus mysticum, aut habens in hoc ipsius potestatem seu auctoritatem.

II. Veri Cardinales hujusmodi vices Ecclesiæ gerunt non solum in Papæ electione, sed etiam in his, quæ circa eam rite & legitime fiunt pro Ecclesiastica unione: Patet, quia electio Papæ finaliter ordinatur ad unionem Ecclesiæ. Nam ideo eligitur unus Papa, ut in eo, tanquam in primo capite sub Christo fit Ecclesiæ unio: & ideo propter unionem Ecclesiasticam est electio Papæ, non contra.

III. Veri Cardinales adjicientes in electione Papæ juramentum seu votum de cedendo in casu præsenti, scilicet pro tollendo tam diuturno & obstinato schismate, & pro danda pace, & Ecclesiastica unione: hoc rite & legitime faciunt, non suo proprio aut privato nomine, sed vice & no-

& nomine totius Ecclesiæ: Et ideo qui tali juramento & voto ligantur, & toti Ecclesiæ obligantur, à qua obligatione sine totius consensu vel auctoritate non solvuntur: Patet satis ex præmissis, quæ omnia possent faciliter non solum divino & humano jure sed etiam naturali seu morali ratione fundari.

IV. Ex his tribus suppositionibus inferuntur aliquæ propositiones, quæ sequuntur. Quicumque tenent Dominum Angelum vocatum Gregorium esse Papam, & ejus prætensum Collegium esse veros Cardinales, habent consequenter tenere propositiones antedictas veras: & ideo habent concedere dictum Gregorium per juramentum & votum ab eo factum toti universali Ecclesiæ obligari, & suos prætensos Cardinales pariter teneri, ut (quantum in eis est) ipsum faciant ob juramentum & votum efficaciter adimplere: alias ab universali Ecclesia reputandi sunt perjuri & fractores voti.

V. Talis prævaricatio voti & juramenti tam solemniter & in tam favorabili materia facti non solum esse gravissimum & mortale peccatum; quinimo, si essent pertinaces prævaricatores hujusmodi, reputandi forent non solum schismatici, sed etiam hæretici, aut de hæresi vehementer suspecti.

VI. Prætensi Cardinales ex obligatione dicti juramenti vel voti, & alias ex auctoritate juris divini & humani, si probabiliter videant dictum Gregorium, prout hactenus fecisse videtur, frivolis excusationibus & periculosis dilationibus dicti sui juramenti & voti impletionem subterfugere, debent & tenentur post debitam monitionem se ab eo & ejus obedientia & communicatione substrahere, & contra ipsum, tanquam notorie schismaticum, & vehementer de hæresi suspectum, ac perturbatorem & illusorem totius politiæ Christianæ procedere, & ad idem faciendum alios fideles, & præcipue Prælatos, & Principes inducere, & movere: alioquin non potuerunt excusari à fautoria schismatis vel hæreticæ pravitatis.

VII. Adhærentes dicto Gregorio tanquam Papæ, & præcipue majores Prælati & Principes, post debitam informationem à Cardinalibus, vel alias sufficienter instructi de dicta malitia ipsius Gregorii, tenentur se ab ejus obedientia substrahere sub pœna fautoriæ prædictæ.

VIII. Doctores studiorum generalium, & præcipue Theologi & Juristæ, ac etiam Prædicatores ad populum, debent & tenentur de præmissis fideles instruere: & in hoc commendandum est studium Bono-

Bononiense, à quo nuper emanavit determinatio conformis ad præmissa.

Summa omnium disputationum, quas schola Parisiensis tum celebravit, erat, finem Ecclesiasticæ Politiæ, atque omnium legum & institutorum legis gratiæ esse pacem, concordiam, atque unionem in Domino nostro Jesu Christo, Rom. XIII. Duos Antipapas pacem & unionem Ecclesiæ pedibus ac manibus impedire, & communicatis studiis atque consiliis inter sese colludere, ac proinde unitatem, sanctitatem, & auctoritatem Ecclesiæ hoc articulo Symboli Apostolici consignatam: *Credo unam sanctam Ecclesiam Catholicam, sanctorum communionem*, nullo modo penes illos posse residere, consequenterque esse schismatis auctores, & de hæresi suspectos: sic enim passim docent Gersonius, & Theodoricus de Niem: Platina vero, Ciaconius, & Curiæ Romanæ scriptores quantum possunt Papam Romæ sedentem excusant, ut omnem invidiam & culpam Papæ Avinionensi tanquam illegitimo impingant. Franciæ Rex, ubi Cardinalibus Avinionensibus persuasit ut Benedictum XIII. desererent, literas ad Collegium Romanum hac forma rescripsit anno M CCCC VIII.

„ Carolus Dei gratia Francorum Rex egregiarum circumspectionum viris & amicis nostris charissimis pro Cardinalibus se in Roma gerentibus salutem, & miserandæ lachrymantique Matri omnium Ecclesiæ condolere. Cognoscitis abunde, si non fallimur, dilecti, & fideles amici charissimi, quod in gravibus doloribus & anxietatibus ob duorum nefandam ambitionem, qui diu de Papatu contenderunt, sacrosancta Ecclesia magis in dies affligitur, magis laceratur & concutitur. Videntes nunc miserabilem ac horrendam, atque ex alto nisi Deus piis oculis perspexerit subversionem, inde gemebundi & anxii viscere tenus commovemur, ejus desolationi pie condolentes, & eo magis quo ad consolationem ejus procurandam magis ex debito obligamur: ad quam rem peragendam quantos labores, quantas solicitudines in Conciliis celebrandis, in Legationibus per Christianum orbem transmittendis, nostra ab ineunte adolescentia Deo & vobis testibus adhibuimus, satis & sæpe potuistis attendere. Ut igitur vetera vobis notissima omittamus, & novissima capiamus, post multos variosque labores circa viam mutuæ cessionis tentatos, post obitum illius, qui apud vos Innocentius dicebatur, Angelum Corarium, quem nunc Gregorium appellatis, in vestrum Papam sub votis & juramentis de renunciando & cedendo Papatui elegistis, quo

„ electo,

„ electo, ab eodem literas accepimus continentes, quod Petro de
„ Luna, cui tunc Papæ obedivimus, mortuo vel cedente, erat pro uni-
„ tate Christianorum paratus juri suo prætenso renunciare: & dictum
„ Petrum de Luna, ut similiter ageret, per similes literas hortatus est,
„ cui super hoc suas Bullas misit. Tunc profecto magno & ineffabili
„ gaudio exultavimus, quando ambos de Papatu contendentes in ean-
„ dem sententiam in viam cessionis convenire, & totum mundum inde
„ gaudere, & in nostra prosequutione esse unanimem videbamus. Et
„ ut à nobis consolarentur solemnissimos nostros & Ecclesiæ Regni
„ nostri Ambasiatores in magno & notabili numero de nostra inten-
„ tione & voluntate ad plenum edoctos primo ad dictum Angelum
„ transmisimus. Et quamquam apud eosdem contendentes per magna
„ tempora unionem nostro nomine prosequentes permanserint, nihil
„ tamen, quod Deo gratum, quodque mundo utile esset, reporta-
„ verunt ab eisdem, sed annum & plusquam annum in legationibus
„ unionis ad alterum destinandis, in locis difficultandis, in coloribus
„ quibus pro sua parte ad sui excusationem quærendis consumpserunt:
„ nec in orbe toto locum invenire valuerunt, ubi sua vota, suaque
„ juramenta adimplerent, ubi lugenti & desolatæ Ecclesiæ pacem da-
„ rent. Quis autem eorum malitiam, fraudem, & iniquitatem clare
„ non videat? Quis eosdem turbatores pacis & impeditores unionis
„ non accipiat? Quis talibus de cætero obediat? Violaverunt fidem,
„ fregerunt votum, promissum non tenuerunt, & sponsam Christi
„ ante pedes eorum videntes prostratam, eidem manus relevatri-
„ ces: quas faciliter exhibere poterant, denegarunt. O magnum
„ & scelestum facinus! ô nefanda temeritas! ô talibus viris ad pa-
„ cem Ecclesiæ dandam inter mortales obligatis indigna macula nun-
„ quam eorum delenda de frontibus! Qui dum opportunitatem asse-
„ quendæ pacis perceperunt, quasi pavidi, & (ut existimamus)
„ suorum scelerum conscii, se mutuo in præsentia suorum Collegiorum,
„ videre ausi non sunt, verentes forsitan ne voluntas Altissimi, quæ
„ mentes hominum scrutatur, & cujus majestati manifesta sunt omnia,
„ eorum fraudes, & collusiones, & errores longis incognitis tempori-
„ bus in eorum pertinacia clarescerent. Hæc & alia majora satis vos scire
„ arbitramur; & quantum zelum ad pacem Ecclesiæ habuerint, qua-
„ literve processerint inde elicere potuistis. Etenim ambo obstinati sunt,
„ & dura sententia obfirmati, ut Ecclesiæ pacem dare recusent. Vos,
„ quibus spes obtinendæ pacis ob defectum & vitium eorumdem relicta

„ est, rogitamus, & cum instantia, per Deum verum & immortalem, „ per ejus aspersionem sanguinis, per (si qua est vobis) fidei & Chri- „ stianæ religionis integritatem, & ad matrem Ecclesiam misericor- „ diam & pietatem, requirimus & hortamur, ut dimisso dicto An- „ gelo vos in unum locum conferatis, & conventionem cum nostris „ Cardinalibus procuretis. Nam si locum in unum convenietis, non „ dubitamus quin in ipsorum contendentium contumaciam & absen- „ tiam (attenta rei necessitate quæ in quantum subest legibus & decre- „ tis Ecclesiæ) provisum sit, nec decretis tantum & legibus, imo „ miserandum necessitatis oculum habeatis. Quoniam cunctis casi- „ bus futuris & maxime tanto casu inopinato insperatoque non va- „ luerunt decreta, si opùs esset, providere. Nec existiment aliqui „ quod propter longas dilationes & diras fatigationes resilire ac à „ nostro proposito desistere debeamus; quia in re perficienda eo fer- „ ventiores efficimur, quo magis res eadem in longas moras & dila- „ tiones protrahitur. Si vero hujusmodi nostræ rogationi pariter & „ requisitioni acquieveritis, nostrum auxilium, consilium, nostras „ opes, nostrum regnum, nostraque omnia non denegabimus; imo „ vos omnes, & vos singulos omni honore, gratia, & favore, & „ Ecclesiam sacrosanctam obsequio, adjutorio & honore amplecte- „ mur. De cæteris vero, quæ circa hæc gerenda ad casum vestræ „ conventionis, & nostram voluntatem atque affectionem continent, „ dilectos & fideles consiliarios & Ambasiatores nostros Patriarcham „ Alexandrinum, & alios Collegas suos, nunc apud vos gratia pro- „ sequendæ pacis Ecclesiæ existentes instrui ad plenum volumus: „ quorum dictis fidem velitis indubiam adhibere, & requestis per „ eos vobis pro parte nostra faciendis totis conatibus attendere. Da- „ tæ Parisiis anno Domini M CCCC VIII. die XXII. Maji.

Hic observatione dignum occurrit, olim à primitivæ Ecclesiæ temporibus multa schismata in Romana Ecclesia bacchata fuisse: sed postquam Romani Imperatores nomen dederunt Religioni Christianæ, atque Imperium Romanum floruit, eorundem Imperatorum auctoritate nullo negotio extincta fuisse: Contra autem profligatis viribus Imperii, & Romanis Pontificibus locupletatis ditione seculari, schismata hæc per longum tempus duravisse, nec facile sarciri aut extingui potuisse, ut hujus schismatis exemplo liquet, quod ferme quinquaginta annis continuavit. Ut autem ad historiæ nostræ seriem revertamur, Regis Christianissimi solicitudine tandem Romani atque

atque Avinionenses Cardinales exstimulati in animum induxerunt, ut Pisas urbem Hetruriæ convenirent, ac de schismate opprimendo serio agerent: quo etiam Christiani Principes legatos suos miserunt, atque centum octoginta Archiepiscopi vel Episcopi, trecenti Monasteriorum Patres, centum viginti Magistri in Theologia, & trecenti Doctores juris Canonici & civilis cum legatis atque procuratoribus omnium Academiarum Europæ confluxerunt. At vero qui ad nefandas corruptelas & abusus, quibus tum Ecclesia & præsertim Gallicana infestabatur à curia Avinionensi, attenderit; facile judicabit Platinam perverso in Gallos animo in vita Gregorii XII. scripsisse non alia de causa ad exauctorandum Benedictum XIII. incensos Gallos quam quod Benedictus non esset Gallicæ nationis, & quod hic graviter ferret vitam dissolutam & simoniam Gallorum Cardinalium: quam calumniam acta illius temporis plus satis depellunt, ostenduntque mali gravitatem Principes regni Franciæ ad ea impulisse quæ pro unione Ecclesiæ gesserunt: Certe Platina meminisse debuerat Italorum Cardinalium mores nihilo tum fuisse aut esse hodie tolerabiliores nostratium moribus, qui simoniam cæterosque abusus Curiæ Romanæ acceptos referre debent.

CAPUT II.

I. *Concilii Pisani convocatio & celebratio pro extinguendo Schismate.*
II. *Cardinalis de Columna, qui electus ad Pontificatum vocatus est Martinus* V. *interfuit Pisano Concilio.*
III. *Decreta variarum Academiarum Europæ de Concilii eminentia supra Papam examinantur & approbantur in Synodo Pisana.*
IV. *Alexandri* V. *electio sessione* XIX.
V. *Quæ post Alexandri* V. *electionem sequuta sunt in Academia Parisiensi ob Ecclesiæ Gallicanæ libertates tentatas.*
VI. *Belarmini testimonio Alexander* V. *& Joannes* XXIII. *veri & legitimi fuerunt Pontifices.*

I. QUando Acta Pisani Concilii non extant in tomis Conciliorum Surii, Binii, aut Romanæ collectionis, illa hic integra exscribere opus est: ordiarque ab literis convocationis ejusdem Synodi Pisanæ per Cardinales, qui Benedicto Avinionensi Papæ morigerabantur ante prædictæ Synodi indictionem: quibus quidem literis etiam Cardinales Gregorii Papæ Romani assensum præbuerunt, ac eandem Synodum in provinciis, quæ Gregorio obediebant, indixerunt.

Sanctissimo Domino nostro Benedicto XIII. *miseratione divina summo Pontifici humiles & devoti Oratores Episcopi, Presbyteri, & Diaconi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales nunc in Liburno Pisanæ diœcesis existentes pro nobis & aliis Reverendissimis Patribus Dominis Cardinalibus pro nunc absentibus, nobis adhærentibus & adhærere volentibus in hac parte cum supplici & devota recommendatione utriusque hominis sospitatem.*

Qualiter hoc schisma pestiferum, totius corporis Ecclesiæ infectivum, unitatem lacerans, & enervans charitatem, clerum involvens tortuosis laqueis, & populum subvertens, ab erroribus quam plurimis Ecclesiæ fidem tangentibus intromissis ortum habuit, & diuturnitatem adeo noxiam, vestræ Sanctitati notum esse non dubitamus. Hæc enim in sui exordio modica visa erroris scintilla, cui cum per deliberationem Concilii, ut sanctorum Patrum moris fuit, non extitit obviatum, sed duro proposito, via Concilii repulsa, fomento adhibito per inordinatos & perniciosos affectus, in quibus quærentes homines quæ sua sunt, non quæ Christi, *adeo in flammam proximam exaltavit, mundum percurrit universum, concutit clerum, subvertit populum, fidem maculat, Sacramenta prophanat, & Ecclesiastica censura contemptum inducit, Ecclesiæ libertatem omnino extinguit, & indevotos reddit Christi charactere insignitos, ut vix dignosci valeat quis existat Catholicus, cum plures appareant legis divinæ transgressores, & mandatorum Dei manifestissimi contemptores. Et si hæc...... nullatenus toleranda, quid ait vulgus de his, qui bases & columnæ videntur Ecclesiæ, qui horum malorum & tantorum scelerum dissimulatores esse videntur, dividentes clerum ac populum*, & versi in Laqueum tortuosum *ubique ponunt scandalum in suarum & fere omnium perniciem animarum? Nihil aliud ajunt dici posse, nisi quod tanta scelera contra Deum, orthodoxam fidem, & sanctum Spiritum animæ pertinaci commissa, inexpiabilia, teste scriptura, etiam sacrificiis reputentur. Si Heli peccatum, longe levius (ut sacra refert historia) inexpiabile fuit piaculum & delictum,.........*

Hæc enim, Pater sancte ruina tam horribilis, tamque exosa in Divinæ majestatis conspectu, ut habet communis existimatio, in manu nostra ludibriis plena, & utinam non blasphemiis infecta, in nostri reprobatione consistit, qui cum ex debito debemus & tenemur, ut præmissa tollerentur de medio, nostros indefessos adhibuisse labores, nostra quæcumque exponere, etiam titulos dignitatum, animas nostras, & ultronee bibere calicem passionis, ambulatum est per devia & non plana: & velut cæci palpantes clausos

sos parietes, aperta lataque & plana janua rejecta est...... velut spinosis aculeis & venenosis jaculis & juxta affectionem in conspectu Altissimi & hominum judicio communi voluntariam & non sanam, fulcitam magnis periculis, latet: in illa consistit summa securitas, & hominum conscientiarumque indubia sinceritas; ex quibus longo tempore declinata fuit cessionis via, quæ in ingressu planæ januæ consistebat solitaria, cum Dei gravi offensa innumerisque periculis animarum. Et quamvis ex post exactis annorum curriculis fuit hæc via sancta, & necessaria, & communi omnium fidelium judicio praelecta, cum Angelo Corrario Gregorio nominato per Sanctitatem vestram recepta & etiam approbata, tot tamen & tantæ in illius habendæ desiderata exequutione adhibitæ difficultates, variationes, dilationes, ac repudia circa locorum electionem & securitates hinc inde, quod nullus effectus sequutus est, nec aliunde speratur modo aliquo proventurus: sed quodam recessu perpetuo indicto pacis tractatu, imo verius repudio perenni abiimus in viam longinquam nunquam ad Agni nuptias per unitatis vinculum (ut à multis creditur) intraturi. Sed mala sub brevi compendio considerantes provide, ac pia mentis consideratione pensantes, Reverendissimi Patres nominati in parte alia Cardinales à dicto Angelo Corrario Gregorio nominato ad omnem viam habendæ unionis, plusquam describi possit, mente & proposito indurato recesserunt, juxta divina mandata, ad quos de vestræ sanctitatis permissu & voluntate expressa quatuor ex nobis delecti fuerunt, & convenientibus in Liburnum cum quatuor ex ejus Cardinalibus nominatis: & demum nos omnes & ipsi in unum convenientes prospeximus communi & concordi voto, & matura habita deliberatione cum multis notabilibus Prelatis, & quampluribus literatis viris Deum timentibus, & pacem Ecclesiæ habentibus in fervore charitatis, fore necessarium, ut per Ecclesiam universalem congregatam huic tam pestilenti morbo & inveterato, laqueo erroribus fidem tangentibus pleno subveniatur & occurratur in brevi, ad servandas omnium fidelium conscientias, errores submovendos notorios, virtutes inserendas, adque morum & Ecclesiæ reformationem debitam & salubrem. Et quod per nos in nostra obedientia, & alios nominatos Cardinales in sua, Prelati & alii, qui vocandi fuerint, convocentur per nos in Civitate Pisana, & per illos in eadem ad terminum vicesimæ quintæ diei mensis Martii proxime futuri. Et hunc modum convocationis communi assensu assumpsimus propter neutrales, & illos, qui de obedientia dicti Angeli ad vestram, ac etiam illos de vestra qui ad vestram & dicti Angeli convocationem nullatenus venirent, & propter defectus alias habitos in convocatione Concilii, de quo sæpissime & diversis decursis temporum intervallis

 fuit

fuit per nos vestra Sanctitas requisita, & eidem humiliter supplicatum, & alteri promissum, sed nullatenus adimpletum. Et, ut omnis adhibeatur cautela ex superabundanti, vobis tenore præsentium supplicamus, & instanter requirimus, quatenus (quantum in vobis est) dictæ Convocationi præbeatis assensum & opem, & quod vestræ Sanctitati placeat in dicto loco & termino personaliter interesse, & in dicto Concilio convenire, in quo nobis procurantibus plena & sufficiens securitas præstabitur in veniendo, stando, & recedendo, & de qua ante dictum terminum congruo reservato intervallo Sanctitatem vestram certificare curabimus. Et nos seu nostrorum major pars eandem sanctitatem vestram humiliter commemorare cum omni honorificentia quæ summo debetur Pontifici, & honorifice tractare ad conservationem unitatis & pacis, & post ipsius exitum fœlicem. Hæc enim Convocatio ad locum & terminum antedictos nullo valet colore difficultari, impediri, seu quocumque conficto pallio differri, declinari, seu mutari: cum & si in Sanctitate vestra corporalis infirmitas, vel aliud occurreret impedimentum, seu alias absentiæ justa causa possit & debeat, de quo vos solemniter requirimus, & alias fuit per nos consultum, hoc Dei tam necessarium negotium, quo ad illa quæ per vos facienda existunt, per deputatum à vobis (quo ad omnia necessaria vel expedientia præambula) sufficientem auctoritatem habentem perfici, & procuratione sufficienti & speciali mandato ac irrevocabili munitum, cessio pro parte vestrâ fieri, Angelo nominato Gregorio cedente in propria persona, vel per procuratorem similem potestatem habentem & irrevocabile & speciale mandatum, vel ipso sublato de medio, vel canonice per Ecclesiam ejecto.

Quod si dictæ Convocationi opem & assensum præstare refugeritis, & in loco & termino ante dictis convenire, vel deputatum Procuratorem (ut præmittitur) destinare (cum extra terminos Italiæ nequeant partes, seu ipsarum altera, ad conservationem unitatis habendæ, multis consideratis ita commode & utiliter convenire, attento quod per Concilia particularia, si divisim & in locis diversis longa distantia separatis tenerentur, schisma extirpari non posset) nos & alii, qui ad vocationem nostram venerint, procedemus in negotio unionis habendæ, & schismatis tam horrendi, errorumque fidem tangentium extirpatione cum Collegio Cardinalium partis alterius, ac cum Consilio vocatorum per nos & ipsos, attentis præmissis juratis & conventis per Sanctitatem vestram, & dictum Angelum, ut dictaverit Spiritus sancti gratia, & alias fuit per Sanctos Patres in Romana Ecclesia salubriter observatum, vestra aut dicti Angeli seu alterius absentia non obstante. Suppliciter viribus iteratis

ratis exhortantes Sanctitatem Vestram in Domino , & per viscera misericordiæ JESU Christi, qui Ecclesiam suam fundavit pretioso sanguine, unamque esse voluit, ac in unitate spiritus permansuram, sine qua, & extra quam non est salus, quatenus Convocationi jam dictæ in loco & termino antedictis fiendæ opem & auxilium , ut decet Zelatorem domus Dei, adhibere velitis. Ad quem, sicuti de jure possumus , super prædictis vos provocamus ad causam ; quia si (quod absit) nolueritis , aut impedimenta præstiteritis dictæ Convocationi, & ad illam venientibus, ac nobis qui ad illam tendimus eamque modis Canonicis procuravimus, talia ad impedimentum unionis Ecclesiæ & ipsius schismatis perpetuationem censerentur luce clarius pertinere : Cum ad veritatem contra falsitatem fuerit collata potestas, & ad ædificationem non autem ad destructionem. *Et si (quod absit) vellet Sanctitas vestra impedimenta præstare, cum nihil sit per quod fiendæ unitati, ad quam tendimus, posset per potestatem aliquam juste fieri, cum in hoc prosequamur voluntatem divinam , Ecclesia* , cujus unitati claves à Christo concessæ sunt , *talia non pateretur sub dissimulatione transire. Et circa præmissa vestram intentionem , vestrumque propositum , & quod in præmissis agere intenditis præsentialiter nobis notificare dignemini, ut proinde certitudine habita providere valeamus quantum in nobis erit circa Vestram securitatem & libertatem, & alia necessaria & ad tantum negotium opportuna. In quorum omnium & singulorum fidem , & testimonium præmissorum præsentes nostras Literas per Notarium publicum infrascriptum subscribi & publicari mandavimus , ac nostrorum sigillorum fecimus appensione muniri. Datum & actum in loco Liburni supradicto in claustro Ecclesiæ dicti loci nobis ibidem tunc Guidone Prænestinensi , Nicolao Albanensi, Petro Tusculanensi Episcopis , Petro tituli sanctæ Susannæ Presbytero, Amedeo sanctæ Mariæ novæ, & Petro sancti Angeli Diaconis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus congregatis & personaliter constitutis, ac omnia & singula suprascripta pro nobis & aliis Dominis Cardinalibus absentibus nobis adhærentibus & adhærere volentibus in hac parte approbantibus & ratificantibus , & de præmissis & eorum singulis unum vel plura Publica Instrumenta nobis & cuilibet nostrum fieri petentibus sub anno & nativitate Domini millesimo quadringentesimo octavo ,indictione prima & die quartadecima Mensis Julii, præsentibus Reverendis in Christo Patribus & Dominis Dei gratia Simeone Patriarcha Alexandrino Administratore perpetuo Ecclesiæ Carcassonensis , Petro Episcopo Meldensi , ac venerabilibus & circumspectis Viris Magistris Roberto de*

Quesnejo

Quesnejo Doctore, Joanne Francisci Licentiato in Decretis, Joanne Petri Magistro in Medicina testibus ad premissa vocatis specialiter & rogatis sic subscriptis & signatis.

Et Ego Joannes Desmarchais de Monte acuto Clericus Laudunensis Diœcesis & Imperiali auctoritate Notarius premissis omnibus & singulis suprascriptis dum per Reverendissimos in Christo Patres Dominos supradictos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales ratificarentur & approbarentur una cum prenominatis testibus præsens fui, & de precepto eorundem Dominorum Cardinalium præsentes Literas per alium scriptas una cum trium priorum Collegii dictorum Dominorum Cardinalium de mandato & requisitione aliorum tunc Dominorum Cardinalium supradictorum eisdem Dominis prioribus factis super hoc sigillorum appensione, me hic propria manu subscribenda signo meo consueto signavi in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum.

DESMARCHAIS DE MONTE ACUTO.

ACTA PRIMI

CONCILII PISANI

celebrati ad tollendum schisma

Anno Domini M CCCC IX.

Sequuntur Sessiones factæ per Concilium Generale tentum Pisis contra Petrum de Luna, & Angelum de Corrario olim de Papatu ad invicem contendentes.

IN nomine Domini Amen. Anno à Nativitate ejusdem millesimo quadringentesimo nono more Romano, indictione secunda, die vicesima quinta mensis Martii, inchoatum fuit Generale Concilium, sive sancta Synodus, & celebratum in civitate Pisana, in quo erant plures Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Sacræ Theologiæ Magistri, & utriusque Juris Doctores, & Licentiati notabiles, Procuratoresque plurium absentium Prælatorum, in quo quidem Concilio processum extitit per hunc modum.

Primo,

Primo, fuerunt factæ Processiones solemnes, & postmodum in Ecclesia Cathedrali dictæ Civitatis fuit Missa devotissime per Dominum Cardinalem de Thureyo celebrata, & sermo factus per unum alium Cardinalem, scilicet Mediolanensem; Missa vero celebrata, cantatæ fuerunt Antiphonæ, & certæ Orationes dictæ: & postmodum Diaconus alta voce dixit, *Orate.* Tunc flexis genibus, & inclinato capite, omnes oraverunt submissa voce, mitris positis: Deinde Diaconus, & Subdiaconus cantaverunt alta voce Litanias, & omnes responderunt, quibus finitis unus Cardinalis Episcopus dixit certas Orationes ad propositum unionis, quibus completis, quidam Cardinalis Diaconus legit Euangelium: Quo lecto, unus Episcopus Cardinalis incœpit hymnum, *Veni Creator Spiritus*, quo finito, duo Cardinales Diaconi, duo Archiepiscopi, & duo Episcopi cum pluribus Doctoribus & Notariis, ex ordinatione Concilii &c. mandato, se transtulerunt ad valvas Ecclesiæ, & alta voce proclamaverunt; An Petrus de Luna, & Angelus Corario, qui Benedictus, & Gregorius dicebantur, de Papatu contendentes essent hic præsentes, aut aliquis pro ipsis: quibus non repertis, nec aliquo pro ipsis, ad Ecclesiam redierunt, & in pleno Concilio relationem fecerunt: qua relatione sic facta, Sacrum Concilium certos ordinavit & constituit Promotores, seu Procuratores nomine Ecclesiæ universalis, ad agendum, petendum, & faciendum omnia necessaria, commoda, & opportuna pro schismatis extirpatione contra prædictos Dominos contendentes, imò verius colludentes de Papatu, & pro sancta unione in Ecclesia Dei habenda, prout in forma, &c. Ordinatique sunt Advocati, & Notarii pro ista causa deducenda, &c. Quibus factis, Procuratores prædicti accusaverunt contumaciam dictorum contendentium de Papatu, & petierunt eos reputari contumaces in materia schismatis & fidei, ac in contumacia ac defectu poni. Et fecerunt legi citationes & provocationes dictorum contendentium, & relationes executorum, &c. Quibus non obstantibus, Concilium Sacrum de benignitate ordinavit expectandum usque ad aliam Sessionem, quæ fuit ordinata ad XXVI. diem dicti mensis Martii.

SECUNDA SESSIO.

QUa die adveniente, celebrata Missa, & servatis Solemnitatibus, ut supra, dicti contendentes fuerunt evocati ad valvas Ecclesiæ, modo quo supra in media Sessione. Et quia non comparuerunt, nec aliquis pro ipsis, fuit ut supra contumacia accusata. Nihilominus Concilium Sacrum iterum de benignitate dixit eos expectandos usque ad penultimam diem dicti mensis Martii, ad quam diem ordinavit proximam Sessionem, qua die, videlicet XXX. Martii adveniente, fuit processum, ut sequitur.

SESSIO TERTIA.

DEclaratio, & Decretum latum contra duos contendentes de Papatu, ob contumaciam ipsorum in causa fidei & schismatis, contumaciæ prolata ex ore Domini Prænestini Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Pictaviensis vulgariter nuncupati ex commissione totius Concilii, & assensu unanimi.

Universis & singulis Sacra mandante Synodo tenore præsentium intimatur, quod hac die Sabbati penultima hujus mensis Martii in Ecclesia Cathedrali Pisana, celebrata devote & solemniter Missa pro Unione Sacrosancta Ecclesia ordinata, dictis in cantu Litaniis & devotis Orationibus, ac expletis aliis in talibus consuetis: auditis quibusdam propositionibus & petitionibus Deputatorum, Advocatorum, & Procuratorum Sacrosancta Romana Ecclesia, iniquis de Papatu contendentium ausibus lacessitorum, proh dolor! immo diutissime, per quos (recensito, quod attenta *contumacia infrascriptorum de Papatu contendentium proxime* lapsorum, *in processu hujus causa descripta) petitum extitit, eosdem contendentes, etiam Cardinales eisdem adhærentes, & alios ad hujusmodi Concilium legitime evocatos reputari, decerni, & declarari contumaces; jam bis, & nunc tertio, prorogata seu continuata dies instat, in qua contendentes ipsi, & Cardinales eis adhærentes, caterique vocati comparere tenentur, accusatique legitime.*

Tandem ipsa die contumacia prædictorum contendentium, & petito eos contumaces reputari, decerni, & declarari, ipsa sancta Synodus,

nodis, seu hoc Sacrumsanctum Generale Concilium antedictum præfatis contendentibus, & aliis legitime (ut ex processu constat) ad valvas Ecclesiæ vocatis, aliisque servatis servandis, unanimi consensu vocatorum supradictorum contendentium & aliorum contumaciam reputavit, decrevit, & declaravit per organum Domini Cardinalis Pictaviensis, ut in schedula continebatur, cujus tenor sequitur & est talis.

Sancta Synodus, seu hoc Sacrum Generale Concilium Dominos Petrum de Luna Benedictum XIII. & Angelum Corario Gregorium XII. nuncupatos, de Papatu contendentes, & quantum in eis est Ecclesiam Dei notorie in schismate tenentes, legitime requisitos, vocatos, & proclamatos in causa schismatis & fidei ad hoc præsens Sacrum & Generale Concilium, & omnia in eo agenda non venientes, seu non comparentes legitime per se, nec per alios, nec termino statuto satisfacientes, licet expectatos post terminum per duas Sessiones, reputat, decernit, & declarat in causa schismatis & fidei contumaces, ponitque in contumacia & defectu, & ordinat in eorum contumacia debere ad ulteriora procedi & procedendum fore: Ordinans Sessionem aliam fieri die Lunæ post Dominicam in Albis, quæ erit XV. *mensis Aprilis: ad quam diem ordinat præsens Sacrum Concilium Dominum Cardinalem Tudertinum Domino Gregorio adhærentem, & Dominos Ja. Sabinensem Episcopum, sancti Adriani, sanctæ Mariæ in via lata, de Flisco, & de Chalanco vulgariter nuncupatos, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Domino Benedicto adhærentes, de benignitate expectandos fore, cum intimatione; quod si prædicti duo contendentes, & præfati Domini Cardinales non comparuerint in dicto termino, ad ulteriora procedetur, eorum contumacia non obstante. Ordinavit nihilominus præsentem ordinationem in valvis præsentis Cathedralis Ecclesiæ affigi publice, ut de præmissis non valeant ignorantiam allegare.*

SESSIO QUARTA.

QUa die xv. mensis Aprilis adveniente, Missa ibidem celebrata, & aliis, quæ ad divinum cultum spectant, ut moris est in Concilio Generali, & (ut supra declaratum est) comparuerunt Ambassiatores Ruperti de Bavaria secundi Imperatoris electi, qui plura

 publice

publicee proposuerunt pro impugnando convocationem contendentium, secundo substractionem factam per Cardinales suæ obedientiæ, tertio unionem Collegiorum, &c. Quibus auditis, fuit eis dies assignata ad audiendum responsionem super propositis ad XXIIII. diem dicti mensis Aprilis; fuitque his non obstantibus processus continuatus ut supra, vocando ad valvas Ecclesiæ, si duo contendentes, aut eorum alter, vel aliquis pro eis, esset in hac præsenti Civitate Pisana, ut supra: Quibus non comparentibus, fuerunt reputati contumaces, ut supra, continuando sessionem aliam ad diem XXIIII. prædictam, quo termino pendente præfati Ambassiatores Imperatoris secundi recesserunt illicentiati, & hospite non salutato.

QUINTA SESSIO.

DIcta die XXIIII. mensis Aprilis adveniente, Missa & solemnitatibus servatis, fuit accusata contumacia dictorum contendentium, ut supra: fecitque Promotor seu Procurator Ecclesiæ universalis proponi certos articulos contra ambos contendentes, concludentes plura ad propositum unionis & contra dictos contendentes, & requirebat quod darentur Commissarii, licet perpetrata essent notoria, pro informatione majori: Tunc fuit dies assignata ad hoc pro alia sessione, scilicet ad ultimam diem Aprilis.

SEXTA SESSIO.

QUa adveniente comparuerunt Anglici, & proposuit Episcopus Salisberiensis solemniter dicens pro Themate, *Justitia & judicium præparatio sedis tuæ*, concludens quod habebat à Rege & Regno Angliæ potestatem magnam ad omnia necessaria in hoc sacro Concilio rationabiliter tractanda: & postmodum fuit dies assignata pro alia sessione ad diem Sabbathi quartam mensis Maji proxime futuram.

SEPTIMA SESSIO.

DIcta die Sabbathi adveniente, servatis solemnitatibus & cerimoniis præmissis quidam Doctor Bononiensis, Petrus de Ancharano dictus, solemniter respondit ad proposita per Ambassiatores dicti Ruperti de Bavaria, licet absentes, & satis expectatos, ostendendo clare,

clare, quod proposita per eos erant manifeste frivola, & nullius efficaciæ, fundendo clare intentionem Concilii, & quod ipsi Ambasſiatores tendebant ad impedimentum ſanctæ unionis. Et poſtmodum fuerunt dati per Concilium Commiſſarii, & nominati pro examinandis teſtibus ſuper propoſitis per Procuratorem ſeu Procuratores Concilii, & ad recipiendum inſtrumenta & probationes &c. etiam in abſentia & contumacia dictorum contendentium. Et iſta die Dominus Epiſcopus Ebroicenſis celebravit Miſſam in majori Eccleſia in præſentia ſacræ Synodi, & fuit ordinatum quod aliqui eligerentur pro eundo ad Regem Ladiſlaum pro mitigando eum, &c. fuitque dies aſſignata ad diem Veneris proximam, ſcilicet decimam diem Menſis Maji prædicti pro alia ſeſſione.

SESSIO OCTAVA.

QUa die adveniente ſervatis ſolemnitatibus, & cerimoniis, ut ſupra dictum eſt, pro parte Procuratoris univerſalis Eccleſiæ fuit requiſitum; quatenus Concilium ſacrum vellet determinare & ſententiare, &c. unionem duorum Collegiorum factam fuiſſe, & eſſe legitime factam, ac facere unum Collegium, ratificare, approbare & confirmare: convocationemque ſacri Concilii per eos factam fuiſſe, & eſſe juridice & legitime factam in loco habili, tuto, & ſecuro; ipſamque congregationem eſſe, & repræſentare Concilium univerſalis Eccleſiæ, ad ipſumque Concilium ſpectare & pertinere cognitionem, definitionem, & deciſionem omnimodam cauſæ unionis Eccleſiæ, & ſchiſmatis ſedandi contra duos contendentes de Papatu, Eccleſiam Dei detinentes in ſchiſmate notorie, cum omnibus pertinentiis emergentibus & connexis. Et fuit petitum, ſi placeret omnibus: Et cum magna pars reſpondiſſet, quod placebat quod ita fieret, aliqui Epiſcopi quo ad primam concluſionem contradixerunt, quorum Saliſberienſis, & Ebroicenſis fuerunt, dicentes quod non poterat fieri unio duorum Collegiorum, quandiu Cardinales Benedicti ſibi obedirent, prout faciebant, aliis non obedientibus Gregorio XII. ſed ſolum Deo, & Eccleſiæ: quia turpis eſt pars, quæ non congruit ſuo univerſo. Et ita erat neceſſe quod Domini Cardinales ſe ſubtraherent, ut eſſet unio uniformitatis credentiæ & obedientiæ, *ut multitudinis credentium eſſet cor unum & anima una.* Quibus auditis, fuerunt multa hinc inde proloquuta. Et tandem procurator

rator prædictus ascendit pulpitum, & requisivit quod sancta Synodus (attenta contumacia & pertinacia duorum contendentium de Papatu in materia schismatis & fidei, & quod notorie Ecclesiam Dei detinerent in schismate contra ejus voluntatem, & violenter contra eorum juramenta & vota, ac debitum pastoralis officii, & de eorum manifesta collusione satis constet) vellet & dignaretur pronunciare & declarare à tempore quo constitit eos non habere vel non habuisse voluntatem uniendi Ecclesiam per viam juratam, & pro tanto bono per Ecclesiam electam, quemlibet potuisse & debere recedere ab amborum obedientia, nec ulterius amplius debere eis obedire, & petiit si hoc placeret omnibus, & responsum fuit jocose, quod sic, excepto quodam Episcopo Anglico, & uno Alemano; & nihilominus conclusum fuit ut petebat dictus Procurator. Et postmodum Dominus Patriarcha Alexandrinus cum Episcopo Salisberiensi ascendit Cathedram, & in scriptis pronunciavit sententiam auctoritate Concilii petitioni conformem: & de omnibus conclusionibus Procurator Ecclesiæ petiit fieri instrumentum ad perpetuam rei memoriam. Et fuit alia dilatio concessa ad examinandum testes ad octavum diem; sessione ad eandem diem assignata ad procedendum ulterius prout de jure, &c.

SESSIO NONA.

Die veneris decima septima mensis Maji adveniente, celebrata Missa, solemnitatibus & ceremoniis servatis, Procurator Ecclesiæ ascendit pulpitum, & fecit requiri alta voce per advocatum quod subtractio in præcedenti sessione facta declararetur, quoniam aliqui murmurabant, &c. Et fuit de consensu omnium in Concilio existentium pronunciatum per os Domini Patriarchæ Alexandrini, licuisse se subtrahere ab obedientia amborum contendentium de Papatu à tempore quo, &c.

Item, quod à cunctis Christi fidelibus erat obedientia subtrahenda, & ab omnibus pro subtracta habenda, & ita mandabat Synodus.

Item, revocatæ fuerunt sententiæ latæ per contendentes contra subtrahentes.

Item, ordinatum fuit quod illi, qui erant in Concilio judices vel conjudices poterant esse testes contra contendentes.

Item,

Item, quod Commissarii possent articulos declarare.

Item, decrevit tertiam dilationem ad producendum testes, &c. & ad ulteriora procedendum prout eidem sanctæ Synodo videbitur expedire, diem Mercurii proximam, quæ erit XXIII. mensis Maji, ad quam diem statuit & ordinavit proximam sessionem, prout in quadam schedula ibidem lecta continetur, cujus tenor sequitur in hunc modum;

Sancta & universalis Synodus hic in Christi nomine congregata declarat, pronunciat, & decernit ex justis & rationabilibus causis a Petro de Luna, qui Benedictus XIII. & ab Angelo Corario, qui Gregorius XII. dicebantur, improbe contendentibus de Papatu, & ab ipsorum cujuslibet obedientia licuisse recedere libere & pure, videlicet à præfato Benedicto ex tempore quo viam cessionis per eum solemniter juratam realiter prosequi, & eam effectualiter adimplere damnabiliter omisit; & à præfato Gregorio ex eo tempore quo viam cessionis per eum solemniter juratam, voto promissam & firmatam realiter prosequi, & effectualiter adimplere damnabiliter pretermisit.

Insuper sancta Synodus ex causis quibus supra pronunciavit, statuit, ordinavit, & decrevit præfatos contendentes de Papatu, ac ipsorum quemlibet, qui canonice requisiti & vocati in præsenti causa schismatis & fidei fuerunt celebrati legitime contumaces, fore a cunctis Christi fidelibus omnimodam obedientiam substrahendam, & ex nunc in antea ab omnibus pro substracta haberi: & ita observandum decernit, pronunciat, atque mandat.

Processus autem & sententias condemnationum, privationum, inhibitionum, & censuras quascumque per eosdem contendentes de Papatu, aut ipsorum alterum in præjudicium prosequutionis unionis contra substractos & in posterum substrahendos, factos & in futurum fiendos, hæc sancta Synodus decernit & declarat cassos existere, ac nullius roboris vel momenti, & eos cassat & annullat qui de facto processerunt aut in futurum procedent.

Item, eadem sancta Synodus in favorem fidei, & schismatis extirpationem, ac pro Ecclesia lacerata unienda & pacificanda decernit & declarat omnes cujuscumque status, &c. etiam si Cardinalatus, &c. præfulgeant dignitate, qui in causa præsenti sunt & possunt esse Judices, seu conjudices, similiter esse posse legitimos testes, eorumque testimonio & depositioni fidem esse indubiam adhibendam.

Item, cum propter adversitatem & prolixitatem articulorum in præsenti causa

causa productorum posset testium examinatio dispendio protelari, propterea sancta Synodus decernit, pronuntiat, & declarat, quod Domini Commissarii, seu examinatores ad hæc per sanctam Synodum deputati possint dictos articulos declarare, & specificare, ac in eis addere, detrahere, & mutare, ac interrogatoria facere, prout utilitati & accelerationi causæ videbunt expedire.

Et ex prædictis, causa cognita & deliberata, dat, statuit, & decernit tertiam dilationem ad probandum & producendum testes, & ad ulteriora procedendum (prout eidem sanctæ Synodo videbitur expedire) diem Mercurii proximam, quæ erit dies XXII. *hujus mensis, ad quam diem statuit & ordinat proximam sessionem; Pronunciatum per Patriarcham Alexandrinum die* XVII. *dicti mensis Maji millesimo quadringentesimo nono in sacro Concilio generali Pisis celebrato.*

SESSIO DECIMA.

DIe Mercurii adveniente, quæ fuit XXII. mensis Maji, celebrata Missa, & illis quæ ad divinum officium spectant, Procurator Ecclesiæ fecit per Advocatum proponi, quod Domini Cardinales Laudensis, & sancti Angeli senior, & alii Prælati & Domini, dati Commissarii ad examinandum testes, & recipiendum probationes, & instrumenta contra duos improbe contendentes de Papatu, testes audiverant, & in scriptis redigi fecerant per Notarios ordinatos per Concilium, aliasque probationes & instrumenta ad causam facientia receperunt, erantque parati legitimam facere relationem per unum ex ipsis Prælatis Commissariis, videlicet per organum Domini Archiepiscopi Pisani, si Concilio placeret: Et respondit Concilium; Placet. Quo facto dictus Advocatus nomine quo supra petiit & requisivit quatenus dicti contendentes essent vocati, & ad hanc diem ad audiendum testium publicationem Domini Cardinales cum aliquibus Prælatis & aliis more solito irent ad fores Ecclesiæ, & eos vocarent; aut si essent præsentes, vel aliqui pro ipsis, & de hoc fecerunt relationem pleno Concilio, quæ sacro Concilio placuit.

II. Et tunc Domini Cardinales * de Columna, & sancti Angeli cum aliis pluribus Prælatis & Doctoribus ac Notariis iverunt ad valvas

* *Hic Cardinalis de Columna postea fuit electus in Pontificem, & vocatus est Martinus* V. *atque Pisano Concilio perpetuo adhæsit, & Constantiensi interfuit, cum deliberaretur, & præfuit dum concluderetur.*

vas Ecclesiæ, & alta voce petierunt; An contendentes de Papatu, vel eorum alter, aut etiam aliquis pro eis adesset: quibus sic factis ad Concilium redeuntes retulerunt, nec contendentes adfuisse, nec aliquem pro eis comparuisse. Qua de causa, quoad istum actum, per Concilium fuerunt reputati contumaces, & fuit conclusum quod erat ulterius procedendum ad relationem & publicationem, eorum contumacia non obstante. Et statim dictus Archiepiscopus Pisanus cum uno Notario sacri Concilii ascendit Pulpitum, in quo proposuit, quod de mandato Dominorum Commissariorum suorum Collegarum erat ordinatus ad faciendum relationem & publicationem sub tali forma. Quod dictus Notarius speciatim legeret singulos articulos alias datos & lectos in pleno Concilio contra dictos contendentes, ita quod super quolibet articulo seorsum & separatim dictus Dominus Archiepiscopus Pisanus adaptaret testes super articulos productos designando numerum, & qualitates, status, gradus, dignitates, & præeminentias singulorum testium, & ita factum est. Et quia dictus Notarius hac die legit articulos usque ad numerum XX. Et in quolibet articulo faciebat pausam, & postmodum Archiepiscopus Pisanus dicebat sic; Iste articulus est probatus tanquam verus, manifestus, & notorius per quindecim testes, quorum quatuor sunt Cardinales, unus Patriarcha, quinque Episcopi, & quatuor Doctores, & unus Licentiatus in Decretis: & quandoque dicebat quod articulus erat probatus per decem, aliquando per viginti duos, aliquando per viginti quinque, aliquando per duodecim, aliquando plus, & aliquando minus; ita tamen quod non fuit articulus quin esset probatus verus ad minus per quinque testes omni exceptione majores. Et quia tunc erat tarde Concilium continuavit istum actum ad procedendum ulterius, & consequenter in negotio principali ad primam diem, quæ erat vigesima tertia mensis Maji.

SESSIO UNDECIMA.

Die vigesima tertia Maji adveniente, servatis solemnitatibus & ceremoniis consuetis, & devotissime, Notarius, qui de prædictis articulis viginti legerat, continuando materiam legere incœpit articulos sequentes usque ad numerum XXXVII. inclusive, & postmodum legit quinque alios parvos articulos, & incontinenti Archiepiscopus Pisanus adaptabat probationes eo modo quo dictum est in præcedenti sessione, qui-

quibus completis Advocatus Ecclesiæ ascendit pulpitum, & proposuit ut sequitur.

Reverendissimi in Christo Patres, audivistis sufficientem & plenam relationem heri & hodie factam hic in vestrum & totius sanctæ Synodi præsentia recitatam per Reverendum Patrem Archiepiscopum Pisanum de mandato & auctoritate Reverendissimorum Dominorum Cardinalium Laudensis, & sancti Angeli, ac Dominorum Prælatorum, & aliorum Commissariorum examinatorum in præsenti causa per hanc sanctam Synodum deputatorum. Et quia ex eorum auctentica & sufficienti relatione clare constat omnia & singula quæcumque proposita & producta contra dictos contendentes, imo verius colludentes de Papatu, esse vera, publica, notoria, & manifesta, ita quod non possint aliqua tergiversatione celari, propterea peto, supplico, & requiro nomine & pro parte Procuratorum & Promotorum ad persequutionem causæ præsentis, per hanc sanctam Synodum pronunciari, decerni, & declarari omnia & singula in dicta petitione contenta esse vera, publica, notoria, & manifesta, & super his tanquam veris, probatis sufficienter, publicis, notoriis, & manifestis ad ulteriora procedere, prout tam magnæ necessitati Ecclesiæ, & pertinaciæ, contumaciæ, & obstinationi dictorum Benedicti, & Angeli hæc sancta Synodus videbit expedire. Quibus auditis sancta Synodus petiit deliberationem Concilii, & fecit pronunciari per Dominum Archiepiscopum Pisanum in hunc modum:

Sancta Synodus, audita dicta relatione, statuit terminum ad deliberandum & audiendum determinationem dicti Concilii super prædictis petitis & requisitis ad diem Sabbati, quæ erit XXV. *præsentis mensis Maji, & ad ulteriora procedendum prout sanctæ Synodo videbitur, ad quam diem statuit proximam Sessionem.*

SESSIO DUODECIMA.

QUa die adveniente, servatis solemnitatibus & ceremoniis ut supra, Advocatus Ecclesiæ ascendens pulpitum supplicavit, petiit, & requisivit nomine quo supra, pronunciari super notorio, prout alias latius in ultima Sessione petierat, & requisierat, & petitum fuit ab omnibus in Concilio præsentibus, si placeret, qui omnes & singuli responderunt; Placet. Quo facto Patriarcha Alexandrinus de voluntate & assensu Concilii ascendit pulpitum, & pronunciavit in scriptis, ut sequitur.

Sequi-

Sequitur tenor pronunciationis.

Sancta Synodus attenta eorum, de quibus agitur, notorietate, & quod per depositiones testium & alia documenta legitime constat, habitaque super his deliberatione matura, decernit, pronunciat, & declarat, delicta omnia, & excessus, ac alia ad decisionem necessaria in petitione præsentis causæ deducta contra dictos Benedictum, & Gregorium de Papatu contendentes, per promotores seu procuratores per hanc sanctam Synodum deputatos, fuisse & esse notoria, & tanquam super notoriis fuisse & esse ad ulteriora procedendum, & tanquam in causa in qua imminet scandalum, & periculum est notorium in mora.

De qua quidem pronunciatione dicti Procuratores petierunt instrumentum unum vel plura ad perpetuam rei memoriam à Protonotariis, & aliis Notariis ibidem præsentibus.

Quibus ita expeditis, fuit per dictum Concilium revocata potestas Commissariorum antea data ad examinandum testes; fuitque super his data potestas per Concilium de eligendo & mittendo Nuncios & Legatos idoneos ad Dominum Lucanum, & ad Senensem pro facto Ecclesiæ.

Et insuper fuit dies assignata proximæ Sessioni ad diem Mercurii proximam, quæ erit XXIX. mensis Maji, ad deliberandum de citatione contra contendentes facienda, pro audiendo sententiam diffinitivam, & etiam pro ordinando de die ferendi dictam sententiam, & agendi, prosequendi, ac ulterius procedendi, prout sacro Concilio videbitur, & fuerit expediens. Et sic dictum Concilium recessit.

SESSIO DECIMA TERTIA.

III. DIe Mercurii XXIX. dicti mensis Maji adveniente, servatis solemnitatibus & ceremoniis, ut supra, quidam valentissimus Magister in Theologia vocatus Magister Petrus Plaoul* ascendit pulpitum, & proposuit verbum Dei, videlicet; *Congregabuntur filii Juda, & filii Israel pariter, & ponent sibimet caput unum.* Oseæ I. in fine; & deduxit pulchre exaltando Ecclesiam, & asserendo eam esse supra Papam, † quod deduxit pluribus rationibus, tam ex parte materiæ,

 scilicet,

* *M. Petrus Plaoul fuit postea Episcopus Sylvanectensis, & Provisor Collegii Sorbonæ, cujus erat socius.*

† *Hinc planum est, controversiam de Concilii supra Pontificem auctoritate agitatam fuisse in hac Synodo Pisana. Hic enim summa Actorum refertur, quod est maxime notandum contra Bellarminum & alios, qui persuadere volunt controversiam ejusmodi Synodice discussam non fuisse in Synodo Constantiensi.*

ſcilicet, animarum, quam ex parte formæ, quæ eſt Spiritus ſanctus, quam etiam ex parte cauſæ efficientis, quæ eſt ipſe Chriſtus, quam etiam ex parte finis, quæ eſt ipſe Deus in Eccleſia triumphante. Et poſtmodum poſuit opinionem univerſitatis Pariſienſis, videlicet, quod Petrus de Luna eſt ſchiſmaticus, pertinax, & hæreticus, etiam accipiendo hæreſim proprie & ſtricte, præciſuſque ab Eccleſia Dei, ejectus à jure Papatus & privatus, ac per Concilium de facto tanquam talis ejiciendus, & privandus. Et hæc declaravit pluribus rationibus; & ſubjunxit quod de eadem opinione erant univerſitates Andegavenſis, Aurelianenſis, & Toloſana; ipſo autem deſcendente de Cathedra, aſcendit quidam Epiſcopus Italicus, qui opinionem centum & trium Magiſtrorum in Theologia, & plurium Licentiatorum, & Baccalaureorum formatorum, ac univerſitatis Bononienſis in quadam ſchedula publicavit, quæ eſt conformis opinioni Univerſitatis Pariſienſis.

Poſtmodum Advocatus Eccleſiæ aſcendit pulpitum, & petiit diem aſſignari ad ſententiam diffinitivam ferendam, ac etiam citationem peremptoriam decerni per Edictum ad valvas Eccleſiæ Cathedralis civitatis Piſanæ & loca inſignia contra dictos contendentes de Papatu, quam diem petiit aſſignari Mercurii proxima, quæ erit quinta dies menſis Junii proxime futuri: & quod illa die fieret una ſeſſio. Requiſivit inſuper, quod pendente dilatione, medio tempore, videlicet die Sabbati proxima, quæ erit prima menſis Junii, fieret una ſeſſio ad audiendum publicari certas atteſtationes ſuper novis, & antiquis de novo receptis ex abundanti cautela contra dictos duos contendentes, ſuper quibus omnibus petiit à ſacro Concilio; an placeret. Omnes autem de Concilio reſponderunt; Placet ſuper omnibus petitis & requiſitis per Epiſcopum, tam de die ſententiæ ferendæ, quam etiam de citatione & ſeſſione media: de quibus petierunt Procuratores inſtrumentum ad perpetuam rei memoriam. Et ſic Concilium receſſit.

SESSIO DECIMA QUARTA.

DIe autem Sabbati adveniente, quæ fuit prima menſis Junii dicti anni milleſimi quadringenteſimi noni, congregato Concilio in Eccleſia cathedrali Piſana, & ſervatis ſolemnitatibus & ceremoniis conſuetis,

consuetis, ac nonnullis orationibus ad factum unionis Ecclesiæ dictis, Dominus Archiepiscopùs Pisanus ascendit pulpitum: & quia aliqui volentes plus sapere quam sapere oporteat, non fuerunt ad plenum contenti de relatione alias per eum facta, tum quia multi non viderant attestationes, tum quia non fuerat facta relatio nisi duntaxat super notorietate facta, & non super veritate eorundem: Ideo ad observandum omnes circumstantias, de mandato Dominorum Cardinalium, & plurium Episcoporum, & aliorum, qui dati fuerant Commissarii per Concilium ad examinandum testes, idcirco fecit relationem suam ex abundanti per hunc modum: quia primo sumebat sigillatim unumquemque articulum, exprimendo ejus substantiam & effectum: & post statim subjungebat; satis iste articulus probatur verus per tot testes, quorum tres sunt Cardinales, quinque Episcopi, & duo Doctores, & tres Auditores, &c. Et sic de omnibus articulis usque ad finem, qui omnes fuerunt probati veri, & quilibet per plures testes magnæ auctoritatis, in fineque subjunxit, si essent aliqui de Concilio qui vellent videre ad longum attestationes, quod irent die Lunæ & Martis proxima ad domum Carmelitarum, & ibidem reperirent Notarios, qui omnia ad plenum eis ostenderent, de quibus Procurator, &c.

SESSIO DECIMA QUINTA.

Die Mercurii adveniente, quæ fuit v. mensis Junii servatis solemnitatibus & ceremoniis, ut alias fuerunt servatæ, Advocatus Ecclesiæ ascendit pulpitum, & proposuit quod die Mercurii ultime præterita fuit Decretum citatorium contra dictos contendentes ad audiendum Sententiam diffinitivam in præsenti causa unionis Ecclesiæ, schismatis, & fidei, scilicet ad diem hodiernam quintam mensis Junii, videlicet per Edictum ponendum & affigendum in valvis hujus Basilicæ, & aliis locis insignibus civitatis, prout factum fuit, prout constat per relationem legitimam Cursorum, ac etiam per rei evidentiam: Ideo petiit & requisivit quod omnes Domini Cardinales, & alii Prælati se transferrent ad valvas Ecclesiæ prædictæ, & proclamarent, & requirerent, an dicti contendentes de Papatu improbe, aut aliquis pro eis aut aliquo ipsorum esset præsens, & relatione dictorum Cursorum facta, petiit Sententiam

diffinitivam in ſcriptis ferri, etiam contumacia non obſtante, quam accuſabat nomine quo ſupra. Quibus ſic factis, duo Cardinales, videlicet de Columna, & ſancti Angeli junior, & duo Archiepiſcopi videlicet Januenſis & Piſanus, pluresque Doctores ſolemnes, & Notarii ad valvas dictæ Eccleſiæ ſe transtulerunt, & proclamaverunt bis, aut ter; an, &c. Quibus reverſis retulerunt ſe dictos contendentes de Papatu non reperiiſſe, nec aliquem pro ipſis. Ex quo Procuratores petierunt Sententiam diffinitivam contra eoſdem contendentes, ut ſupra, etiam contumacia non obſtante. Et petiit Advocatus Eccleſiæ, ſi placeret omnibus, quod Sententia diffinitiva ferretur per Dominum Patriarcham Alexandrinum, qui reſponderunt; Placet. Quo facto dictus Dominus Patriarcha, aſtantibus ſibi aliis duobus Patriarchis, ſcilicet Antiocheno, & Hieroſolymitano, uno à dextris, & alio à ſiniſtris, & ſedens pro tribunali in dicto pulpito, in ſcriptis pronunciavit Sententiam diffinitivam contra dictos duos contendentes voce alta & intelligibili, valvis prædictæ Eccleſiæ omnibus apertis, & innumerabili multitudine populi; quantum Eccleſia poterat capere, aſſiſtente.

Tenor Sententiæ diffinitivæ contra prædictos contendentes de Papatu.

Chriſti nomine invocato, ſancta & univerſalis Synodus univerſalem Eccleſiam repræſentans, & ad quam cognitio & deciſio hujus cauſæ noſcitur pertinere, ſancti Spiritus gratia in hac majori Eccleſia Piſana congregata, ibique pro tribunali ſedens, viſis & diligenter inſpectis omnibus & ſingulis productis, probatis, & agitatis in præſenti cauſa unionis Eccleſiæ, fidei, & ſchiſmatis contra Petrum de Luna Benedictum XIII. & Angelum Corario Gregorium XII. olim appellatos, quæ in præſenti proceſſu & cauſa plenius continentur, ac quibuſcumque aliis ipſam ſanctam Synodum ad infraſcriptam diffinitivam Sententiam moventibus & inducentibus, habita prius inter ſeipſos, & demum inter tam copioſam multitudinem Magiſtrorum in Theologia Sacra, atque utriuſque Juris Doctorum priuſque & pluries diligenti Collatione, & tandem deliberatione matura, omnes pariter in hanc Sententiam reperiens unanimiter concordare, omnibus modo, via & jure, quibus magis & melius poteſt in prædictis contendentibus, ſeu verius colludentibus de Papatu, &

cujuslibet

cujuslibet eorum contumacia in his scriptis pronunciat, decernit, diffinit, & declarat omnia & singula crimina, & excessus, & alia cuncta necessaria ad infra scriptam decisionem præsentis causæ deducta per providos viros Magistros HENRICUM DE MONTELEONE, JOANNEM DE SCRIBANIS, & BERTHOLDUM WILDENGHON *Promotores, instigatores, & solicitatores, seu Procuratores deputatos ad prosequendum præsentem causam pro detestandi & inveterati schismatis hujusmodi extirpatione & unione, atque reintegratione sanctæ matris Ecclesiæ contra & adversus Petrum de Luna, Benedictum* XIII. *& Angelum Corario Gregorium* XII. *de Papatu damnabiliter contendentes ab aliquibus nuncupatos, in petitione coram ipsa sacra & universali Synodo præsentata & exhibita fuisse, & esse vera atque notoria; ipsosque Angelum Corario, & Petrum de Luna de Papatu (ut præfertur) contendentes, & eorum utrumque fuisse & esse notorios schismaticos, & antiqui schismatis nutritores, defensores, approbatores, fautores, & manutentores pertinaces, necnon notorios hæreticos, & à fide devios, notoriisque criminibus enormibus perjurii & violationis voti irretitos, universalem Ecclesiam sanctam Dei notorie scandalisantes cum incorrigibilitate, contumacia, & pertinacia notoriis, evidentibus & manifestis; & ex his & aliis se reddidisse omni honore & dignitate etiam Papali indignos, ipsosque & eorum utrumque propter præmissas iniquitates, excessus, & crimina, ne regnent, vel imperent, aut præsint, à Deo, & sacris Canonibus, fore ipso facto abjectos & privatos, ac etiam ab Ecclesia præcisos. Et nihilominus ipsos Petrum, & Angelum, ac eorum utrumque per hanc diffinitivam sententiam in his scriptis privat, abjicit, & præcidit, inhibendo eisdem, ne eorum aliquis pro summo Pontifice gerere se præsumat, Ecclesiamque vacare Romanam ad cautelam decernendo; & insuper, omnes Christicolas quoscumque, etiam si Imperiali, regali, vel alia qualibet præfulgeant dignitate, declarat ab eorum & cujuslibet eorum obedientia, non obstante quocumque fidelitatis juramento, aut alio quovis vinculo, quo illis vel eorum alteri tenerentur astricti, fore perpetuo absolutos; inhibendo eisdem Christi fidelibus, ne prædictis de Papatu contendentibus, seu eorum alteri quomodolibet obediant, pareant, vel intendent, aut consilium, auxilium, vel favorem ipsis præstent, aut ipsos recipiant vel receptent sub pœna excommunicationis, & aliis à sanctis Patribus & sacris Canonibus inflictis, promulgatis & ordinatis. Quodq; si parere contempserint huic ordinationi & sententiæ, ipsos & eorum fautores, defensores, adhærentes, & sequaces, etiam per seculares potestates fore compescendos, & compesci debere juxta præcepta divina, & sacrorum Canonum dispositiones, eadem*

sancta

ſancta Synodus pronunciat; decernit, & diffinit, ac inſuper omnes & ſingulos proceſſus & ſententias excommunicationis, inhabilitatis, vel alterius cenſuræ & pœnæ, privationeſque ordinum & dignitatum etiam Cardinalatus, beneficiorum, & officiorum, ac graduum quorumcumque, qualeſcumque fuerint, & quocumque nomine nuncupentur ſeu nominentur contra Dominos Cardinales per dictos Petrum de Luna, & Angelum Corario latos & fulminatos, fuiſſe & eſſe nullos, caſſos, & irritos, nullas, caſſas, & irritas, ac nullius roboris, efficaciæ vel momenti: & quatenus de facto proceſſerunt, eatenus adnullandos, caſſandos, & irritandos fore: ſicque & etiam ad cautelam, quantum expedit, omni modo & jure, quo melius poteſt, adnullat, caſſat & irritat. Et inſuper promotiones, imo verius prophanationes, quorumcumque ad Cardinalatum per dictos contendentes de Papatu, & eorum utrumque attentatas, videlicet, per dictum Angelum à die tertia Maji, & per Petrum antedictum à die XV. *Junii anni proxime præteriti milleſimi quadringenteſimi octavi, fuiſſe & eſſe nullas, caſſas, irritas, & inanes: & quatenus de facto proceſſerunt, annullandas, caſſandas, & irritandas; & ſic, & etiam ad cautelam, quantum expedit omnibus, modo & jure, quibus melius poteſt, præfata ſancta Synodus per hanc ſententiam diffinitivam caſſat, irritat, & annullat.*

Ad providendum autem adverſus proceſſus, conſtitutiones & ſententias in præjudicium unionis, & alias per Petrum de Luna, & Angelum Corario olim contendentes de Papatu, ſeu colludentes præfatos, factas & latas contra Reges, Principes, Patriarchas, quoque, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & alios Eccleſiarum Prælatos, univerſitates quoque ſtudiorum, & communitates ac ſingulares perſonas Eccleſiaſticas & ſeculares, & certas promotiones per ipſos olim contendentes factas ad dignitates quaſcumque, & ulterius procedendum ſuper aliis bonum univerſalis Eccleſiæ tangentibus, ſancta Synodus ſtatuit diem Lunæ proximam pro ſeſſione futura, quæ erit decima menſis præſentis, & aſſignavit eandem diem Lunæ pro dicta ſeſſione ad providendum ſuper aliquibus, quæ concernunt ſtatum & bonum regimen Eccleſiæ univerſalis: quo facto omnes cantaverunt, *Te Deum laudamus*: & fuit ordinata ſolemnis proceſſio ad diem craſtinam octavam diem ſacramenti: fuitque ulterius ordinatum, quod nullus recedat de Synodo abſque licentia, & donec ſe ſubſcripſerit in ſententia prælibata.

SESSIO

SESSIO DECIMA SEPTIMA.

QUa die Lunæ decima mensis Junii adveniente, servatis solemnitatibus, prout supra, Archiepiscopus Pisanus supradictus ascendit pulpitum, & legit quandam schedulam mentionem facientem quod Domini Cardinales promittebant Deo sic, quod procurarent toto posse, quod is, qui in Papam eligeretur, reformaret Ecclesiam; & quod non pateretur aut permitteret Concilium dissolvi donec de Concilio esset facta bona reformatio Ecclesiæ tam in capite quam in membris.

Sequitur tenor schedulæ.

Nos omnes & singuli Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales congregati in civitate Pisana pro schismatis extirpatione, unitate, & bono statu in Dei Ecclesia inducendo, promittimus in verbo veritatis Deo, Ecclesiæ Romanæ, & Synodo hic in Christi nomine congregatæ, quod si quis nostrum in summum Romanum Pontificem eligatur, præsens Concilium continuabit, nec dissolvet, nec dissolvi permittet, quantum in eo erit, usque quo per Concilium ejusdem Concilii sit facta debita, rationabilis, & sufficiens reformatio universalis Ecclesiæ & status ejus tam in capite quam in membris. *Et promittimus etiam quod si aliquem de Dominis Cardinalibus absentibus, vel de extra nostrum Collegium, assumi contingat in Papam veraciter & bona fide, antequam procedamus ad publicationem electionis illius, procurabimus toto posse habere ab eo promissionem & sufficientem securitatem quod servabit & implebit omnia & singula supra dicta. Et interim de lata sententia contra contendentes super eorum electione de Papatu sumus contenti, & ratum habemus quod sede vacante Concilium continuetur, & quod in eo, quantum commode fieri poterit, in dicta reformatione procedatur: & quod super hoc in proxima Sessione alia Sessio indicatur;* & fuit assignata alia Sessio ad diem Jovis proximam, quæ erit XIII. dicti mensis Junii, ad providendum super aliquibus, quæ notoria videntur pro bono unionis.

SESSIO DECIMA OCTAVA.

DIcta die Jovis adveniente, servatis servandis, Patriarcha Alexandrinus cum aliis duobus Patriarchis, videlicet Antiocheno,

& Hierosolymitano, ascendit pulpitum, & legit quandam schedulam, cujus tenor sequitur, & est talis;

Item, quia hujus pestiferi schismatis tempore Dominorum Cardinalium in sacro Concilio existentium quidam sunt à divisis olim per contendentes de Papatu creati; & nunc Deo dirigente procedendum est ad electionem unici & indubitati summi Pontificis, hoc sacrum Concilium Universalem Ecclesiam repræsentans consentit, disponit, & ordinat, quod ipsi sic à divisis creati ad electionem prædictam procedant, si & in quantum opus est hac vice, auctoritate hujus sacri Concilii: nec per hoc potestati Dominorum Cardinalium circa electionem Romani Pontificis intendit in aliquo derogare, nec aliquid innovare: sed hortatur omnes prædictos Dominos Cardinales, quod ipsi cum charitate ad electionem unius Pastoris procedant sic unanimiter, quod de quacumque discordia scintilla notari non debeant.

SESSIO DECIMA NONA.

DIe Veneris XIIII. mensis Junii, anno Domini M CCCC IX. facta processione generali in civitate Pisana, in qua fuerunt Domini Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Doctores, & totus Clerus: Et fuit Missa celebrata devote per Cardinalem de Thurego super facto unionis Ecclesiæ. Postmodum comparuerunt illico Ambassiatores Regis Aragonum, & petierunt audientiam, quæ fuit eis concessa: dum tamen docerent de eorum mandato, & quidam Doctor Ambassiator ipsius Regis ascendit pulpitum, & proposuit bonam Regis Aragonum intentionem, quam habet ad sanctæ matris Ecclesiæ unionem, & asserebat se ad hoc laboraturum; & petiit se de actis in Concilio agitatis informari: quoniam informatione habita, paratus erat facere debitum: protestabatur tamen, quod non intendebat approbare vel consentire aliquo modo actis in dicto Concilio, donec esset plenius informatus, de quo petiit instrumentum: & insuper dixit, quod nuncii Domini Benedicti Papæ XIII. erant in villa (& fuit tunc sibillatus & illusus, quia dixit & vocavit eum Papam) & petiit audientiam pro eis, ad quod fuit responsum regratiando de voluntate Regis Aragonum, & fuit responsum quod libenter darentur deputati auctoritate Concilii, qui ipsos Regis Ambassiatores informarent ad plenum de omnibus, &c. Quo ad Nuncios Petri de Luna, dictum fuit quod tarde venerant, & quod ad præsens audiri non poterant,

rant, & quod Domini super hoc deliberarent. Postea fuit deliberatum eadie, quod licet de jure contra sententiam latam contra hæreticum audiri non debebant, tamen ob reverentiam Regis Aragonum audirentur ad partem, & sic Concilium recessit.

Eadem die Veneris, prandio sumpto, in Ecclesia sancti Martini Pisis, cum Legati Regis Aragonum petentes audientiam pro Nunciis Petri de Luna, quæ fuerat eis concessa, veniebant ad dictam Ecclesiam, fuit clamatum contra eos tanquam contra Judæos; & quando intraverunt locum Concilii nulla est eis reverentia facta, & fuit coram eis sententia lecta tribus Cardinalibus deputatis audientibus. Et cum unus ex ipsis Ambassiatoribus Petri de Luna, scilicet, Archiepiscopus Tarraconensis vellet proponere, ipse primo dixit, quod erant Nuncii Domini Benedicti Papæ XIII. fuit magnus tumultus contra eos, & fuit vocatus Nuncius hæretici & schismatici, & cum eo Joannes de Costa olim Episcopus Mimatensis, qui se gerebat pro Nuncio dicti Petri cum pluribus aliis: & silentio facto iterum petiit audiri, quo concesso incœpit dicere quod videbat certa Capitula concordata inter Dominos Cardinales & communitatem Florentinorum, in quibus inter cætera continebatur, quod nullus hic veniens posset impugnare facta in Concilio vel contravenire: & quod habebat aliqua dicere, quæ forte non bene conveniebant actis in hoc Concilio: ideo non poterat proponere injuncta ad plenum, nisi daretur sibi securitas, quod non obstantibus ipsis capitulis posset libere loqui; & de hoc supplicabat: cui per Cardinalem Aquilejensem fuit responsum, quod omnes Domini Cardinales erant præsentes, & quod non habebant potestatem dispensandi contra dicta capitula: & quod si vellet loqui, quod loqueretur prout crederet expedire, alias non, quo audito Legati Regis Aragonum, & dicti Petri de Luna Nuncii loquuti sunt ad partem, & postmodum dixerunt quod volebant latius dicta capitula videre & amplius deliberare, & petierunt dilationem ad crastinum, quæ fuit eis concessa; & recesserunt dicti Nunci Petri de Luna cum magno timore. Quo crastino adveniente, quæ fuit dies Sabbati XV. Junii supra nominati Nuncii Petri de Luna, nulla audientia ulterius petita, hospite insalutato recesserunt.

SESSIO VIGESIMA.

IV. Dicta die Sabbati XV. Junii, servatis solemnitatibus & ceremoniis (ut supra) consuetis, fuit Missa celebrata in dicto Concilio in Ecclesia Cathedrali de sancto Spiritu, per Archiepiscopum Lugdunensem, & factus sermo per Episcopum Novariensem, qui cœpit pro themate, *Eligite meliorem, & eum ponite super solium*, IIII. Regum. cap. X. &c. & peroptime deduxit illam materiam, & ipso finito Concilium recessit.

Eadem die Sabbati hora Vesperorum Domini Cardinales numero XXIIII. intraverunt Conclave cum magna devotione; & erat deputatus ad custodiendam Conclave Magister Rod. prout fecit cum pluribus aliis notabilibus viris in domo Domini Archiepiscopi dictæ Civitatis, & ibidem steterunt usque ad diem Mercurii XXVI. dicti mensis Junii.

Die autem Mercurii XXVI. dicti mensis Junii, omnes Domini Cardinales unanimiter, nullo reclamante, existentes in prædicto Conclavi, de mane circa horam tertiarum elegerunt in Summum Pontificem Reverendum in Christo Patrem & Dominum, Dominum Petrum de Candia tituli Basilicæ XII. Apostolorum Presbyterum Cardinalem, Mediolanensem nuncupatum, Ordinis Fratrum Minorum, nunc vero Alexandrum Papam V. Ipse siquidem Papa post suam assumptionem ordinavit unam Sessionem pro uno Consilio tenendo, videlicet ad diem Lunæ primam mensis Julii proxime venientis.

SESSIO VIGESIMA PRIMA.

Qua die Lunæ adveniente, fuit celebratum Concilium in Ecclesia Pisana, ut supra, ac solemnitatibus & cerimoniis servatis, Cardinalis de Thureyo celebravit Missam: Postmodum fuerunt cantata solita cantari, & Letaniæ cum multis Orationibus, & fuit lectum Euangelium per unum Diaconum Cardinalem. Postea Papa incœpit hymnum, *Veni Creator Spiritus, &c.* Et omnes de Concilio responderunt. Quo cantato, Cathedra Papæ fuit alte posita ante magnum Altare in medio: & ab opposito ipsius versus Occidentem in ultima parte Concilii fuerunt positæ tres altæ & magnæ Cathedræ pro tribus Patriarchis, scilicet, Alexandrino, Antiocheno, &

Hierosoly-

Hierosolymitano, qui ibidem sederunt. Et postea de mandato Papæ ibidem Præsidentis fuit lectum Decretum suæ Electionis, in quo omnes Cardinales se subscripserant, quo lecto, Cardinalis de Chalanco rogavit Concilium, ut oraret pro statu Papæ, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quo facto, Papa fecit unum Sermonem themate sic incipiente; *Erit unum Ovile, & unus Pastor.* Multa pulchra dixit, narrando quomodo Pastor se habere debet erga gregem, & grex erga Deum; & regratiabatur Cardinalibus, & promittebat multa bona facere eis, quo facto Cardinalis sancti Eustachii, dictus Bononiensis ascendit pulpitum, & ex parte Papæ Alexandri V. aliqua promulgavit, quæ ordinaverat dictus Dominus noster Papa.

Et primo omnes Processus, Sententias, & Ordinationes, factas per Dominos Cardinales circa factum unionis Ecclesiæ à die tertia mensis Maji anni Domini millesimi quadringentesimi octavi, & omnia facta in Concilio Generali approbavit & ratificavit, & omnem defectum Juris & facti, si quis intervenisset, supplevit, si & in quantum opus esset.

Item, duo Collegia Cardinalium univit, & unum fecit Collegium, & pro uno in posterum voluit haberi; & dabit singulis singulos titulos, & de commorantibus ordinabit.

Item, impedimentum appositum in beneficiis Cardinalis de Chalanco, sub prætextu quod diu steterat cum Petro de Luna, sub prætextu suarum excusationum alias per Cardinales admissarum relaxavit.

Item dixit, quod tantum faceret erga Prælatos, qui ad Concilium venerant, quod ad eorum lares læti & gaudentes reverterentur.

Item dixit, quod ipse volebat vacare circa reformationem Ecclesiæ, prout fuerat per Cardinales promissum ante ejus promotionem, & quod eligerentur probi viri & literati de qualibet natione pro sua ad deliberandum cum ipsis Cardinalibus ad reformationem Ecclesiæ.

Item, fuit ordinatum quod die Dominica sequenti coronaretur cum solemnitatibus & aliis necessariis ad præmissa.

Item, fuit ordinata alia Sessio ad diem Mercurii tunc proxime sequentis, quæ erit dies decima mensis Julii, & sic dictum Concilium recessit.

SESSIO VIGESIMA SECUNDA.

QUa die Mercurii x. Julii adveniente, Missa celebrata per Archiepiscopum Januensem, & aliis ceremoniis servatis circa Officium divinum, Domino nostro Papa præsidente: pro parte communitatis Florentinorum ascendit quidam Jurisperitus pulpitum, incipiens pro themate; *Offer te Domino tuo, & redde ei debitum tuum.* In hoc themate cœpit tria intelligenda; Primum, fuit veneratio: Secundùm, gratulatio: & tertium, oblatio. Veneratio debita tantæ & tam solenni congregationi Prælatorum & aliorum Concilium Generale constituentium. Secundum, gratulatio quam habebant Florentini de tam nobili aggregatione, quam pro tanto bono venerantur, ut finem debitum & intentum inveniat, sanctam scilicet unionem Ecclesiæ in unico Universali vero & indubitato Pastore. Tertium fuit oblatio: nam postquam dixit labores, miserias, & Ambasiatas, quas communitas Florentina fecerat in prosequutione unionis Ecclesiæ, addidit quod civitas prædicta se offerebat secundum possibilitatem, & usque ad excidium proprium, prosequi extirpationem schismatis, & Literas exhibuit credentiæ quas legit postmodum Archiepiscopus Pisanus.

Postea unus alius Jurisperitus ex parte civitatis Senarum ascendit pulpitum, & tria ex parte ipsorum exposuit; Primo, divinum auxilium imploravit: Secundo, orationem suam se abbreviaturum protestatus fuit: Tertio, condescensurum ad ea quæ sibi commissa fuerant. Primitus dicere habuit, quod IV. Julii totus Populus & Clerus Senarum subtraxerat obedientiam Gregorio, & declaraverat se velle obedire Domino nostro Papæ Alexandro, & suo sancto Collegio. Recitavit diligentias & labores, quos civitas Senarum fecit prosequendo unionem, & accepit pro themate: *Populus gentium qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam*, *Isaiæ* IX. quod applicavit populo Senarum pro tempore quo obedivit Gregorio: sed postquam conversus est ad obedientiam Domini nostri Papæ vidit lucem magnam. Secundum thema, quod applicavit Sacro Concilio Ecclesiæ, fuit; *Genus electum, regale Sacerdotium, Gens sancta, populus acquisitionis, quem revocavit de tenebris ad manum suam:* Et omnes partes hujus thematis ostendit debite convenire huic Sacro Concilio. In fine dixit, civitatem Senarum paratam exponere quicquid haberet ad prose-

prosequutionem unionis & extirpationem schismatis. Et recitavit, quod inimici Domini nostri Papæ succumbebant quotidie: Et quod in uno conflictu recenter facto magna multitudo inimicorum perierat. Quibus sic actis Cardinalis de Chalenco ascendit pulpitum, & legit schedulam infrascriptam.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Nos Alexander divina providentia Papa V. *considerans quod tam per Petrum de Luna Benedictum* XIII. *& Angelum de Corario Gregorium* XII. *à nonnullis nominatos, nuper de Papatu contendentes, quam per quondam Bartholomeum Archiepiscopum Barensem Urbanum* VI. *Petrum de Thomasinis Bonifacium* IX. *Cosmatum Innocentium* VII. *& Robertum de Gebenna Clementem* VII. *nominatos, dictorum nuper contendentium prædecessores, durante tempore schismatis & occasione ejusdem, nonnulli processus, sententias excommunicationis, privationis, irregularitatis, inhabilitationis, suspensionis, & interdicti, ac alias censuras Ecclesiasticas in se continentes in & contra Collegia, divisas personas, regna, jurisdictiones, communitates, universitates, collegia, loca, districtus, & territoria fuerunt & sunt hinc inde facti & promulgati, ac propter antiquos dictum schisma, ac etiam quia multi notabiles doctores utriusque juris, & Magistri in sacra pagina scripserunt pro & contra, ac publice & solenniter determinaverunt, ita ut in dubium vertatur à multis quis à tempore dicti schismatis fuerit verus Romanus Pontifex, seu quis veri Vicarii* JESU *Christi fungeretur officio ad exonerationem conscientiarum utriusque obedientiæ, quæ etiam per Dei gratiam ad unum ovile ovium redactæ sunt, omnes & singulos hujusmodi processus & sententias, qui vel quæ occasione schismatis & adhærentiæ utriusque partis, seu prætextu viæ neutralitatis assumptæ vel introductæ, hinc inde (ut præmittitur) lati, decretati, seu fulminati fuerunt, quos omnes & singulos hic pro expressis haberi volumus, hoc sacro approbante Concilio ex nostra certa scientia tollimus & abolemus, ac pro sublatis & abolitis in perpetuum haberi volumus; neminem præfatis sententiis aut processibus esse ligatum vel involutum declarantes: & nihilominus ex abundanti ad cautelam, ac si & in quantum indigent, quoscumque supradictis processibus comprehensos à dictis sententiis, & censuris absolvimus & absolutos haberi decernimus & declaramus, & super irregularitatibus, si quas propter præmissa vel occasione præmissorum contraxerint, dispensantes.*

Item fuit ordinatum aliam sessionem fieri debere ad diem Mercurii tunc proximam, quæ postea fuit de mandato Domini nostri Papæ pro-

prorogata propter adventum Regis Ludovici interim supervenientis ad diem XXVII. Julii.

SESSIO VIGESIMA TERTIA.

QUa die XXVII. Julii adveniente, Missa, cerimoniis, & aliis solemnitatibus servatis, Dominus Cardinalis de Chalanco indutus tunica Diaconali & Mitra de mandato Domini nostri Papæ ascendit pulpitum pluribus Prælatis associatus, legitque Articulos & Capitula subsequentia.

Sacro approbante Concilio, omnes & singulas promotiones, translationes, confirmationes, collationes, & quascumque provisiones, quibusvis personis huic sacro Concilio, & ejus determinationi adhærentibus, de quibuscumque prælaturis, dignitatibus, beneficiis, & officiis Ecclesiasticis, Curatis, vel non Curatis, consecrationesque Episcoporum, & ordinationes Clericorum, per ipsos contendentes de Papatu, aut eorum alterum, seu ipsorum prædecessores, vel eorum mandato aut auctoritate, temporibus & locis, in quibus eisdem realiter & libere præstabatur obedientia, dum tamen ante sententiam definitivam & alias canonice factæ sint, & publice ac pacifice tempore sententiæ possederint, & in præjudicium unionis aut prosequutionis ejusdem, vel huic Concilio adhærentium factæ non fuerint, ex certa scientia & motu proprio ratificamus, & approbamus, ac ratas haberi volumus atque firmas, & etiamsi oporteat de novo providemus.

Ubi autem aliquis casus emergeret, per quem appareret aliquem huic Concilio adhærentem gravatum per alterum ex contendentibus a die tertia Maji quoad Angelum Corario, & à die XV. Julii quoad Petrum de Luna, anni videlicet millesimi quadringentesimi octavi; Placet Concilio quod dictus Dominus noster Papa provideat, ut sibi justum esse videbitur. Item, placet Concilio, quod super facto Archiepiscopi Januensis Dominus noster provideat.

Item, electiones, postulationes, ipsarum admissiones, confirmationes, mutationes, consecrationes, Clericorum ordinationes, præsentationes, institutiones, collationes, & privationes quasvis, provisiones & dispositiones quibusvis personis huic sacro Concilio & ejus determinationi adhærentibus de quibuscumque beneficiis Ecclesiasticis, & Prælaturis per electores, confirmatores, patronos, ordinatores, & quoscumque provisores ad hoc potestatem & auctoritatem habentes, canonice factas, temporibus & locis substractionis & neutralitatis, in quibus hujusmodi contendentibus obedien-

dientia præstabatur, dummodo alias canonice facta sint, hoc sacro approbante Concilio ratificamus & approbamus, & ratas habere volumus atque firmas, ac omnem suscipere roboris firmitatem, reservationibus non obstantibus quibuscumque, declarationibus tamen & decretis hoc Capitulum concernentibus in aliis Sessionibus lectis in suo robore permanentibus.

Item, ut unione & pace jam in Dei Ecclesia per ipsius gratiam in capite confirmata, pax & tranquillitas subditorum perfectius procuretur, & litium anfractus, quarum dubii sunt eventus, consultius evitentur; hoc sacro approbante Concilio decernimus & declaramus, quod omnes & singuli beneficia Ecclesiastica, dignitates, personatus, vel officia curata vel non curata titulo ordinario assequuti, & possessionem pacificam jam adepti, dum tamen canonice, & alias quam per privationem adhærentium huic sacro Concilio & ejus determinationi assequuti fuerint, beneficiis hujusmodi libere & pacifice gaudeant, nec in jure, titulo, seu possessionibus suis quomodolibet inquietentur, turbentur, seu graventur, etiamsi specialiter vel generaliter beneficia prædicta sedi Apostolicæ fuerint reservata.

Per præmissa vero seu aliquod præmissorum non intendimus derogare ordinationibus circa præmissos articulos factis in ultima congregatione Prælatorum & aliorum virorum Ecclesiasticorum facta Parisiis: *nec etiam ex præmissis vel aliquo præmissorum volumus aliquod præjudicium generari venerabilibus fratribus nostris Cardinalibus, aut alicui ipsorum huic sacro Concilio & ejus determinationi nunc adhærentium in beneficiis, & alias per ipsos & quemlibet ipsorum canonice possessis. Per hoc autem etiam non intendimus fieri aliquod præjudicium venerabili fratri nostro Cardinali Albanensi in jure quod habet in Archidiaconatu Ecclesiæ Lucionensis.*

Item, sacro approbante Concilio, decernimus fore procedendum contra obedientes & adhærentes pertinaciter, seu fautores Petri de Luna, & Angeli Corario nuper de Papatu contendentium & colludentium, per hoc sacrum Concilium de schismate & hæresi notoriis per diffinitivam sententiam condemnatorum, modis quibus est contra credentes & fautores hæreticæ pravitatis secundum sacros Canones procedendum.

*Item, sacro approbante Concilio decernimus nos vel successorem nostrum ex certis magnis & arduis causis nos & hoc sacrum Concilium moventibus iterum generale Concilium * fore convocandum hinc ad triennium, videlicet anno quo dicetur Anno Domini millesimo quadringentesimo duo-*

* Indictio Synodi Constantiensis.

decimo in mense Aprilis in civitate seu loco habili & decenti, qui locus declarabitur per annum ante tempus Concilii per nos vel successorem nostrum.

Item, sacro approbante Concilio decernimus & declaramus, quod si Cardinalis de Flisco infra duos menses proximos personaliter ad nos venire & obedientiam nobis præstare, & determinationi hujus sacri Concilii adhærere voluerit, benigniter recipiatur cum integritate status & honoris atque beneficiorum, quæ XV. *Junii anni millesimi quadringentesimi octavi obtinebat.*

Item, omnes dispensationes factas per Episcopos diœcesanos in partibus neutralibus super defectu ætatis causa assequendi & obtinendi beneficia, dignitates, & prælaturas; Item omnes absolutiones, & habilitationes in foro pœnitentiali, tam per contendentes quam per Ordinarios prædictos, schismate pendente factas super casibus sanctæ Sedi Apostolicæ reservatis, ex certa nostra scientia hoc sacro approbante Concilio ratificamus & approbamus.

Post prædicta Archiepiscopus Pisanus in pulpito prædicto pronunciavit quod Dominus noster Alexander Papa V. oculum misericordiæ, & viscera compassionis & pietatis suæ convertens ad Ecclesias desolatas, ruinosas, & in magna necessitate constitutas liberaliter remittit & indulget omnia arreragia majora, minora servitia ab eis suæ cameræ Apostolicæ debita de toto tempore præterito usque ad tempus suæ assumptionis.

Item, idem Dominus noster notificavit omnibus per organum dicti Domini Archiepiscopi Pisani, quod non intendit à modo, ut antea, reservare bona seu spolia Prælatorum, & aliorum morientium non Prælatorum.

Item, quod non intendit reservare fructus medii temporis beneficiorum vacantium.

Item, supplicavit idem Dominus Archiepiscopus nomine totius Concilii Dominis Cardinalibus, quod portionem competentem eisdem de arreragiis præteriti temporis vellent Ecclesiis & viris Ecclesiasticis remittere liberaliter, quemadmodum Dominus noster fecerat in portione eum tangente: Et petiit à Concilio, an hoc placeret sibi, & quod expresse diceret, Placet. Dominus Cardinalis Albanensis solus se opposuit.

Item, idem Archiepiscopus pronunciavit proxime futuram Sessionem fiendam ad diem Veneris sequentem de mandato Domini nostri Papæ; & quod nullus interim recederet sine licentia Papali. De istis omni-

omnibus hac die expeditis Promotor seu Procurator Ecclesiæ petivit unum vel plura instrumenta confici per Clericos Cameræ, & Notarios Concilii ad perpetuam rei memoriam.

Item, in hac Sessione dictum fuit, quod Dominus noster provideret Archiepiscopo Januensi super Archiepiscopatu suo. Etiam placuit Concilio quod Dominus Cardinalis Albanensis prosequeretur jus quod habere prætendebat in Archidiaconatu Lucionensi. Successive præfatus Dominus noster Papa Sessionem fiendam certis de causis animum suum moventibus continuavit usque ad diem Mercurii VII. mensis Augusti tunc proxime sequentis.

SESSIO VIGESIMA QUARTA.

Die Mercurii VII. Augusti adveniente, solemnitatibus & ceremoniis servatis circa officium divinum, sanctissimus in Christo Pater Dominus noster, sacro approbante Concilio, ordinavit quod bona immobilia Ecclesiæ Romanæ, seu aliarum Ecclesiarum nullatenus per ipsum vel alios Prælatos alienentur, seu hypothecentur usque ad proxime indictum Concilium, in quo super hoc articulo maturius poterit deliberari.

Item, idem Dominus noster, eodem approbante Concilio ordinat & mandat celebrari ante Concilium generale Concilia provincialia per Metropolitanos & Synodos, ac eorum Suffraganeos secundum formam juris, & Concilii generalis; quia ex eorum omissione multa inconvenientia sequerentur.

Item, idem Dominus noster, eodem approbante Concilio, ordinat & mandat celebrari capitula Monachorum nigrorum, & Canonicorum regularium secundum formam Concilii generalis, & constitutiones fœlicis recordationis....... & Benedicti XII. Et quia limitatio Provinciarum facta per Benedictum XII. non possit de præsenti, obstante temporis malitia, observari, ordinat dictus Dominus noster, quoad dicta Capitula celebranda, standum juri antiquo, durante impedimento prædicto, videlicet, ut Provincia communis & vulgaris possit per se Capitulum provinciale celebrare, ex quo commode cum alia non possit convenire: & deputabit Dominus noster præsidentes, & exequutores ad præmissa exequenda.

Item, idem Dominus noster, eodem approbante Concilio, disponit non facere translationes de invitis, nisi parte vocata & audita, & de con-

consensu majoris partis Cardinalium usque ad proxime indictum Concilium, nisi ex causis justis & rationalibus.

Item, Dominus noster, sacro approbante Concilio, decernit, quod ex parte ipsius Domini nostri cum Cardinalium consilio deputabuntur Nuncii solemnes, qui mittentur ad Reges, & Principes, & certos fideles, ad publicandum & prosequendum auctoritate ipsius Domini nostri Papæ & sacri Concilii Acta in hoc Concilio.

Item, Dominus noster auctoritate Dei, Apostolorum Petri & Pauli, & sua concedit omnibus, qui in hoc Concilio interfuerunt, & ejus determinationi adhærentibus absolutionem plenariam à pœna & culpa semel tamen in vita, ita quod quilibet de prædictis infra duos menses postquam ad ejus notitiam concessio hujusmodi pervenerit possit dictum beneficium absolutionis assequi in forma Ecclesiæ. Similem concessionem facit Dominus noster singulis supradictis in mortis articulo, intelligendo tam de Dominis, quam de familiaribus.

Item, cum Dominus *noster Papa cum consilio Concilii intenderet reformare Ecclesiam in capite & in membris; & jam multa per Dei gratiam* sint expedita per ipsum Dominum nostrum Papam: & multa alia statum & favorem Prælatorum ac aliorum inferiorum concernentia restent, quæ propter regressum Prælatorum & Ambassiatorum de præsenti expediri non possunt; propterea idem Dominus noster, sacro requirente & approbante Concilio, dictam reformationem suspendit & continuat usque ad proximum jam indictum Concilium, & præsens Concilium prorogat & continuat usque ad illum terminum, qui præfixus est omnibus ad Concilium convocatis, redeundi ad proprias ædes usque ad terminum præfixum supradictum.

Porro cum in omnibus Actis Pisani Concilii videamus Patres semper Petrum de Luna præposuisse Angelo Corario qui Gregorius XII. in sua obedientia nuncupabatur: Inde perspicuum redditur, illos longe differentem sensum habuisse à Platinæ, Ciaconii, & aliorum Curiæ Romanæ scriptorum opinione: qui nullam Petri de Luna mentionem faciunt nisi in vita Angeli Corarii: quorum privata scripta Actis publicis generalis Concilii postponi oportere nemo nescit: & continuo juxta Patrum Pisanorum sententiam Petrum de Luna potius habitum pro legitimo Pontifice quam Angelum Corarium.

Actis Pisani Concilii subjiciendum opinor, Alexandrum V. qui est

à Pi-

à Pisanis Patribus cooptatus ad summum Pontificatum, vocatum fuisse Petrum Philaretum, aut Petrum de Candia, propterea quod oriundus esset ex Creta Insula: nomen vero à prima ætate ordini Minorum dederat, & anno MCCCCIV. gradum Magisterii in Theologia Lutetiæ adeptus erat.

V. Quamprimum est inauguratus in Papam, Religiosi Mendicantes ab illo immensa privilegia impetrarunt: deinde etiam Judices Apostolicos misit in Franciam, qui extraordinarie de causis cognoscerent, unde Ecclesiæ Gallicanæ libertates convellebantur; idque novam præbuit occasionem Parisiensi Academiæ graviter conquerendi, cujus rei testis est *Sermo Gersonis contra Bullam Mendicantium* factus in supplicatione generali, quam Bullam Doctor Christianissimus vocat *obreptitiam*, quippe quæ statim post consecrationem Alexandri extorta fuisset. *Hæc turbatio accidit propter scripturam quandam*, ait, *in forma Bullæ, quam aliqui ordinum quatuor Mendicantium impetrarunt, aut (ut verius dicatur) extorserunt, vel per cautelam, vel per inadvertentiam sancti Patris nostri. Sanctus enim Pater noster, qui magnus est Theologus, nunquam rem talem admisisset, si eam examinasset: sed (ut per solemnes in Universitate relatum est Magistros) omnia facta fuerunt ipso ignorante, & ipso invito, saltem sine suo judicio aut deliberatione, sicut homines occupati concedunt per importunitatem, aut per cautelas, aut aliquam largam conscientiam plures res aliis. Hæc ergo est prima protestatio, quia Dominus Episcopus Parisiensis, nec sui, nec Universitas, nec ego ipse intendimus aliquid dicere in præjudicium, aut sancti Patris nostri inhonorationem. Tenemus enim quod postea quam bene fuerit instructus ipse cessabit omne hoc, aut destruet de quo conquerimur*, &c. Hactenus Parisiensis Cancellarius, qui rogatu D. Episcopi Parisiensis hanc habuit Concionem lingua vulgari in supplicatione generali, ut jam dixi; quæ Concio dehinc à nescio quo verbum de verbo translata est in linguam Latinam: idque in causa est, ut impuriore stylo & pene barbaro scripta sit. Idem Gersonius alio sermone, quem coram Alexandro V. die Ascensionis Dominicæ pronunciavit, eadem de re conqueritur; atque exordium ita sumpsit: *Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israël, Actor.* 1. Ibi per Prosopopeiam sic Ecclesiam loquentem inducit: *Sed heu! quid de calamitate præsentium temporum querar misera? quibus pro cælesti ordine perturbor confusione, & ex similitudine cælesti, quæ mihi vita est, ad inferni similitudinem, ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat, quæ mihi mors est, manibus impiis pertrahor. Siccine mi Rex, te sequor? Vix jam ordo meus, quem instituisti, legitur in libris, quanto minus in*

moribus? Cernere eſt Archiepiſcopos Primates ſuos vel ignorare, vel contemnere: adverſus illos aut conſuetudinis diuturnæ præſcriptionem aut allegationem allegare. Et nonne hæc eadem ab inferioribus ſuis Archiepiſcopi patiuntur? Cernere eſt profeſſos paupertatem, ita ut nec in privato, nec in communi ſibi quicquam reſervaverint, quo liberius in terris charitatis ardore Seraphin, ſcientiæ plenitudine Cherubin imitarentur, aut ad Prælaturas niſibus ſummis aſpirare: aut ſi hoc non audeant, ad beneficiorum minorum, quod eſt inuſitatius, commendas currere. Mirum eſt non alios æque feſtinare ditari his quorum profeſſio vetat ditari. Cur enim aſſidue pulſant aures Apoſtolicas, quatenus nova privilegia valeant extorquere? Si hoc, ut publice proficiant magis quam marſupia repleant, ſplendide vivant, paupertatem, quam voverunt, exuant, ipſi viderint. Quamquam multa me experientia magiſtra docuerit, nolim tamen judicare. Et aliquanto poſt: *Porro illud quam abſurdum in hierarchiis inſtitutis nullos actus hierarchicos exhibere, non purgare, non illuminare, non perficere; atque utinam exemplo ſuo malo non inficerent, in errorem traherent, pauperem plebeculam paratam in alterutrum ſequi aut bona exempla virtutum, aut prava vitiorum. Quid turpius quam videre doctos aut bene moratos aut extra ordines jacere, aut in imis collocatos: ignaros autem & improbos altiſſimum gradum tenere, videre alios eſurire, alios ebrios eſſe? Quod ſi ad inſtitutionem Sacerdotum atque proviſionem venire delectet, doleo ſeminaria ſeri litium, ubi lues ſequi prope nefas eſt. Vix aliquod beneficium infra Prælaturas confertur, quin ipſum uni ſummus Pontifex, alteri vero Legatus aliquis, item Ordinarius alteri conferat. Quid eſt hoc aliud quam litium materiam exhibere? Nec illud minus abſonum, quod magis favoribus humanis, aut gratia, aut metu, aut cupiditate, aut conſanguinitate, aut affinitate, aut aliquo impetu animi, quam judicio aut delectu proviſiones iſtæ fiunt. Nec ad ea dona ſpectatur, quæ Spiritus Sanctus membris variis varia diſtribuit ad regimen ordinatum atque per ſe ſufficiens mei corporis: Unde fit ut auris ad videndum, ad audiendum oculus nonnunquam applicetur, ſimiliſque ceterorum membrorum confuſio fiat, qua nulla major pernicies, &c.* Cæterum extat Caroli VI. edictum anno MCCCCX. die XVII. Aprilis latum contra nonnullos Judices Apoſtolicos, quos Alexander V. eo propoſito miſerat in Franciam, ut Eccleſiæ Gallicanæ decreta de eadem Gallicana Eccleſia ad ſuas antiquas libertates revocanda antiquarentur, quod etiam poſtmodum à Martino V. tentatum eſt, ut ſuo loco dicetur. Ex quo datur intelligi quam operoſe certatum ſit, ne jus commune, & Eccleſiæ primitivæ diſciplina, quam ſchiſmata Antipaparum funditus peſſumdederant, in integrum revocarentur.

VI. Anno eodem M CCCC X. quinto nonas Maji Alexander V. viam universæ carnis ingreditur, in cujus locum Baltasar Cossa, qui Joannes XXIII. nuncupari voluit, electus est à Cardinalibus. Bellarminus libro priore de Conciliis & Ecclesia cap. VIII. statuit, *ferme communem esse opinionem*, *Alexandrum* V. *& qui ei successit*, *Joannem* XXIII. *fuisse veros Pontifices: Et ex tribus, qui tum se pro Pontificibus gerebant, istos maxime ut veros Pontifices cultos.* Profecto qui Ecclesiam universalem in sex partes distribuerit, compertum habebit vix sextam partem Benedicto, & Gregorio Antipapis adhæsisse, reliquas autem quinque partes integras Pisanum & Constantiense Concilium constituisse & approbasse. Enimvero solus Rex Arragoniæ, Scotiæ, & Comes Armeniacus Benedictum XIII. Regulus autem Apuliæ Gregorium XII. Antipapas sequebantur: reliquæ autem orbis Christiani Latini Provinciæ Alexandro V. & Joanni XXIII. adhærebant. Quod maxime dignum est notatu contra illos qui nituntur persuadere Ecclesiam in tres divisam obedientias, & solam obedientiam Joannis XXIII. Synodum Constantiensem auctorasse. Nam à justa partium enumeratione constat unam & solam Joannis obedientiam constituisse Ecclesiam Catholicam, atque unitatem, sanctitatem, & auctoritatem Ecclesiæ hoc articulo Symboli subnixam; *Credo unam sanctam Ecclesiam Catholicam, &c.* nullo modo penes Benedictum, & Gregorium Antipapas habitare potuisse: cum (ut præcedenti capite diximus) Antipapæ illi, sicut hodie Lutherani, & Calvinistæ Ecclesiæ paci, concordiæ, & unioni totis conatibus obsisterent. Quibus attente ponderatis proclive est Cajetani argutias depellere secunda parte Apologiæ de auctoritate Papæ & Concilii capite XI. Ait enim, *Asserere Pisanum Concilium fuisse certum, & Alexandrum* V. *Pontificem indubitatum esse, renovare schisma, & indubie damnare Gregorium* XII. *& Benedictum cum suis obedientiis: hoc autem redire est ad schisma.* At si quæ dicit Cajetanus vera sunt, certo certius est Martinum V. non fuisse verum atque indubitatum Pontificem, saltem quandiu Benedictus XIII. superstes fuit: quia Ecclesia Constantiæ congregata nihilo plus habuit juris ut Martinum eligeret, quam prima Synodus Pisana Alexandrum V. neque Gregorii XII. ejuratio facta Constantiæ ante Martini electionem juri Benedicti detrahere potuit, cum teste Cajetano uterque damnari non possit sine schismate. Cum ergo Benedictus nunquam jure suo cedere voluerit: si fides Cajetano, Martinus V. non fuit verus & legitimus Pontifex superstite Benedicto. Hic ego argumentor ad hominem, ut in scholis loquuntur. At

forte

forte dicet aliquis solum Gregorium XII. non Benedictum XIII. fuisse Legitimum Pontificem, & ita Sanderus cum omnibus Italis scriptoribus, sed fallunt elencho à suppositione principii: id enim probari non supponi debet. Accedit nos antea docuisse ex Bellarmino communem esse opinionem, Alexandrum V. & Joannem XXIII. veros Pontifices, & continuo Synodum Pisanam legitimum fuisse Concilium. Quamprimum Joannes XXIII. consecratus est, Academiæ Parisiensis studia multis gratiis expectativis, quasi spe & bolo injecto emereri conatus est. Tum Academici de Ordinariis valde conquerebantur, propterea quod ab anno M CCC XCVIII. quo decretum fuerat in Concilio Ecclesiæ Gallicanæ, ut eadem Ecclesia ad suas antiquas libertates reduceretur, & beneficia ab ordinariis tantum conferrentur: hi omnia sacerdotia & præbendas parentibus, amicis, domesticis, ac famulis conferebant, nulla habita ratione eorum, qui bonis artibus invigilabant in Academiis. Quocirca Rector Parisiensis Academiæ cum omnibus Academicis provocarunt ad Sedem Apostolicam, & Concilium generale proxime celebrandum de substractione facta à Pontifice Romano propter collationes beneficiorum tempore Benedicti XIII. Quam appellationem M. Joannes de Ursinis Advocatus Regius recepit die XV. Februarii M CCCC XI. Hoc eodem anno Cardinalis Pisanus missus est in Gallias à Joanne XXIII. qui, ut Parlamentum Curiæ Romanæ propitium redderet, Bullas Patribus conscriptis obtulit, quibus Pontifex facultatem InduIti & nominationum super beneficia singulis Consiliariis largiebatur, sicque de Ecclesiæ sponsæ Christi corio ludebat.

CAPUT III.

I. *Historia Concilii Constantiensis; Quicumque autem Synodo Pisanæ adhæserunt & interfuerunt, adhæserunt pariter ac interfuerunt Synodo Constantiensi, & inter alios Cardinalis Columna.*

II. *Patres Constantienses semper de more habuerunt res controversas primum Nationaliter inter Nationes examinare: deinde ad Synodum referre ut Conciliariter concluderentur.*

III. *Joannes* XXIII. *ex decreto Patrum pollicetur pro pace Ecclesiæ se abdicaturum Papatu, eamque ob causam clam effugit ex Concilio.*

IV. *Decreta quartæ & quintæ Sessionis de Concilii auctoritate supra Papam, primum Nationaliter, deinde Conciliariter examinantur à Patribus.*

V. *Analysis eorundem Decretorum, quod Concilium generale Ecclesiam Catholicam repræsentet: immediate auctoritatem habeat à Christo: & consequenter Papam directivo & coactivo judicio Concilii subjici tribus in casibus.*

VI. *Hæc Decreta materialiter & formaliter spectare ad fidem.*

VII. *Exa-*

VII. *Examinantur argumenta Cajetani, & Bellarmini contra Decreta Synodi Constantiensis.*

VIII. *Joannes* XXIII. *omnia Acta Concilii Constantiensis approbat, & paulo post exauctoratur.*

IX. *Cardinalis Alliacenus, & Gersonius scripserunt Tractatus de potestate Concilii supra Papam, qui lecti & pronunciati sunt Constantiæ coram Patribus.*

X. *Gregorius Antipapa ejurat Pontificatum, atque Synodo Constantiensi ea lege adhæret, ut Acta Concilii sub nomine Imperatoris ederentur, quoad Synodo adhæsisset: & de argumento quod Cajetanus inde promit contra Synodum Constantiensem.*

XI. *Decretum Concilii Constantiensis de Tyrannis non tollendis vindicatur adversus Joannem Marianam.*

XII. *Praxis decretorum quartæ & quintæ Sessionis de Concilii auctoritate supra Papam in gratiam Angeli de Corrario, qui Gregorius* XII. *vocabatur dum esset Papa.*

XIII. *Concilium Constantiense cavet ne Pontifices Romani indubitati decimas super Clerum imponant absque consensu Concilii.*

XIV. *De Ecclesiasticorum immunitatibus, & argumentis Bellarmini à Constantiensis Concilii decreto sumptis.*

XV. *Patres Constantienses normam habendarum Synodorum generalium indubitatis Pontificibus edicunt. Et quam sit Ecclesiæ Catholicæ necessarium singulis Decenniis Concilia generalia celebrari.*

XVI. *Omnibus futuris & indubitatis Pontificibus Concilium regulam edendæ fidei præscribit: Item ne Pontifices Prælatos invitos de beneficio in aliud beneficium transferant, aut sibi Beneficia & Spolia Clericorum reservent.*

XVII. *Synodus Constantiensis octodecim articulos conscribit pro reformanda Ecclesia in capite & in membris, antequam Concilium Constantiense dissolvatur.*

XVIII. *Quid impedierit quo minus Ecclesia non reformaretur in Synodo Constantiensi: & de conclusione facta inter omnes Nationes de Annatis non solvendis: & responsione Apologetica Gallicanæ nationis super ea re.*

XIX. *Martinus* V. *statim post suam electionem cum vellet dolorem Nationum ob reformationem Ecclesiæ impeditam lenire aliquot Decreta super reformatione edidit: & ampliorem reformationem in proximum rejicit Concilium.*

XX. *Martinus* V. *futuram indicit Synodum ad normam præscriptam à Constantiensi Concilio Sessione* XXXIX. *& Papiam habendo Concilio idoneam de Synodi consensu nominat.*

XXI. *De Synodi Constantiensis conclusione, in qua Martinus Papa voces* Nationaliter, *&* Conciliariter *quasi inter sese opponit, eaque solummodo à Synodi conclusione excludit, quæ non facta fuerant* Conciliariter, *quamquam conclusa essent* Nationaliter.

XXII. *Cajetani, & Bellarmini argumenta ab hac Martini conclusione ducta solvuntur.*

XXIII. *De libro fratris Joannis Falkemberg damnato* Nationaliter, *& non* Conciliariter, *& quæ in eo doctrina contineretur.*

XXIV. *Provocatio Polonorum ad proximum Concilium de Martini Papæ gravamine.*

XXV. *Bulla Martini* V. *Pii* II. *& Julii* II. *contra appellantes à Papa ad Concilium analytice examinatur à Gersonio in diversis Opusculis.*

XXVI. *Martinus* V. *consentiente & approbante Concilio Bullam evulgat pro exequutione Decretorum Synodi Constantiensis adversus errores Bohemorum: & solutio argumentorum quæ adversarii promunt ex ejusmodi Bulla.*

XXVII. *Martinus* V. *statim post solutum Constantiense Concilium Nuncios Apostolicos misit in Gallias, qui Ecclesiæ Gallicanæ libertates convellerent, & sibi repugnantes censuris innodarent: & de Gersonii tractatu contra ejusmodi censuras pro Ecclesia & patria sua vindiciis.*

I. Synodus Constantiensis Pisano Concilio tanquam effectus causæ successit: nihilque est aliud quam Pisanæ Synodi continuatio; ut Acta docent: quandoquidem Alexander V. Sessione XXIII. Synodi Pisanæ futurum proxime Concilium in hunc modum indixit anno MCCCCIX. *Item, sacro approbante Concilio decernimus nos, vel successorem nostrum ex certis magnis & arduis causis nos & hoc sacrum Concilium moventibus iterum generale Concilium fore convocandum hinc ad triennium, videlicet anno quo dicetur anno Domini millesimo quadringentesimo duodecimo in mense Aprilis in civitate seu loco habili & decenti, qui locus declarabitur per annum ante tempus Concilii per nos vel per successorem nostrum.* Cum ergo Principes Gallicanæ & Germanicæ nationis post Alexandri V. excessum crebro à Joanne XXIII. Alexandri successore peterent, ut Synodum indiceret, juxta indictionem factam ab Alexandro, & ex omnium nationum desiderio: tandem ille anno M CCCC XIIII. duos misit Cardinales in Germaniam, ut cum Principibus Gallicæ & Germanicæ nationis locum habendo Concilio idoneum deligerent. Constantia vero civitas omnium commodissima visa, quo etiam ipsemet Joannes Papa proficiscitur, quamquam amicis reclamantibus, atque idipsum, quod Joanni accidit, præsagientibus. At in Synodi exordio habes rescripta & bullas Joannis XXIII. quibus palam fit Constantiense Concilium esse continuationem Synodi Pisanæ, ut Ecclesia in capite & in membris reformaretur.

Prima Sessione, quæ XVI. Novembris M CCCC XII. celebratur, Officiarii Concilii ex singulis Nationibus, scilicet Notarii, Procuratores, Fiscales, Advocati, &c. delectu habentur, quorum magna pars jam Pisano Concilio interfuerant, sicut & Cardinales, quos inter floruit Cardinalis Columna, qui postea electus est in Papam, vocaturque Martinus V. Magister Joannes de Scribanis, qui unus fuerat ex promotoribus Synodi Pisanæ, eandem gessit provinciam in Constantiensi Concilio cum Magistro Henrico de Pyro: Petrus autem Ancharanus sive de Ancharano cum Raphaele Fulgosio insignes Jurisconsulti fuerunt Advocati Concilii.

II. In hac sacra Synodo, ut Patres accuratius & liberius de Ecclesiæ reformatione statuerent, voluerunt omnes personas qui Concilio intererant distribui per Nationes Italicam scilicet, Gallicam, Germanicam, Anglicanam, & Hispanicam (hæc enim postrema adhæsit Concilio Constantiensi, propterea quod Benedicto XIII. favebat, qui adhuc superstes erat) & quæ tractanda proponerentur in Synodo, prius tribu-

tim

tim & nationaliter examinari: deinde ad Synodum congregatam, quæ à singulis nationibus tractata & conclusa fuerant, referri, ut tum demum Synodice concluderentur. Domini Cardinales separatim etiam conveniebant, ut in suo Collegio negotia discuterent: Deinde una cum nationibus ad Synodum referebant, quæ in suo Collegio definivissent. Et hinc accidebat, ut nihil Synodice aut Conciliariter factum censeretur, quod non prius nationaliter & collegialiter à Dominis Cardinalibus discussum & conclusum; Deinde vero Synodice & Conciliariter à Patribus in Synodo congregatis definitum fuisset. Qua ratione procedendi Concilium impedire voluit, ne Italica natio (quæ sola plures ferme habet Episcopos quam omnes aliæ nationes simul congregatæ) cæteras Nationes suffragiis vinceret: & hac via Ecclesiæ reformationi obstaculo esset, ut contigit, patebitque hujus historiæ progressu. Cæterum à mense Novembri, quo prima Sessio habita est, nihil Synodice actum est ante mensem Martium, propterea quod Patres, & Oratores Principum expectabantur.

III. Anno Domini M CCCC XV. die secunda Martii altera habetur Sessio, in qua Dominus Vitalis Patriarcha Antiochenus de mandato Concilii hanc schedulam legendam obtulit Domino Joanni Papæ: *Ego Joannes Papa* XXIII. *propter quietem totius populi Christiani, profiteor, spondeo, promitto, voveo, & juro Deo & Ecclesiæ, & huic sacro Concilio, sponte & libere dare pacem ipsi Ecclesiæ per viam meæ simplicis cessionis Papatus, & eam facere & adimplere cum effectu, juxta deliberationem præsentis Concilii: Et si quando Petrus de Luna Benedictus* XIII. *& Angelus de Corario Gregorius* XII. *in suis obedientiis nuncupati, Papatui, quem prætendunt, per se, vel per Procuratores suos legitimos simpliciter cedant, & etiam in quocumque casu cessionis, vel decessus, aut alio, in quo per meam cessionem poterit dari unio Ecclesiæ Dei, ad extirpationem præsentis schismatis.* Qua perlecta schedula à Joanne Papa, Imperator Sigismundus surgens de sua Cathedra gratias egit Domino Joanni Papæ nomine suo & Concilii. Hanc viam Patres proposuerunt Joanni XXIII. ut duos Antipapas facilius allicerent ad unionem, & pacem dandam Ecclesiæ, non autem quod non ducerent Joannem esse legitimum Pontificem: qui cum videret se non posse Papatum retinere, nisi quoad videretur bonum Patribus Concilii Constantiensis, paulo post clam se subduxit ex Concilio cum aliquot Cardinalibus, quos creaverat, & Scafusam urbem Ducis Austriæ, deinde Friburgum confugit: ac paulo post captus, & in carcerem conjectus est: quæ fuga Joannis causam præbuit

Concilio criminaliter procedendi in illum, ut statim dicetur.

Tertia Sessio frequentatur XXV. Martii ejusdem anni, in qua Dominus Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis præsedit propter decessum Joannis XXIII. qua in actione Cardinalis Florentinus hos perlegit articulos de mandato Concilii. Primus fuit; *Quod Synodus Constantiensis juste & rite convocata esset Constantiam, ac ibidem rite etiam inchoata, & continuaret.* Secundus; *Quod propter decessum Joannis XXIII. vel etiam aliorum Prælatorum, seu aliorum quorumcumque, non dissolveretur sacrum Concilium, etiamsi aliquid statutum esset, aut de hinc statueretur in contrarium.* Tertius; *Quod idem Concilium non dissolvetur, quousque præsens schisma exstirpatum & Ecclesia reformata fuerit in fide, moribus, capite & in membris:* qui articulus uberius tractatur Sessione XL. Quartus; *quod Concilium non transferretur alio, nisi ex causa rationabili, probata quidem & probanda ab ipsomet Concilio.* Quintus; *Quod Prælati atque alii, qui interenrunt Synodo, non recedent Constantia ante finitum Concilium, nisi ex causa rationabili per deputatos examinanda & approbanda:* qua de re amplius agitur sequenti actione.

IIII. Quarta Sessio celebratur XXX. Martii M CCCC XV. in qua hæc statuuntur; *Quod ipsa Synodus in Spiritu sancto congregata, legitime generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans, potestatem à Christo immediate habet, cui quilibet, cujuscumque status vel dignitatis etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & exstirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite & in membris, &c.*

Quinta Sessio agitur VI. Aprilis sequentis, in qua, celebrato Missæ officio, Litaniis cantatis, de mandato Concilii surrexit Reverendus Pater Dominus Andreas electus Poznaniensis, & certa Capitula per modum constitutionum Synodalium prius per singulas Nationes conclusa & deliberata legit & publicavit, quorum tenores sequuntur, & sunt tales.

„In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spi-„ritus sancti Amen. Hæc sancta Synodus Constantiensis generale „Concilium faciens pro exstirpatione ipsius schismatis, & unione, „& reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris, ad laudem „omnipotentis Dei in Spiritu sancto legitime congregata, ad conse-„quendum, facilius, securius, liberius unionem & reformationem „Eccle-

„Ecclesiæ Dei ordinat, diffinit, decernit, & declarat, ut se„quitur.

„Et primo declarat, quod ipsa in Spiritu sancto legitime congrega„ta Concilium generale faciens, & Ecclesiam Catholicam repræsen„tans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet, cujuscum„que status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in „his, quæ pertinent ad fidem & exstirpationem dicti Schismatis, & „reformationem dictæ Ecclesiæ in capite & in membris.

„Item, declarat, quod quicumque, cujuscumque conditionis, status, „dignitatis, etiamsi Papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus, „aut præceptis hujus sacræ Synodi, & cujuscumque alterius Concilii „generalis legitime congregati, super præmissis, seu ad ea pertinenti„bus, factis, vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi re„sipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur, etiam „ad alia juris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.

V. Ex his duobus decretis quartæ & quintæ Actionis Synodi Constantiensis septem colligimus. Primo, quæ illis statuta sunt, ante Nationaliter fuisse discussa & examinata, quam Synodice proponerentur aut referrentur ad Patres sedentes in Synodo: & continuo sequi conciliariter facta fuisse; quod apprime notandum venit contra effugia scriptorum Curiæ Romanæ. Secundo, patet Ecclesiam, & Concilium eam repræsentans, seipso & immediate auctoritatem habere à Christo, non à Papa: Ratio est, quia Christus immediate suum Sacerdotium cum potestate jurisdictionis ordini hierarchico contulit in commune, non uni & soli Petro: Unde accidit, ut potestas Petri magis intima, propria & essentialis sit Ecclesiæ, quam personæ Petri, ut alias demonstravimus: qua de causa in Ecclesiæ gubernatione cuncta sanctorum communione robur habent, non absoluto unius Imperio, sicut indubitata Ecclesiæ praxi ostendimus in historia octo primorum Conciliorum generalium. Porro cum hæc definitio Synodi Constantiensis de immediata Ecclesiæ & Concilii auctoritate pridem ante exauctorationem Joannis XXIII. facta sit, nescio quid causæ habuerit Platina, ut assereret Patres Constantienses primum Joannem exauctorasse, deinde ad confirmandam abdicationem Joannis decrevisse Ecclesiam immediate habere auctoritatem à Christo: *Quo Joannis abrogationem a se factam veram & integram judicarent: hoc enim fundamento concesso ipsum etiam Pontificem Concilio subjiciebant*, inquit Platina, historiæ veritati plane

adversus, nisi forte fugam Joannis Papæ pro ejus abrogatione sumat, quarum illa anno M CCCC XV. mense Martio secunda Sessione: abdicatio vero die XXIX. Maji ejusdem anni Sessione duodecima extitit. Itaque Decretum de immediata auctoritate præcessit abdicationem Joannis. Tertium notabile est Papam directivo & coactivo judicio Ecclesiæ & Concilii legitime congregati subesse tribus in casibus; Primus est cum de fide: Secundus, cum de exstinguendo schismate & constituendo unico vero atque indubitato Pontifice: Tertius, cum de Ecclesia reformanda in capite & in membris agitur. Qui tres articuli complectuntur quicquid potest unquam venire in controversiam: *Dum habentur Synodi* (ut notat Cusanus lib. II. de Concordantia cap. XVII. versus finem) *aut enim de rebus ad fidem spectantibus, aut de tollendo schismate, & constituendo legitimo Papa, aut de Ecclesiæ reformatione, in capite & membris disputatur:* Quæ tria capita Sanctorum communione & consensu libero, non unius Papæ auctoritate statui debent. Quartum notabile est, Patres Constantienses hos tres articulos, non in sola Synodo Constantiensi, sed in quocumque alio Generali Concilio locum habere voluisse, sicut hæc verba declarant; *Qui mandatis, statutis, seu ordinationibus, aut præceptis hujus Sacræ Synodi*, ET CUJUSCUMQUE ALTERIUS CONCILII GENERALIS LEGITIME CONGREGATI *super præmissis, seu ad ea pertinentibus, &c.* Quinto, in memoratis Canonibus certum occurrit genus Decreti, quod à Canonistis vocatur irritans, eo quod pœnam certam irrogat eo in casu quo Papa Sacris Canonibus parere detrectaret: Id enim hæc sonant; *Condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia Juris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.* Et hinc obstruuntur Cajetani, Bellarmini, & aliorum evasiones, qui persuadere moliuntur Decreta Synodi Constantiensis non esse absoluta, sed tantum in casu schismatis locum habere, quod sola lectione Decretorum confutatur.

VI. Sextum notabile est, tria præfatis Decretis inesse ad materiam fidei spectantia: Primum est, Ecclesiam Sacerdotalem, cui Dominus immediate claves cum Sacerdotio suo contulit, immediate & seipsa auctoritatem habere à Christo: hoc enim tanquam de fide proponitur, & ex eo probatur quod Sacerdotium Christi Ecclesiæ in commune creditum sit velut causa efficiens potestatis clavium & jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut alias docui. Alterum ad materiam fidei spectans, est Concilium Generale legitime congregatum Ecclesiam Catholicam repræsen-

repræsentare: nuspiam enim Ecclesia aut Christi Sacerdotium accuratius repræsentatur, aut magis eminet, quam in generalibus Synodis legitime congregatis: qua de re legendum XXII. Axioma nostræ Apologiæ. Porro, ut recte Patres Basileenses adversus dissolutionem Concilii ab Eugenio IV. factam inferunt, eadem est prorsus in repræsentante & repræsentato auctoritas; alioqui non plena & perfecta esset repræsentatio Ecclesiæ in Concilio generali. Tertium est, Papam obligari Canonibus, qui pro fide Catholica, exstirpatione schismatis, & Ecclesiæ reformatione in capite & in membris sanciuntur: hoc enim ex duobus articulis præcedentibus necessario colligitur: puta, quod Ecclesia immediate auctoritatem habeat à Deo, & quod Concilium generale Ecclesiam Catholicam repræsentet: confirmaturque hoc oraculo Domini Matth. XVIII. *Dic Ecclesiæ: Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus: Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis, &c.* Quo de loco consule XVII. Axioma Apologiæ, & caput IV. libri tertii Defensionis Libelli de Ecclesiastica & Politica potestate. Proculdubio materia est fidei, Concilium legitime congregatum Ecclesiam Catholicam repræsentare. Quamobrem accedente ad hoc universali Ecclesiæ consensu decretum fidei quoad materiam & formam efficit. Itaque decreta Synodi Cônstantiensis quoad rem & modum, id est, ob universalem consensum & auctoritatem Ecclesiæ, quæ à Christo immediate potestatem habet, fide Catholica obligant, aut Canones fidei Catholicæ materialiter & formaliter efficiunt: Quare Hæreticis, Ethnicis, atque infidelibus deputandos voluit Dominus, qui Ecclesiam Catholicam non audiunt, Matth. XVIII. Quapropter S. Gregorius profitetur se quatuor Concilia generalia, sicut quatuor libros Euangelii ideo venerari: *Quia*, inquit, *dum universali sunt consensu constituta, se, & non illa destruit, quisquis præsumit aut solvere quos religant, aut ligare quos solvunt, dist.* XV. *Can. Sicut Sancti Euangelii.* Ubi animadversione dignum est, virum sanctissimum velut caussam efficientem obligationis laudare consensum universalem, aut generalem sanctorum communionem. Septimò observandum videtur; Decretum aliquod posse duobus modis considerari; nimirum materialiter, & formaliter; sive quoad rem, & quoad modum illam tractandi: atque fieri posse ut utroque modo, id est, quoad materiam, & formam fide Catholica tenendum sit: ut in præsenti disputatione trium articulorum contentorum in quarta & quinta Sessione, quibus declaratur; *Omnes Christianos* (ne quidem Papa excepto) *obligari Canonibus Conciliorum,*

liorum, cum de fide, de schismate tollendo, aut de Ecclesia reformanda in capite & in membris agitur. Aliis in rebus Canones Conciliorum propter universalem consensum, quo constituuntur, formaliter & non materialiter ad fidem spectare possunt: unde hac quoque ratione non licet Pontifici de illis pro animi sui arbitrio dispensare, sed tantum eo in casu, quo Ecclesia in Synodum generalem congregata dispensaret: hoc est, cum de communi Ecclesiæ bono agitur. Quæ enim communione sanctorum conduntur, debent quoque communi consensu abrogari aut temperari, alioqui frustra & supervacue haberentur Concilia: quoniam Papa totum Jus Canonicum abrogare posset. Quæ autem ab hominibus obnoxiis in contrarium proponuntur, illudunt à petitione principii, ac si Papa constitutus esset absolutus Ecclesiæ Monarcha, & eandem haberet potestatem cum Christo, quod satis alias confutavimus.

VII. Cardinalis Cajetanus de auctoritate Papæ & Concilii, Bellarminus lib. II. de Consiliis & Ecclesia cap. XIX. Item, Magister Andreas Vallius quarta Parte, Quæstione septima libri sui de suprema potestate Papæ quatuor potissimum objiciunt contra decreta quartæ & quintæ Sessionis Synodi Constantiensis. Primum, hos Canones factos solummodo ratione Schismatis, & obligare dumtaxat cum de Papa incerto & dubio agitur; minime vero cum est certus atque legitimus Papa: Hunc enim tanquam absolutum & infallibilem Monarcham potestatem habere super Canones omnium Conciliorum dictitant. Secundo, negant hujusmodi Decreta facta fuisse conciliariter, expensis utrinque rationum momentis. Tertio, obtendunt solam obedientiam Joannis XXIII. consensum præbuisse hujusmodi Canonibus etiam Joanne absente, & continuo tum temporis Synodum fuisse velut Acephalam. Quarto, negant Martinum V. probasse hujusmodi Decreta, idque liquere ajunt ex Bulla peculiari, qua Martinus post Constantiense Concilium dissolutum privatim errores Joannis Wicleff, & Joannis Hus damnavit, nulla facta mentione Decretorum quartæ & quintæ Sessionis.

His vero objectionibus, ut ordine satisfaciam, dico ad primam, sola lectione decretorum quartæ & quintæ Sessionis propelli; quibus decretis Papam in tribus casibus Canonibus Conciliorum generalium subjici liquet; nimirum, *cum de fide, de schismate opprimendo, & Ecclesia in capite & in membris ordinanda agitur:* quæ tria simul non divisim aut separatim tractantur à Patribus. Accedit insuper

in hac Synodo hujusmodi Decreta decies ad minus deducta fuisse in praxim erga veros atque indubitatos Pontifices, ut infra demonstrabitur, & Sessione XL. artic. XIII. quæri, *Propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi*: de vero autem atque indubitato Papa disputatur, ut cæcis notum est.

Ad secundam oppono, Decreta, quibus de agitur, primum nationaliter examinata fuisse: deinde in publica Sessione Concilii conclusiones nationum relatas & Synodice approbatas, ut ex quinta Sessione liquet. Amplius addo Gersonium libro de potestate Ecclesiastica consideratione XII. testari ejusmodi quæstiones diligenter fuisse discussas: Ubi enim eos reprehendit, qui absolutam & infallibilem potestatem Romano Pontifici tribuunt, hæc subnectit; *Fallor*, ait, *si non ante celebrationem hujus Sacrosanctæ Constantiensis Synodi sic occupaverat mentes plurimorum literalium magis quam Literatorum ista traditio, ut oppositorum dogmatizator fuisset de hæretica pravitate vel notatus vel damnatus: Hujus rei signum accipe, quia post declarationem ex Theologiæ Principiis luce clariorem, & quod urgentius post determinationem, & practicationem ejusdem Synodi inveniantur qui talia palam asserere non paveant.* Hæc Doctor Christianissimus qui Synodo Constantiensi intererat, in cujus oratione hæc tria notanda sunt; *Post declarationem ex Theologiæ principiis luce clariorem, post determinationem, & post practicationem.* Primum spectat ad disputationem & examen quæstionis. Secundum ad constitutionem Synodalem Decretorum quartæ & quintæ Sessionis. Tertium ad praxim eorundem Decretorum erga Joannem XXIII. & alios indubitatos Pontifices, ut propriis locis ostendetur. Cæterum summam memoratæ declarationis insertam fuisse Decretis quartæ & quintæ Sessionis quis non videt? dum Patres sciscunt *Ecclesiam immediate suam colligere potestatem à Christo, & Concilium Generale legitime congregatum Ecclesiam Catholicam repræsentare.* Ex his enim principiis evidenter & necessario relinquitur, Ecclesiæ regimen esse Aristocraticum, non plane & simpliciter Monarchicum, ut Adulatores probare volunt à posteriori ex iis, quæ hodie & ab aliquot seculis (quibus disciplina primitiva exolevit) in Romana Curia fiunt. Dicere etiam prætermitto, tempore Pisani Concilii controversiam de Ecclesiæ & Concilii auctoritate supra Pontificem agitatam fuisse in omnibus Academiis Europæ, & Sessione XIII. demonstravi per omnia causarum genera Papam subesse Concilio Ecclesiam repræsentanti.

Tertia objectio duobus constat membris. Prius est, Decreta quartæ & quintæ Sessionis facta Joanne XXIII. absente à Concilio, tumque Synodum fuisse quasi Acephalum. Respondeo, hoc argumentum elencho à petitione principii illudere, quasi solus Papa esset Monarcha infallibilis, & absque illo nihil statui posset, contra quam opinionem falsam atque adulatoriam, quæ tum temporis hominum animos invaserat, Patres Constantienses ex principiis Theologiæ luce meridiana clarioribus, ut asserit Gersonius, definierunt, *Ecclesiam Catholicam immediate auctoritatem habere à Christo. Et Concilium Generale legitime congregatum Ecclesiam Catholicam repræsentare, &c. continuoque auctoritatem Papæ virtualiter, suppletive, eminenter, & architectonice complecti; ita ut si Papa nolit aut nequeat præesse Synodo; aut etiam si juxta Patrum suffragia nolit concludere Synodum, Patres in Synodo sedentes ex communione Sanctorum legitime inita definire & statuere valeant.* Cum ergo sit in concesso apud omnes Synodum Constantiensem legitime congregatam fuisse, & Joannem XXIII. aufugisse ex Concilio ne abdicaretur, planum quoque evadit, Patres etiam absente Pontifice Decreta illa potuisse constituere, & apud recte sentientes tantumdem habere auctoritatis quam si Papa præsente & concludente facta fuissent, cum illorum vis & robur à jure divino, non à præsentia Pontificis, pendeat: quoniam (ut dixi) Ecclesia eminenter, suppletive, & architectonice potestatem Papæ continet. At vero, quamquam non sit necessarium, hic addi potest, Joannem XXIII. Sessione XII. aperte declarasse & professum fuisse, *Synodum Constantiensem esse legitimam Concilii Pisani continuationem, atque errare non posse: propterea que ejus ordinationi, declarationi, & determinationi omnibus in rebus stare, ac se confirmare: ac contra ea se aliquo processu temporis nunquam iturum promittere.* Hæc ille, qui, teste Bellarmino capite præcedenti laudato, legitimus Pontifex ex communi opinione ab omnibus habebatur. Posterius membrum tertiæ objectionis est, solam obedientiam Joannis hujuscemodi Decretis assensum præbuisse. Contra oppono quæ capite præcedenti numero VI. notavimus ex Bellarmino, Alexandrum V. & Joannem XXIII. veros atque legitimos fuisse Pontifices: atque urgeo hanc unam & solam obedientiam Ecclesiam constituisse Catholicam, ut ibidem probatum est. Certe Eugenius IV. quando Synodum Basileensem voluit dissolvere, causabatur solam obedientiam Joannis memorata Decreta edixisse: Patres autem Basileenses

leenses ejus petitionem ad hunc modum depulerunt: *Sed* (inquiunt) *nunquid negare vult pro eo tempore Constantiense Concilium verum fuisse Concilium, & declarationes ab eo factas validas esse? Quid autem contradicere vult de obedientiis aliis? reclamavitne aliqua contra hujus veritatis declarationem? Nunquid non omnes unanimiter & depositionem Joannis laudarunt, & in privationem Benedicti ab omni jure, si quod habebat in Papatu, consenserunt, quæ vigore auctoritatis Synodalis per præfatam veritatem facta sunt? Nunquid non omnes ad electionem felicis recordationis Martini Papæ* V. *processerunt eadem Synodali auctoritate?* Qui quidem *Martinus deinceps approbante Concilio definivit errorem esse; si quis diceret non esse de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter Ecclesias, si per Romanam Ecclesiam intelligatur universalis Ecclesia aut Concilium generale. Item, ordinavit eodem approbante Concilio, ut quilibet de heresi VVicleffistarum suspectus interrogaretur, an credat, teneat, & asserat quod quodlibet Concilium generale, & etiam Constantiense Catholicam Ecclesiam repræsentet. Item, utrum credat quod quicquid ipsum Concilium Constantiense definivit & approbavit in favorem fidei, & salutem animarum, quod hoc sit ab omnibus fidelibus tenendum & approbandum; cum tamen non ignoraret prædictam declarationem in eodem Concilio factam esse. Deinde vero in hoc Basileensi Concilio eadem declaratio innovata fuit in publica Sessione, ubi de nulla obedientiarum differentia sermo erat: ubi etiam quamplures Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, cæterique Prælati, & Doctores insignes in multitudine copiosa præsentes erant, & Legatus Apostolicus præsidentiam exercebat. Ut quid ergo nunc allegatur, quod hæc declaratio ab una tantum obedientia in Concilio Constantiensi facta fuit?* Hactenus Patres Synodi Basileensis in responsione Synodali, quæ incipit; *Beatus Hieronymus, &c.* Ex quorum indubitatis rationibus liquet, mera esse effugia, & vitilitigationes quæ dicuntur à Curiæ Romanæ Scriptoribus contra decreta quartæ & quintæ Sessionis Constantiensis. Certe ille, qui præfationes lucubravit ad Concilia generalia nuper Romæ edita, veritate devictus nihil habuit quod his Decretis opponeret: quamquam in omnibus aliis, quibus de potestatis Papæ præjudicio agitur, semper soleat exceptiones instruere; ac opportunè & importune oggerere.

Quarta objectio duas item habet partes, quæ spectant ad Synodi Constantiensis confirmationem, de qua magis opportune disputabitur, partim Sessione ultima, partim in Analysi Bullæ, qua

 Marti-

Martinus de consensu Concilii ejusdem Decreta in rem judicatam mitti mandat.

1. Porro iisdem Sessionibus IV. & V. Patres cavent, ne Joannes XXIII. quem pro vero atque indubitato Pontifice agnoscebant, totum Concilium, vel partem Concilii, hoc est Personas eidem Concilio adhærentes interturbet, vel alio traducat ipso invito Concilio. Hocque est primum exemplum praxeos Decretorum de Concilii auctoritate supra Papam. Procul dubio si Ecclesia in Synodum congregata hac potestate minime polleret, nequaquam sibi ipsi esset architectonice & sufficiens: & quotiescumque de illa reformanda in capite & membris ageretur, Papa posset impedire ne Concilium indiceretur; illudque, ubi congregatum esset, dissolveret, aut alio traduceret: Sicque Ecclesia Sponsa Christi amantissima despotico Papæ imperio subderetur, quod Juri divino & naturali plane repugnat.

Anno Domini MCCCCXV. die XVII. Aprilis Actio VI. celebratur, in qua seliguntur & mittuntur Legati ad Joannem XXIII. ut eum invitent & orent quo revertatur Constantiam ad schisma exstirpandum, & Ecclesiam in capite & in membris melius ordinandam, sicut juramento se facturum obstrinxerat, quem in finem Joanni offeruntur nomine Concilii quascumque voluerit excogitare securitates. Præterea ex singulis deliguntur nationibus Doctores, qui doctrinam Joannis Hus examinent; ac demum Literæ Academiæ Parisiensis ad Sacrum Concilium super decessu Joannis XXIII. perleguntur.

2. Die II. Maji in VII. Actione formulæ citationis contra Joannem Papam Concilio parere detrectantem, & contra Hieronymum Pragensem instruuntur. Hocque est secundum exemplum praxis Decretorum quartæ & quintæ Sessionis contra Pontificem.

VIII. Sessione IV. Maji damnantur XLV. articuli errorum Joannis Wicleff, quorum articulorum decimus septimus Anarchiam introducit, sicque est conceptus: *Populares possunt ad suum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.*

Item quadragesimus primus ita habet; *Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias*; Cui articulo hæc subjicitur condemnatio Synodi; *Error est si per Romanam Ecclesiam intelligat universalem Ecclesiam, aut Concilium Generale, aut pro quanto negaret Primatum Summi Pontificis super alias Ecclesias.*

clesiæ particulares. Quorum articulorum ideo mentionem faciendam duxi, quoniam dehinc nobis futura est disputatio de illorum sensu.

IX. Sessione XIII. Maji delectu viri habentur qui in causam Joannis Papæ inquirant, eamque instruant.

3. X. Actione XIV. Maji pronunciatur Sententia suspensionis ab officio Papali contra Joannem XXIII. Hocque est tertium exemplum praxeos auctoritatis Concilii supra Papam.

XI. Actione XXV. Maji Promotores Concilii quinquaginta Capita accusationum proferunt adversus Joannem XXIII.

VIII. XII. Sessione die XXIX. Maji, Legati, qui ad Joannem Papam missi fuerant, ut Actione sexta patet, referunt quænam egissent cum Joanne, illumque causari, *se pro Dei Ecclesia & ejus unione permulta fecisse etiam antequam fuisset in Papam assumptus, & ante Concilii Constantiensis inchoationem, in quo etiam se obtulisse ad liberam cessionem Papatus, & valde dolere quod tam turpiter inde recessisset: se nullam defensionem aut exceptionem facere velle contra processum in se factum à sacro Concilio, sed paratum esse ejus determinationi & ordinationi parere, eamque ratificare: optimeque scire & affirmare Concilium Constantiense sanctissimum, ac Pisani Concilii continuationem esse, neque errare posse: ac proinde ei nullomodo velle contradicere, etiamsi esset Bononiæ, aut in alio quocumque loco libero sibique magis accepto: fateri publice se in Papatu nullum jus habere; & desiderare ut quam cito sententia abdicationis contra se ferretur, quippe qui eam confirmare, ratificare, & emologare paratus esset, ut jam omnia gesta Concilii contra se ratificabat, approbabat, & confirmabat, promittebatque contra ea se aliquando minime reclamaturum.* En summa eorum quæ Legati de Joanne retulerunt. His autem peractis, Patres primum decernunt, *si contigerit Sedem vacare, ne sine expresso Constantiensis Synodi consensu & auctoritate ad electionem Papæ procedatur.* Deinde verò sententiam definitivam adversus Joannem pronunciant: *illumque velut notorium simoniacum, bonorum Ecclesiæ dilapidatorem, & notorie scandalizantem Ecclesiam suis detestabilibus atque inhonestis vita, moribus, &c. condemnant, & à Papatu, atque omni ejus administratione spirituali & temporali privant, atque deponunt, &c.* Qua ex ratione procedendi innotescit Patres Concilii Constantiensis tenuisse Joannem XXIII. pro vero, legitimo atque indubitato Papa, quippe qui ante ejus abdicationem statuerint, *si Sedes*

vacare contingeret, non esse ad novi Pontificis creationem procedendum nisi de consensu & auctoritate Synodi, &c. Deinde post ejusdem abdicationem eadem Sessione decernunt, *ut neuter Antipaparum eligeretur ad Papatum*, quod argumento est illos censuisse sedem vacare per Joannis abrogationem.

4. Et hic occurrit quartum monimentum praxeos auctoritatis Concilii supra Papam. Verum cum post Joannis exauctorationem non deessent in ipso etiam Concilio Constantiensi, qui Joannem tuerentur, quos inter erat Joannes Patriarcha Antiochenus, Cardinalis Alliacenus, & Gersonius Cancellarius Parisiensis scripserunt tractatus *de Ecclesiæ auctoritate*, eosque coram sacro Concilio publice recitarunt. Gersonius quidem librum *de potestate Ecclesiastica* anno MCCCCXVII. die VI. Februarii, ut in fine illius libri testatur. Actione XIII. die XV. Junii MCCCCXV. conditur Canon de Eucharistia à jejunis sumenda, & de communione laica sub una specie panis.

Sessione XIIII. die IV. Julii sequentis Carolus de Malatestis Procurator Gregorii Papæ XII. in sua obedientia venit ad Synodum, ut nomine Gregorii Papatum ejuraret, ea lege ut etiam Gregorii nomine & auctoritate Synodus Constantiensis indiceretur in Apulia, quæ tum Gregorio parebat, atque etiam confirmaretur: Cavit insuper Gregorius, ut Acta ejusdem Concilii, quoad ei adhæsisset, potius sub nomine Sigismundi Imperatoris, quam Synodi Constantiensis ederentur. Quocirca Patres Constantienses hanc Sessionem sic concipi voluerunt; *Anno à nativitate Domini* MCCCCXV. *Apostolica sede vacante, regnanteque Serenissimo & Invictissimo Principe Domino Sigismundo Rege Romanorum, Hungariæ, &c. Die autem Jovis* IV. *mensis Julii fuit tenta Sessio generalis per sanctam Synodum Constantiensem, &c.* Reliqua videbit Lector. Cæterum Cajetanus, qui undequaque arripit occasionem labefactandi Decreta quartæ & quintæ Sessionis capite XI. Apologiæ suæ, *de comparata auctoritate Papæ & Concilii*, hinc efficere conatur Constantiense Concilium non fuisse legitimum, & verum ante Gregorii XII. adhæsionem: & Patres Constantienses id certissime indicare, quando Gregorii XII. postulatis annuerunt & subscripserunt: consenserunt enim ut ille etiam indiceret & confirmaret Concilium, atque etiam ut sub nomine Sigismundi acta ederentur, &c. *Quod si potius*, inquit Cajetanus, *scandalum permitti debet à qualibet singulari persona, quam ut veritas deseratur: quomodo Concilium universale*

versale à Spiritu sancto rectum potius veritatem deseruit, seipsum facto negans, quam scandalum permittere voluit jam natum? Ac si diceret Cajetanus, Patres Constantienses si moraliter compertum habuissent se verum atque legitimum efficere Concilium, nunquam pati debuisse ut nomine atque auctoritate Gregorii Antipapæ Synodus Constantiensis indiceretur & confirmaretur. Unde à primo ad ultimum persuadere vult, Decreta de eminentia Concilii supra Papam facta non fuisse in Synodo generali legitima. Quæ dum attendo, valde addubito, utrum Gregorius Antipapa magis fuerit in culpa, quod tamdiu Ecclesiæ unionem & schismatis exstirpationem impediverit: An Cajetanus, qui tam sedulo ejus Acta sophisticis argutiis defendere molitur: Siquidem pura quæstione facti juris quæstionem obruit. Profecto Cajetanus, ut Curialis homoque mundanus, non ut mansuetudine legis gratiæ & sapientia Christiana instructus, loquitur: Si enim Deus quædam nobiscum agit in sacris scripturis per Anthropopathiam & condescensionem: atque ipsemet Christus sese exinanivit ut Sathanam exarmaret, & mundum Deo Patri lucrifaceret; quid mirum est, Patres Constantienses, ut schismata sarcirent, & pacem Ecclesiæ Catholicæ redderent, de jure suo in speciem aliquantulum recessisse, ut duos ambitiosos, pervicaces, & fœdifragos Antipapas ad concordiam adducerent? Quod plusquam humanæ fuit sapientiæ, quam homines mundanos despicere non est mirabile: *quando animalis homo non percipit ea quæ Dei sunt, stultitia est illi; & non potest intelligere, quia spiritaliter examinantur.* 1 Corinth. 2. Equidem Gersonius, qui Synodo Constantiensi intererat, quo sensu hæc Acta Concilii capi debeant, explicat sermone, quem inscripsit, *Pro viagio Regis Romanorum ad Petrum de Luna*, directione IV. Siquidem Sigismundus Imperator se in Arragoniam contulit, ut hominem pervicacem ad unionem faciendam invitaret: Ita ergo habet Cancellarius; *Concilium generale sic est super omnes leges positivas, vel à summis Pontificibus, vel à generalibus Conciliis editas, quod eas potest interpretari, mutare, vel tollere, pro quanto videretur impedimentum vel scandalum esse ad iter Ecclesiasticæ unionis. Hoc practicavit præsens Concilium tollendo pœnas omnes, & inhabilitationes &c. suspendendo insuper futuram summi Pontificis electionem, recipiendo denique ad cautelam, & humili quadam condescensione prætensam confirmationem Concilii à Domino Papa* (Gregorium XII. designat) *cum multis similibus: quæ & qualia jurium positivorum rigor non admittit.* Sane quidem Patres Con-

Constantienses hac Sessione XIV. nominatim declarant istam cautelam abundantiorem pro majore bono factam; Attende Lector; *Sacrosancta Synodus Constantiensis in Spiritu sancto legitime congregata, Ecclesiam Catholicam repraesentans, ut ista duae obedientiae, videlicet, illa, quae profitetur Joannem* XXIII. *olim fuisse Papam, & illa, quae profitetur Dominum Gregorium* XII. *esse Papam, uniantur, una alteri, & altera alteri conjungantur sub capite Christo, dictas convocationem, auctorizationem, approbationem, & confirmationem nomine illius Domini, qui in sua obedientia dicitur Gregorius* XII. *nunc factas, quantum ad ipsum spectare videtur (quia abundans ad certitudinem pro bono cautela nemini nocet, sed omnibus prodest) in omnibus & per omnia admittit, & amodo has supradictas obedientias conjunctas & unitas esse decernit, & declarat in uno corpore Domini nostri* JESU *Christi, &c.* Sed ut Cajetanum argumento ad hominem expugnemus, velim rescire, si Gregorius (ut ariolatur) existimavit Constantiense Concilium nequaquam verum & legitimum esse Concilium, cur passus est Patres Constantienses hac Sessione XIV. asserere *Concilium Constantiense in Spiritu sancto legitime congregatum esse, & Ecclesiam Catholicam repraesentare.* Item, cur ab iisdem Patribus flagitavit, *vellent, juberentque suae saluti & securitati futurae consuli, caverique, ne debinc qui eligerentur Pontifices indubitati quicquam sibi negotii aut periculi crearent, propter res à se vero vel putativo Papa, quomodocumque & qualitercumque gestas usque in diem, quo se Papatu abdicavit Sessione* XVII. Haecne, amabo, Gregorius potuit aut debuit ab iis petere, quos non rebatur certum atque indubitatum efficere Concilium? minime gentium: quid ergo illis cautionibus, quas urget & obtendit Cajetanus, moliebatur? volebat scilicet suae ambitioni imaginariae velificari, & excusationem aliquam suo errori inveterato praetexere, atque suam conditionem meliorem reddere, & nihil aliud intendebat. Quod si argutulus sophista hic opponat, Gregorium non duxisse Constantiense Concilium fuisse legitimum antequam eidem adhaesisset, parum quidem proficiet: quia (ut alias docui) unitas atque auctoritas Ecclesiae hoc articulo fidei decantata; *Credo unam sanctam Ecclesiam Catholicam, &c.* habitare non potest apud illos, qui unitatem vel oppugnant, vel totis nervis impediunt, ut Gregorius, cui sola Apulia obtemperabat. Accedit praeterea, Benedictum, cui Arragonia, Scotia, cum Comitatu Armeniaco parebat, eadem excipere, & postu-

postulare potuisse cum Gregorio: & consequenter, ne quidem post unionem Gregorii, Constantiense Concilium legitimum esset, si superior argutia obtineret.

Cæterum hac Sessione XIV. Decretum conditur de interpellando Petro de Luna, ut exemplo Joannis XXIII. & Gregorii XII. cedere vellet Papatu: eamque ob causam Sigismundus Imperator rogatu Patrum proficiscitur in Arragoniam, sed frustra: quia homo perditus, tanquam aspis surda, aures obturavit, neque unquam animum adjungere voluit: & hinc patet cæcum fuisse Platinam dum Petrum de Luna *virum bonum & reipublicæ Christianæ amantissimum* nuncupat.

XV. Sessione die VI. Julii condemnantur errores Joannis Hus, ejusque persona Curiæ seculari traditur: Ille autem de hoc judicio appellavit ad Dominum nostrum JESUM Christum, tanquam ad summum Judicem, ut habetur in sententia condemnationis.

XI. Eadem Sessione hæc Propositio Joannis Parvi, Theol. Parisiensis, cædem Ducis Aurelianensis à Duce Burgundo factam propugnantis, sic damnatur: *Quilibet Tyrannus potest & debet licite & meritorie occidi per quemcumque Vassallum suum, vel Subditum, etiam per clanculares insidias, & subtiles blanditias, vel adulationes, non obstante quocumque præstito juramento, seu confœderatione factis cum eo, non expectata sententia, vel mandato Judicis cujuscumque. Adversus hunc errorem satagens hæc sancta Synodus insurgere, & ipsum funditus tollere, præhabita deliberatione matura declarat, decernit, & definit, hujusmodi doctrinam erroneam in fide & moribus, ipsamque tanquam hæreticam, scandalosam, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditiones, perjuria vias dantem, reprobat & condemnat. Declarat insuper, decernit & definit, quod pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam asserentes, sunt hæretici, & tanquam tales juxta Canonicas sanctiones puniendi.* Cui Decreto adjungenda est Condemnatio propositionis decimi septimi Articuli errorum Joannis VVicleff, cujus jam memini Sessione octava: *Populares possunt ad suum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.* Cæterum memoratus Joannes Parvus superiorem Propositionem novem quasi rationibus seu appendicibus confirmare nitebatur, quæ longe plures errores continebant, quam memorata Propositione continentur. Prima Propositio erat; *Quod Lege divina, naturali, & humana liceret occidere, vel curare ut occideretur Tyrannus, qui per fraudes, machinationes, dolos, & aliis viis secretis Regem suum perimere molíretur: maxime vero quando Rex talem Tyrannum punire non posset; quia hic nimis*

potens esset. Quæ Propositio cum niteretur levibus conjecturis, & rumoribus fictis ab inimicis Ducis Aurelianensis, qui graviter ferebant illum Regentem esse Franciæ: ideo ut falsa, & multipliciter scandalosa, & erronea damnata fuerat ab Episcopo Parisiensi. Secunda Propositio erat; *Lege divina, naturali, & humana licere unicuique subdito talem tyrannum occidere, vel curare ut occideretur.* Tertia, & quarta: *Licitum & meritorium esse talem occidere tyrannum, vel curare ut occideretur etiam per insidias quascumque, & quocumque modo.* Quinta, sexta, & septima: *Occisores tyrannorum ejusmodi dignos esse præmio, ac Regem illos debere honore & muneribus afficere.* Octava: *Occisorem talis tyranni nihil agere contra præcepta Dei bene intellecta: quoniam litera occidit, spiritus vivificat.* Nona: *Quamquam confœderatio aut juramentum inter tyrannum, & occisorem tyranni intercesserit, de fide & amicitia servanda inter se, tamen ejusmodi confœderationem & juramenta non obligare, si contingat illa cedere in damnum suæ uxoris, familiæ, &c. cum ex ordine charitatis quilibet teneatur seipsum, uxorem, & familiam plus diligere, &c.* Quæ omnes Propositiones sunt damnatæ ab Episcopo Parisiensi *tanquam falsæ, erroneæ, seditiosæ: & ultima quod vias insuper muniret ad mendacia & perjuria.*

Cæterum in Synodo Constantiensi annitebatur Gersonius, ut hujusmodi novem Appendices etiam damnarentur cum sua generali aut cardinali Propositione, hasque causas adferebat. Primum, quod Joannes Parvus suas propositiones jure divino, naturali, & humano fulciret tanquam certissimas. Secundo, quod assereret quocumque modo, absque diffidatione, ignominiose, ac derepente occidi posse Tyrannum. Tertio, quod Rex occisorem Tyranni deberet approbare, atque honore & præmio afficere. Quarto, quod proprio suo sensu sacram Scripturam in suum privatum sensum ac errorem distorqueret: ac quoslibet privatos faceret interpretes sensus literalis scripturæ, asserendo literam occidere, & spiritum vivificare. Quinto, quod falso supponeret Regem non pollere potestate puniendi juridice illum quem Tyrannum esse fingebat: & proinde ab alio quocumque, & quacumque via posse occidi. Cum autem Patres Concilii has quinque circunstantias in condemnatione Propositionis generalis omisissent, suadebat Gersonius errorem illum non sufficienter, sed valde diminute damnatum esse, eo quod plerique Duci Burgundo faverent, cujus rei caussam reddit in Dialogo apologetico Actorum Synodi Constantiensis, de quo infra commodius agetur Sessione ultima. Joannes Mariana libro primo de Rege & Regis institutione capite sexto, ubi pro certo & com-

& comperto hanc assertionem defixit (quam tamen lege divina incertam alias ostendemus) nimirum *quæstionem juris*, hoc est, licere Tyrannum interimere, *esse in aperto*: solam vero *quæstionem facti*, id est, quis habendus sit Tyrannus, *obscuram esse*: Tandem in fine capitis hæc subjicit; *Moveat fortasse ad extremum, quod Patribus Concilii Constantiensis Sessione quinta decima reprobatum est, Tyrannum posse & debere occidi a quocumque subdito, non aperta vi modo, sed & per insidias & fraude. Verum id decretum Romano Pontifici Martino V. probatum non invenio, non Eugenio, aut successoribus, quorum consensu Conciliorum Ecclesiasticorum sanctitas stat: ejus præsertim, quod non sine Ecclesiæ motu tricipiti Pontificum dissidio de summo Pontificatu contendentium celebratum fuisse scimus. Et erat Patribus propositum Hussitarum licentiam frenare, reprobare placita existimantium quocumque Principes crimine admisso, principatu cadere; posseque potestate, quam injuria occupabant, à quocumque impune spoliari: ac proprie Joannis Parvi Parisiensis Theologi vanitatem improbare animus erat Ludovici Aurelianensis cædem à Joanne Burgundo Lutetiæ factam eo commento excusantis, quasi Tyrannum opprimere fas sit privata auctoritate: quod non licet, præsertim violato juramento, uti ille fecit, neque expectata sententia superioris, si facultas suppetat videlicet, sic enim Patres loquuntur.*

Hactenus Mariana, in cujus opinione quatuor animadvertenda video; Primo, Decretum Synodi Constantiensis adversus Tyrannicidas non probatum fuisse Martino V. Immo vero, Mariana, Otho de Columna Cardinalis S. Georgii in Velabro, qui Pisano, & Constantiensi Concilio, nec non huic decimæ quintæ Sessioni, cum deliberaretur, interfuit; postquam est creatus Papa nominatim dixit Sessione ultima Constantiensi, *se omnia probare quæ facta fuerant conciliariter in materia fidei.* Porro hanc materiam ad fidem spectare docetur hac eadem Sessione xv. Deinde conciliariter aliquid sanciri, est primum inter Nationes discuti: deinde ad Synodum referri, ut publica Sessione Decretum condatur: quod ita factitatum ipsa Acta clamant eadem Sessione xv. ubi decretum silentii ad hunc modum concipitur: *Et quia jam materia Deo annuente tractanda per omnes nationes, & sanctos Patres, Spiritu Sancto dirigente, unanimiter & concorditer conclusa est, prout audietis; prohibet, & mandat eadem sancta Synodus sub simili pœna ac fautoriæ hæresis, ne quis clamare, contradicere, aut etiam surgere, disputare vel defensare, aut alta voce loqui audeat, nisi hoc per ipsam sanctam Synodum deputatus, &c.* Quibus ex verbis claret res in Sessione xv.

M 2 tra-

tractatas, primum Nationaliter, deinde Conciliariter definitas fuisse: Nihil enim unquam est Synodice conclusum, quod non prius tributim & Nationaliter, rationibus utrinque agitatis, discussum fuerit. Quantum autem laboris atque temporis Patres Constantienses impenderint in definienda controversia adversus Tyrannicidas, leges apud Gersonium IV. *de Consolatione Theologiæ* Dialogo ultimo: ubi non obscure indicat librum fratris Joan. Falkemberg, de quo ultima Sessione nominatim disputabitur, ad hanc materiam de occidendis Tyrannis spectare.

Secundo, cum Martinus V. diserte confirmarit hanc Sessionem XV. ut dictum est (ego argumento utor ad hominem) frustra est Mariana, ut demonstret non probatam fuisse Eugenio, cæterisque Eugenii successoribus: Hoc enim procederet in infinitum, pertinetque ad quæstionem facti: ac superfluum esset cogere Concilia, si ab omnibus Successoribus Pontificum nominatim acta Synodorum auctorari oporteret: quæ Marianæ & sequacium opinio inde manat, quod arbitrentur Papam absolutum & infallibilem esse Monarcham Ecclesiæ: atque ejus solo imperio, non Aristocratico regimine, cuncta debere peragi in Ecclesia: quæ opinio damnatur Sessione IV. & V. hujus Synodi.

Tertio, falso quoque obtendit Ecclesiam motu tricipiti Pontificum laborasse: quando certissimum & demonstratum est, Joannem XXXIII. exauctoratum fuisse Sessione XII. & Gregorium XII. jus suum ejurasse Sessione XIV. Quare solus Benedictus XIII. supererat: sed pridem ante in Synodo Pisana damnatus fuerat. Accedit, quamquam motus ille triceps extitisset, tamen auctoritatem Pontificiam non potuisse residere apud Benedictum, & Gregorium Antipapas, propter ea quæ superius cap. secundo docui num. VI. ubi ostendi ex sententia Bellarmini solum Alexandrum V. & Joan. XXIII. fuisse veros & legitimos Pontifices.

Quarto, imponit Patribus, dum perhibet illos docere nefas esse Tyrannum perimere, si facultas suppetat habendæ sententiæ Superioris: hæc enim verba, *si facultas suppetat scilicet*, commenta sunt Marianæ, non definitio Patrum Constantiensium: Et quamquam in nefaria Joannis Parvi assertione à Patribus relata hæc legantur; *non expectata sententia vel mandato Judicis cujuscumque:* attamen non propria sunt Concilii. Hæc autem ideo excogitata sunt à Mariana, ut suam opinionem de Tyrannis tollendis venditaret contra decretum Constantiense: quippe qui nominatim doceat, licitum privatis hominibus privato motu Tyrannos duabus de causis interimere. Prior causa est, si nullum intercedat sacramentum privatim datum quod violetur, sicut à Duce

Bur-

Burgundo violatum fuit: Hic enim sacramenti religione interposita Ducem Aurelianensem ad amicitiam simulatam invitarat. Altera causa est, si facultas habendæ sententiæ superioris, sive ad declarandum aliquem Tyrannum, sive ad eundem opprimendum minime suppetat: sed genuina verba Marianæ expendere præstat: *Roges*, inquit, *quid faciendum si publici conventus facultas erat sublata, quod sæpe potest contingere: Par profecto mea quidem sententia judicium erit, cum Principis tyrannide oppressa republica, sublata civibus inter se conveniendi facultas, voluntas non desit delendæ tyrannidis, scelera Principis manifesta modo & intoleranda vindicandi, exitiales conatus comprimendi, ut si sacra patria pessundet, publicosque hostes in provinciam attrahat, qui votis publicis favens eum perimere tentarit, haudquaquam inique eum fecisse existimabo.* Hæc Mariana capite VI. libri I. Deinde capite VII. nefanda commiseratione erga illos, qui se mactandis Tyrannis ferro devovent, ne scilicet si deprehendantur pœnas luant, docet Magister nequitiæ securius esse veneno quam ferro Tyrannos tollere: quæ doctrina nunquam satis potest odio haberi, cum viam sternat seditionibus ad evertendas Politias, & Reges quoscumque quæsito colore Tyrannidis trucidandos.

Certe hæc à Mariana & ejus sodalibus parabantur in caput Henrici IV. Galliarum Regis, quo tempore Gallia bellis civilibus flagrabat. Verum quis non demiretur Petrum Cotonum statim post Henricum Magnum extinctum, mense Julio anni MDCX. epistolam declaratoriam doctrinæ Societatis Jesuitarum Reginæ matri nuncupavisse, ac eadem epistola nominatim in laudes Decreti Concilii Constantiensis contra tyrannicidas excurrisse: Deinde vero mense Augusto sequenti institutionem Catholicam sub nomine ejusdem Reginæ evulgavisse, in qua libro II. cap. VII. de Conciliis generalibus, Synodum Constantiensem ex albo Conciliorum generalium penitus induxit atque delevit: sic enim ex eodem ore frigidum & calidum illudendis hominibus spirari experimur.

Cæterum, ut ad historiæ nostræ continuationem redeamus, quando M. Andreas Vallius quarta parte quæstione VII. libri *De suprema potestate Papæ* contendit tempore schismatis, Concilium non posse res fidei definire, sed tantum schisma sarcire, certumque & indubitatum Pontificem eligere, profecto actis Concilii Constantiensis, & conclusioni Synodi factæ à Martino V. aperte repugnat: siquidem ex hac Sessione XV. liquet, hæreses Wicleffistarum, Hussitarum, & tyran-

tyrannicidarum pridem ante Martini V. electionem damnatas à Patribus Constantiensis Synodi: Deinde Martinum ultima Sessione cuncta & singula, quæ facta fuerant conciliariter in materia fidei comprobasse. Et ita planum evadit, Vallium quæ disputat de sua phantasia, non de veritate actorum, promere.

XVI. Actione die XI. Julii M CCCC XV. leguntur à Concilio Prælati, qui Imperatori Sigismundo comitatum præbeant in Arragoniam, alliciendi gratia Petri de Luna ad unionem.

XII. Actione XVII. Imperator cum prædictis Legatis discedunt à Concilio, habenturque publicæ supplicationes pro iisdem: tum vero Gersonius doctissimam habuit concionem coram Patribus, quam ita inscripsit, *Sermo factus pro viagio Regis Romanorum*, in quo multa disputat de Concilii & Papæ auctoritate. In hac autem Sessione tertium monimentum praxeos decretorum quartæ & quintæ Sessionis de Concilii eminentia supra legitimum atque indubitatum Papam legitur: quoniam Patres Constantienses, ut honori & securitati Angeli de Corario, qui Gregorius XII. in sua obedientia nuncupabatur, consulerent, *statuunt, ordinant, & decernunt, ut prædictus Angelus inter sancta Romana Ecclesia Cardinales sit, & esse debeat primus titulo Episcopali, utque non possit, neque debeat conveniri, denunciari, accusari, vexari, inquietari, impediri ordinarie sive extraordinarie, ratione & occasione spiritualis & temporalis administrationis Papatus vere ac putative, quomodocumque, & qualitercumque, de actus, gestis, ordinatis, indultis, concessis, receptis, levatis, habitis, & erogatis, donatis, & alienatis, ac effusis, quittatis, liberatis, aut aliis quibuscumque, seu qualitercumque factis, seu peractis, per eum, seu ejus nomine ad cujuscumque officii, vel cujuscumque persona instantiam, cujusvis dignitatis, preeminentie, status, gradus, ordinis, vel conditionis, aut sexus, etiamsi Papalis, Imperialis, vel Regalis existat, de jure vel de facto, aut aliter qualitercumque conveniri, denunciari, accusari, vexari, &c. Item statuens & ordinans dicta sancta Synodus, quod quilibet futurus Romanus Pontifex omnia & singula supradicta studeat inviolabiliter observare, eaque suis Apostolicis literis in forma plena, congrua, & decenti approbet, ratificet, &c.* Vides, Lector, Synodum Constantiensem, tanquam immediate auctoritatem à Christo colligentem, futuris atque indubitatis Pontificibus legem figere: quod argumento est certissimo Patres intellexisse & voluisse decretum quartæ & quintæ Sessionis de eminentia Concilii supra Papam absolute ac simpliciter obligare quoscumque

cumque Pontifices, nec tantum vim habere solo tempore schismatis, ut cavillantur Adversarii.

Sessione XVIII. die XVII. Augusti mittuntur Legati ad D. Angelum de Corario Episcopum Cardinalem, & ad alios Cardinales, qui eidem cum esset Papa adhæserant, cum gratioso diplomate in eorum omnium gratiam edito à Patribus Constantiensibus.

Actione XIX. die XXIII. Septembris Hieronymus de Praga suam hæresim abjurat: decerniturque quod non obstante salvo conductu dato hæreticis ab Imperatoribus, & Regibus hæretici accusari & damnari possint de hæretica pravitate: unde in vim hujus decreti Joannes Hus damnatus & ustulatus est, idque occasionem præbuit Bohemis arma capiendi & sæviendi in Catholicos, quos sæpe bello vicerunt. Sed redeo ad XIX. Sessionem, in qua pariter edicitur, ut Carolina de libertatibus Ecclesiasticis expediatur sub Bulla Concilii: Carolina autem ideo vocatur, quod Carolus IV. Imperator Romanorum eam sciverit in gratiam Ecclesiasticorum, quam integram habes ad calcem Actorum Constantiensium, cui hæc alia eximia constitutio Patrum hujus Synodi pro Ecclesiæ libertate subjicitur:

XIII. *Cum paterna pietas filius hominum providere debeat, licet in casu necessitatis urgentis valeat vicissitudo laudabilis, declarat sancta Synodus non licere Romano Pontifici indictiones seu exactiones quascumque super Ecclesiam, vel Ecclesiasticas personas imponere per modum decimæ, vel alio quovis modo. Si vero cum necessitas acciderit Papæ, qua esset eidem debite subveniendum, vocato generali Concilio, secundum quod expediens videbitur & utile, secundum decretum Concilii provideatur eidem.* Qua constitutione Synodus legem ac regulam certis atque indubitatis futuris Pontificibus præscribit: & ita hoc erit quartum monimentum praxeos decretorum quartæ & quintæ Sessionis. Neque vero premendum est silentio, istam decimarum sicut & annatarum impositionem ab aliquot seculis viguisse, quibus Romani Pontifices sese negotiis secularibus & rebus bellicis implicarunt: quod eorum inceptum nunquam transiisset in rem judicatam, maxime in Galliis, nisi se Regum & Principum auctoritate munivissent ad exigendas hujuscemodi impositiones: Et hinc ille luctus publicus Ecclesiarum. Cæterum hanc Constitutionem Synodicam de decimarum impositione Martinus V. ut infra ostendetur, vanam reddere conatus est.

Anno M CCCC XV. die XXI. Novembris Sessio XX. celebratur. Deinde Anno M CCCC XVI. die XXX. Januarii habetur solemnis congregatio-

gregatio in Ecclesia Cathedrali ad audiendos Oratores, qui cum Sigismundo Imperatore missi fuerant ad Regem Arragoniæ, & Benedictum XIII. referunturque duodecim capita, de quibus cum Arragoniæ Rege, & Comite Armeniaco concordarant pro unione obedientiæ Benedicti cum Synodo Constantiensi, quæ concordata probantur à Patribus Concilii.

Sessione XXI. eodem anno die XXX. damnatur Hieronymus de Praga tanquam hæreticus.

Actione XXII. die XV. Octobris ejusdem anni Oratores Regis Arragonum uniuntur cum Synodo Constantiensi conformiter ad duodecim capita paulo ante proposita.

Actione XXIII. die XV. Novembris Lis contra Petrum de Luna instruitur, ut ei dies peremptoria diceretur.

Tum die XXVIII. ejusdem mensis in Sessione XXIIII. Decretum de illo citando editur.

Actione XXV. die XIIII. Decembris Ecclesia Olomucensis regni Bohemiæ, mortuo Patriarcha Antiocheno, qui eam regebat, datur in commendam Joanni Episcopo Lutomulensi, quoad Pontifex eligeretur.

Actione XXVI. die XXIV. Decembris statuitur, ne juri alicujus nationis de prioritate votorum & suffragiorum derogaretur.

Præterea Actione XXVII. & XXVIII. anno M CCCC XVII. tractatur causa Episcopi Tridentini contra Fredericum Ducem Austriæ, qui in possessiones Ecclesiæ Tridentinæ invaserat: quæ controversia continuavit ad tempora Pii II. Papæ, & Cardinalis Cusani.

Sessione XXIX. die VIII. Martii M CCCC XVII. Petrus de Luna contumaciæ postulatur, ac primo citatur.

Et XXX. Sessione Concilium approbat substractionem obedientiæ factam ab Arragoniæ Rege.

XIIII. Sessione XXXI. ultima Martii decernitur adversus Comitem Astensem & Virtutum, eo quod Episcopo Astensi vim intulisset, eumque in carcerem compegisset. *Nos igitur*, inquiunt Patres, *super præmissis, prius summaria informatione auctoritate nostra facta, attendentes, quod Subditi in eorum Prælatos, & Laici in Clericos nullam habent jurisdictionem & potestatem: & quod præmissa in libertatis Ecclesiasticæ & Pastoralis dignitatis vilipendium non modicum, & scandalum plurimorum redundare dinoscuntur: Nolentes hujusmodi offensam, sicut nec debemus sub dissimulatione transire, &c. Per hoc præsens*

præsens publicum Edictum legendum & publicandum, ac in valvis majoris Papiensis, Novariensis, & Astensis Ecclesiarum Cathedralium affigendum, dictum Philippum Comitem, ejusque Commissarios, Officiales, & quoscumque alios, qui culpabiles fuerint in præmissis, in eos, & in quemlibet, sub excommunicationis & interdicti, & in eisdem Ecclesiis, civitate Astensi, & cæteris terris & locis dictæ civitatis, & eidem Comiti subjectis, si monitioni hujusmodi non paruerint, &c. atque præfatum Episcopum absque quolibet contradictionis obstaculo infra tres menses a die relaxationis ipsius coram nobis personaliter accessurum, & ibidem juri pariturum, libertati suæ pristinæ restituat cum familia, universisque bonis suis absque diminutione aliqua, &c.

Porro ex hoc monitorio Cardinalis Bellarminus cap. xv. adversus Barclajum colligit, *Subditos nullam habere Potestatem, etiam Politicam, in Prælatos, sicut nec Laicos in Clericos, nec Oves in Pastorem.* Ad quæ primum respondeo ex doctrina ejusdem Bellarmini, in Actis Conciliorum ea diligenter secerni oportere quæ sunt Conciliariter facta, ab iis solum quæ Historice, aut alio quovis modo narrantur. In hoc autem monitorio Conciliariter facto clausulam, quam ostentui habet Bellarminus, de Ecclesiasticorum immunitatibus, non Synodice & Nationaliter discussam, sed tantummodo recitatam, & insertam obiter absque ullo examine: Ac proinde non vim Canonis, sed nudæ recitationis obtinere: Non enim ostendi potest, Patres Constantienses Nationaliter & Synodice disputasse, utrum Ecclesiastici subessent Legibus civilibus Principum politicorum.

Secundo oppono Patres Constantienses hic agere de Clericorum exemptionibus, quibus Ecclesiastici à tempore immemorabili fruebantur ex Christianorum Principum indulgentia in casibus ordinariis, non autem in Privilegiatis, cujusmodi sunt crimina, quæ ad Regum aut Principum Statum & Majestatem spectant: Quo in casu Principes nullam possunt immunitatem concedere, nisi una Regiam Majestatem abdicare velint, ut alias Deo bene propitio ostendemus.

Tertio Comitem hunc Astensem, quem contra Synodus Monitorium decernit, nulla forma & ordine juris servato violentas manus in Episcopum Astensem injecisse cum ex Synodo Constantiensi reverteretur, idque in casu ordinario qui nullo modo ad crimen Læsæ Majestatis pertinebat. Quocirca Patres justam conquerendi occasionem, & vindicandi Privi-

legia Ecclesiastica habuerunt, cum æquitate naturali nitantur.

Actione XXXII. die prima Aprilis MCCCCXVII. Petrus de Luna iterato ad valvas Ecclesiæ Constantiensis, deinde Actione XXXIII. duodecima Maji tertio citatur; ac die v. Junii Actione XXXIV. proponuntur & examinantur capita accusationis contra illum.

Actione XXXV. die XVIII. Junii Oratores Regis Castellæ & Legionis nomine sui Principis Synodo Constantiensi uniuntur.

Sessione XXXVI. die XXII. Julii Petrus de Luna peremptorie citatur in diem XXVI. ejusdem mensis ad audiendam definitivam Sententiam contra se.

Quare Sessione XXXVII. prædicto die XXVI. declaratur damnaturque tanquam notorius & incorrigibilis schismaticus & hæreticus.

Sessione vero XXXVIII. die XXVIII. Julii antiquatur Decretum ejusdem Petri de Luna editum adversus Henricum Infantem Arragoniæ, Siciliæ, &c. Item nonnulla statuuntur pro pace & concordia nationis Hispanicæ inter Reges Arragoniæ, Castellæ, Portugalliæ, & Navarræ: Quo Decreto perlecto unus ex Regis Arragoniæ Oratoribus surrexit, atque causatus est præsens Decretum pro concordia nationis Hispanicæ Synodice promulgatum, non prius Nationaliter examinatum & probatum fuisse, ac propterea nullius esse ponderis. Contra autem Præsidentes quatuor Nationum responderunt, lectum & probatum fuisse à nationibus. *Et tunc Dominus Joannes Episcopus Ostiensis, qui Sessioni præsidebat, nomine totius Synodi super omnibus præmissis respondit*, PLACET. Quæ profecto apprime notanda sunt; quoniam explicate ordinem procedendi Patrum Constantiensium aperiunt, adeo ut quæ Conciliariter & non Nationaliter facta fuissent, nulla atque irrita haberentur, & contra: idque ultima Sessione amplius confirmabitur.

XV. Anno MCCCCXVII. Sessione XXXIX. die IX. Octobris editur Statutum de Synodis Generalibus frequentandis singulis decenniis: hic illud exscribam ut conceptum est, quia partem facit pretii in hac Historia.

Frequens Generalium Conciliorum celebratio agri Dominici cultura est præcipua, quæ vepres, spinas, & tribulos hæresium, & errorum, & schismatum exstirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrimæ fertilitatis adducit: Illorum vero neglectus præmissa disseminat; atque fovet: Hæc præteritorum

teritorum temporum recordatio , & præsentium consideratio ante oculos nostros ponunt. Ea propter hoc Edicto perpetuo sancimus, decernimus, & ordinamus, ut amodo Concilia generalia celebrentur, ita quod primum à fine hujus Concilii in quinquennium immediate sequens: secundum vero à fine illius immediate sequentis Concilii in septennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuo celebretur in locis quæ summus Pontifex per mensem ante finem cujuslibet Concilii, approbante & consentiente Concilio, vel in ejus defectum, ipsum Concilium deputare & assignare teneatur: ut sic per quandam continuationem semper aut Concilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur. Quem terminum liceat summo Pontifici de fratrum suorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio ob emergentes forte casus abbreviare, sed nullatenus prorogare. Locum autem pro futuro celebrando Concilio deputatum absque evidenti necessitate non mutet. Sed si forte casus aliquis occurreret, quo necessarium videretur ipsum locum mutari, puta obsidionis, guerrarum, pestis, aut similis, tunc liceat summo Pontifici de prædictorum fratrum suorum, aut duarum partium, ipsorum consensu atque subscriptione alium locum prius deputato loco viciniorem & aptum, sub eadem tamen natione subrogare, nisi idem vel simile impedimentum per totam istam nationem vigeret: tunc ad aliquem alium viciniorem locum alterius nationis aptum hujusmodi Concilium poterit convocari, ad quem Prælati & alii, qui ad Concilium solent convocari, accedere teneantur: ac si à Principio locus ille fuisset occupatus: quam tamen loci mutationem, vel termini abbreviationem per annum ante præfixum terminum teneatur summus Pontifex legitime & solemniter publicare & intimare, ut ad ipsum Concilium celebrandum prædicti possint statuto termino convenire.

Eadem Sessione conditur Decretum contra futura schismata, eo in casu quo duo Antipapæ crearentur. Verum quinque potissimum notanda occurrunt in hac constitutione de frequentandis generalibus Synodis.

Primo, quintum monimentum praxeos auctoritatis Concilii supra Papam: quoniam futuris & indubitatis Pontificibus forma convocandorum, & frequenter habendorum Conciliorum, id est, ratio certa statuendi in integrum Aristocraticum regimen præscribitur. Sed proh dolor! quam miserabiliter huic sanctissimæ Legi illusum sit, series hujus Historiæ docebit. Siquidem tempore primitivæ

Ecclesiæ non ita certatum pro habendis Synodis, quam istis sequioribus seculis, ne omnino celebrarentur, saltem debita & necessaria libertate.

Secundo hæ voces solemnes, *Edicto perpetuo sancimus, decernimus, & ordinamus, ut Summus Pontifex, &c.* Plane illorum contundunt opinionem, qui dicere audent, Patrum Constantiensium Decreta de Concilii eminentia supra Papam solummodo obligare tempore schismatis.

Tertio observandum, Papam nisi de consensu Concilii locum futuro Concilio habendo idoneum deligere non posse: atque si forte Pontifex locum ejusmodi cooptare, & Concilium indicere detrectarit, tum jus nominandi loci, atque indicendæ Synodi ad ipsum Concilium devolvi: quod est certissimum argumentum Ecclesiam regimine Aristocratico, non absoluta potestate gubernari, atque Concilium supra Papam eminere.

XVI. Quarto, Patres Constantienses divino instinctu edicunt, ut per quandam continuationem & certam præfixionem temporis Concilia vigerent aut expectarentur: Sic enim unicuique gravato & afflicto certa ratio & via expedita instruebatur, qua se adversus potentiorum injurias muniret per provocationem ad Generale Concilium: quod infallibile est Ecclesiæ tribunal à Domino institutum, Matth. XVIII. Hac etiam de causa Patres Nicæni canone V. & Constantinopolitani canone II. voluerunt ut singulis annis Concilia Provincialia bis celebrarentur, atque ibidem omnia Provinciæ Negotia definirentur: adeo ut Sacerdos, aut Laicus, qui à Romano Patriarcha, verbi causa, excommunicatus fuisset, posset ad Synodum Provincialem provocare, ut alias ostendimus.

Quinto notandum, Martinum V. ex præscripto hujus Constitutionis futurum indixisse Concilium, scilicet, de consensu & approbatione Concilii: sicque ipsa praxi agnovit se Decretis Synodi Constantiensis obstringi.

XVII. Porro hac eadem Sessione XXXIX. Patres omnibus futuris certis & indubitatis Pontificibus certam fidei profitendæ formulam figunt, ut eam statim post suam electionem profiteantur: quam Regulam ipse Martinus post suam inaugurationem stricte servavit: & ita sextum Monimentum habemus praxeos superioritatis Concilii supra Papam.

Septimum

Septimum denique Monimentum eadem Sessione legitur, ubi Patres omnibus futuris atque indubitatis Pontificibus edicunt, ne Prælatos pro animi sui arbitrio invitos ad alium Episcopatum aut Sacerdotium transferant: Et si forte aliqua rationabilis causa illos transferendi emergat, illa à majori parte Cardinalium sanctæ Romanæ Ecclesiæ cognoscatur & definiatur, id est, ut hoc negotium non absoluta potestate, sed Aristocratice decidatur. Verum de translatione Episcoporum legendus Balsamo in XV. Canonem Synodi Nicænæ, & quæ nos ad eundem Canonem Nicænum observavimus, lib. I. hujus Historiæ.

Octavum Monimentum praxeos Aristocratici regiminis ibidem extat, dum Patres cavent, ne Pontifices Romani dehinc reservationes beneficiorum super ordinarios usurpent, mandata ingerant, aut gratias expectativas largiantur, vel in spolia Prælatorum aliorumque Clericorum in Romana Curia vel extra Curiam degentium invadant, aut ea sibi reservari imperent: hæc enim omnia contra juris communis formam introducta sunt. Quibus cogitate ponderatis, liquet quantum hæc sancta Synodus desudarit, ut jus commune ante actis seculis abrogatum aliqua ex parte instauraret.

XVIII. Sessione XL. die Sabbati XXX. Octobris MCCCCXVII. Illustre Decretum super futura Ecclesiæ reformatione conditur, quod hic integrum exscribam: *Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentans, statuit & decrevit, quod futurus Romanus Pontifex per Dei gratiam de proximo assumendus, cum hoc sacro Concilio, vel deputandis per singulas nationes, debeat reformare Ecclesiam in capite & in membris, & Curiam Romanam secundum æquitatem, & bonum regimen Ecclesiæ, antequam hoc Concilium dissolvatur, super materiis Articulorum alias per nationes in reformatorio oblatorum, quæ sequuntur.*

I. *De numero, qualitate, & natione Dominorum Cardinalium.*
II. *De reservationibus Sedis Apostolicæ.*
III. *De Annatis, communibus servitiis, & minutis.*
IV. *De collationibus beneficiorum, & gratiis expectativis.*
V. *De confirmationibus electionum.*
VI. *De causis in Romana Curia tractandis, vel non.*
VII. *De appellationibus ad Romanam Curiam.*
VIII. *De officiis Cancellariæ & Pœnitentiariæ.*
IX. *De exemptionibus & incorporationibus tempore schismatis.*

X. *De commendis.*

XI. *De fructibus medii temporis.*

XII. *De non alienandis bonis Romanæ Ecclesiæ.*

XIII. *Item propter quæ & quomodo Papa possit corrigi, & deponi.*

XIV. *De exstirpatione Symoniæ.*

XV. *De dispensationibus.*

XVI. *De provisione Papæ & Cardinalium.*

XVII. *De Indulgentiis.*

XVIII. *De decimis.*

Hoc adjecto, quod facta per Nationes deputatione prædicta, liceat aliis de licentia Papæ libere ad propria remeare.

Quo in Decreto septem digna observatione se offerunt; Primo, Synodum, tanquam immediate præditam auctoritate à Christo, certas leges & conditiones dicere indubitato Pontifici proxime eligendo, ut Ecclesia in capite & in membris reformetur, quemadmodum his vocibus patet, *decernit quod futurus Pontifex debeat reformare Ecclesiam in capite & in membris, &c.* Quocirca hic nonum extat monimentum praxeos eminentiæ Concilii & Aristocratici regiminis supra Papam.

Secundo, Patres cavent ne ejusmodi reformatio à solo Pontifice Romano, aut per ejus privatum & peculiare consilium fiat, ut à Leone X. actum est Sessione IX. Synodi Lateranensis anno MDXII. sed volunt dirigi per omnium nationum deputatos; ita ut priusquam dissolvatur Concilium Constantiense, singulæ nationes aliquos viros ex suis nationibus legant, qui curam reformandæ Ecclesiæ cum Pontifice gerant, & licitum sit singulis nationibus sese in patriam recipere.

Tertio sanciunt, ut ejusmodi reformatio *secundum æquitatem & bonum regimen* instauretur: quibus verbis duo requiruntur & præscribuntur. Alterum est summo jure non procedi oportere ad Ecclesiæ reformationem: quia eam velle ad normam Ecclesiæ primitivæ revocare, perinde esset ac si quispiam tempore Pompeji, & Julii Cæsaris rempublicam Romanam ad Curii Dentati, Fabritii, aut Catonis intonsi mores redigere studuisset: Enimvero in Politicis, *summum jus summa injuria:* Unde Ecclesiastis VII. *Noli esse justus multum; neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas.* Quam ad legem si Novatores attendissent, Ecclesiam schismatibus difformatam hodie non haberemus. Cæterum injuria Scriptores transmontani de Synodi Constantiensis,

sis, & Basileensis decretis conqueruntur, eaque respuunt: cum si accurate tenerentur, longius quidem ab Ecclesiæ primitivæ disciplina abessemus, quam hodie curiæ Romanæ placita à Synodi Constantiensis, & Basileensis constitutionibus recedunt. Sed ut ad alterum punctum, quod hic præmonstratur, veniamus, *per bonum regimen* Patres jus commune & moderationem Aristocraticam designant, quæ conformior est naturæ, & sanctioris disciplinæ seminarium, ut alias explicavimus.

Quarto, dignoscitur octodecim articulos memoratos primum inter omnes Nationes discussos, deinde ad Synodum relatos, ut vim Synodalis decreti sortirentur.

Quinto, ex hac Sessione XL. necnon ex III. explendescit fuisse propositum Patribus Constantiensibus Ecclesiam in capite & in membris reformare, antequam Synodus Constantiensis dissolveretur: Verumtamen plurimos, quibus disciplinæ Ecclesiasticæ corruptela quæstui erat, id remis & velis impedivisse, quam ob causam omnes Nationes graviter conquestæ sunt, & inter alias Gallicana. Cum enim Gersonio, qui legationem pro Rege Christianissimo in hac sacra Synodo obibat, injunctum esset à Rege, totaque Ecclesia Gallicana, ut omni ratione & via necessaria Ecclesiæ reformationem in capite & in membris promoveret, Gallicana natio, ut expeditiorem viam hujus reformationis obtinendæ reseraret, nomine Regis Christianissimi, & totius Ecclesiæ Gallicanæ professa & pollicita est, Gallicanam Ecclesiam pro quota parte sua ornandæ dignitati & statui Romani Pontificis velle cumulate providere, cæterisque nationibus, ut idem spondeterent, suasit: quam in rem legendus Gersonius in discussione hujus propositionis; *Sententia pastoris etiam injusta est timenda & tenenda.* Itaque statim atque hæc Sessio XL. celebrata est, & octodecim Articuli memorati pro futura reformatione Ecclesiæ Synodice conclusi sunt, Natio Gallicana quatuor aliis Nationibus indixit & significavit se certo die conventum & deliberationem habituram de materia & jure annatarum (singulis enim nationibus in more positum erat sese privatim commonefacere, quibus de rebus essent tractaturæ) quo si vellent de iisdem quoque rebus in suis nationibus consilium inirent: qua re audita, cæteræ nationes deputatos suos ad conventum nationis Gallicanæ miserunt, ut huic deliberationi, quæ de annatis erat futura, interessent: tumque septem dies eadem de re est disputatum: & tandem communi omnium Deputatorum aliarum nationum, totiusque Gallicanæ nationis consensu & suffragiis conclusum in natione

tione Gallicana; *Annatas sive vacantias nullo jure deberi aut exigi posse à Romanis Pontificibus, & in posterum solvendas non esse.* Cum itaque tantum superesset, ut Conclusio hæc Nationaliter facta, Synodice etiam fieret, idque omnes nationes efficere conarentur, Domini Cardinales, cæterique Romanæ Curiæ Officiarii, quorum commodo privato Annatæ exiguntur, quo minus id fieret animose obstiterunt: utque spes Ecclesiæ reformandæ in Concilium proxime futurum rejiceretur moliti sunt. Quam ob causam Nationes, quæ votorum numero prævalebant, valde lamentari, & de futura Ecclesiæ reformatione tum aperte desperare cœperunt. Cujus rei luculentum occurrit testimonium in Dialogo apologetico Cancellarii Parisiensis pro Actis Synodi Constantiensis; *Hoc unum scio*, ait, *quod zelus habendæ unionis in schismate tam desperato, tantique temporis, multa fecit tolerari, quæ fuissent alıunde nec tolerabilia, nec toleranda: Video quod Ecclesiæ reformatio nunquam fiet per Concilium sine præsidentia Ductoris affectati bene, prudentis simul & constantis: provideant sibi, dum sciverint & potuerint, membra per provincias aut regna: non quidem in multiplicatione constitutionum novellarum, hoc magis interturbat quam adjuvat, sed per exequutionem vivacem & virilem earum legum, quæ jam latæ sunt abundantissime, supervacuis etiam resecatis vel omissis. Video quod in doctrinis, quæ fidem, quæ religionem, quæ bonos & salubres respiciunt mores, vix invenietur in hac tempestate, rebus, ut sunt, manentibus, nec habito forti favore potentiæ secularis, terminatio debita, vel expedita justitia, experto crede.* Hactenus Cancellarius post Martini V. electionem, & Concilii Constantiensis dissolutionem, quasi divinitus ea præsentiens & prænuncians, quæ aliquanto post in Synodo Basileensi (quo tamen futuræ reformationis spes rejecta fuerat) actitata sunt. Neque hac in parte Cardinalem Cameracensem præceptorem suum, alias tam sæpe laudatum à se, veritus est offendere Cancellarius, cum reputaret multo plus Deo & Ecclesiasticæ disciplinæ, quam humanis officiis tribui oportere. De Annatis autem quid sentiret, conformiter ad Ecclesiæ Gallicanæ apologiam, quam mox exhibebimus, declaravit Gersonius libro *de potestate Ecclesiastica* Consideratione VIII. quem librum, ut jam monui, in Synodo Constantiensi lucubravit, & coram Patribus pronunciavit. Porro Martinus V. quamprimum est renunciatus Pontifex, cum ad justum hunc dolorem nationum attenderet, se totum placandis nationibus dedidit; quia timebat ne duo gravia incommoda ex hoc dissidio emer-

emergerent. Primum, ne id aliquam accessionem ad inveteratum schisma repastinandum præberet: siquidem Petrus de Luna, quanquam exauctoratus, superstes erat: & Gersonius paulo ante testatus est, desiderium sarciendi schismatis effecisse, ut multa tolerarentur alioqui intolerabilia. Quocirca Martinus Papa, quoad spes Ecclesiæ reformandæ, quam proximo Concilio fore pollicebatur, effectum nancisceretur, quasdam constitutiones pro reformanda Ecclesia de consensu Concilii sancivit, ut ex Sessione XLIII. perspicuum evadit: ad cujus Sessionis calcem hoc Martini Statutum legitur: *Decernimus & declaramus, sacro approbante Concilio, per decreta, statuta & ordinata, tam lecta in præsenti Sessione, quam concordata cum singulis Nationibus ejusdem Concilii, &c. super Articulis contentis in decreto super reformatione fienda die Sabbati trigesima mensis Octobris proxime præteriti, promulgata fuisse, & esse jam satisfactum. Quibus Decretis ac statutis sic (ut præmittitur) lectis reverendissimus Pater D. Joannes Episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & Vicecancellarius de voluntate Nationum ac ipsius Synodi, & eorum nominibus, ut asseruit, respondit in hunc modum: De mandato Nationum respondeo, quod placent Nationibus decreta recitata, & cuilibet Nationi placet concordia cum ipsa per Dominum nostrum facta, & per præmissa fatentur dicto Decreto (Sessionem* XL. *intelligit) jam esse satisfactum, non intendentes propterea quod Concordata cum una Natione in aliquo alteri Nationi afferant præjudicium.* Et hæc Martinus pro sedando, aut potius incrustando dolore, quem Nationes, & potissimum Gallicana conceperat, ob remissam in aliud tempus, & Synodum, & Ecclesiæ reformationem. Alterum incommodum, cui Martinus mederi volebat, est, quod formidaret, ne Nationes contenderent conclusionem de Annatis tollendis à se Nationaliter factam vim Synodalis Decreti obtinere, eo quod non per eas stetisset, quo minus illa conclusio etiam Synodice stabiliretur, sed id via facti impeditum fuisset. Quare Martinus Sessione ultima Concilii conceptis verbis pronunciat, se ea tantum grata rata habere, *quæ facta fuerant Conciliariter, & non aliter, nec alio modo:* qua formula prædictam Conclusionem cum libro fratris Joannis de Falkemberg excludere voluit à conclusione Synodi, ut pluribus infra ostendetur.

Sexto notandum, Patres Constantienses ideo omnem operam atque industriam in Ecclesia reformanda impendisse, quod viderent Bohemos, atque Hussitas de intolerandis Ecclesiasticorum & Curiæ Romanæ moribus atque excessibus quiritari; huncque colorem suo schismati defendendo obducere. Quam etiam ob causam Patres Basileenses, ut prædictos Bohemos suaviter ad Ecclesiæ gremium revocarent, omni contentione animi & corporis certarunt, ut Ecclesiam in capite & in membris ad normam istorum duodeviginti articulorum regerent.

Septimo, ex decimo tertio hujusmodi Articulorum, *Propter quæ, & quomodo Papa possit corrigi & deponi:* duo aperte colliguntur: Primum, Decreta quartæ & quintæ Sessionis absolute statui de quocumque vero & indubitato Papa, non autem de solo tempore schismatis, ut placet adulatoribus. Alterum est, Patres Constantienses cum tribus & viginti Cardinalibus, qui huic Sessioni quadragesimæ intererant (quos inter etiam Cardinalis Columna, qui paulo post est cooptatus Pontifex) nullo modo veritatem Decretorum quartæ & quintæ Sessionis de Concilii eminentia supra Papam, etiam erga veros atque indubitatos Pontifices, in dubium revocasse. Quare hic indubitatum monimentum praxeos eminentiæ Concilii erigitur, quod est decimum.

Hac eadem Sessione XL. præscribitur forma & modus eligendi summum Pontificem, de qua plura non dicam, ut se nostra oratio conferat ad Apostolos, aut Responsionem apologeticam nationis Gallicanæ pro conclusione Nationaliter inita de Annatis non solvendis: hæc enim multa capit scitu & observatione dignissima, quæ ad historiam Ecclesiasticam spectant: inter quæ si aliqua paululum dicta liberius videntur, non patientibus, sed inferentibus scandalum tribui debent.

XIX. Enimvero, cum schismata innumeros atque intolerabiles abusus in Ecclesiam invexissent, & Curiæ Romanæ officiarii, quibus hæc magno erant quæstui, illa omni studio vindicare niterentur: profecto, vix tanto malo aut adversariorum objectionibus medicina & responsio salutaris absque aliquo sale instrui potuit: quæ acerbitas ordini vel dignitati Sacerdotali nihil derogat, sed tantum humanæ imbecillitatis nævos detegit; ut hinc Præsules Ecclesiæ se homines, unicumque ac solum Deum omnis contagionis peccati expertem esse recognoscant. Utut sit, cum hæc intime ad historiam Eccle-

siasti-

ſiaſticam conferant, nullo poſſunt prætextu obliterari. Inſuper, prætereundum minime videtur hos Gallicanæ Eccleſiæ Apoſtolos, centum circiter ab hinc annis editos Pariſiis, & poſtmodum ab Orthuino Gratio, ſuo rerum expetendarum faſciculo inſertos, ſed ita quidem corrupte, ut vix eorum ſenſus germanus elici poſſit: idque fuit in cauſſa ut illos ad fidem & integritatem antiquiorum exemplarium reſtitui, & in XXI. articulos diſtribui curaverimus. Quod vero idem Orthuinus Reſponſionem hanc Nicolao de Clamengis attribuit, tota quidem errat via, quoniam iſte Nicolaus Synodo Conſtantienſi nunquam interfuit, & apud Academiam Pariſienſem favoris Petrô de Luna præbiti ſemper ſuſpectus fuit.

ARGUMENTUM.

I. *Scandalum activum non paſſivum eſſe culpandum.*
II. *In Conſtantienſi Concilio, ex ſingulis nationibus aliquos fuiſſe deputatos pro reformanda Eccleſia Romana in capite & membris: omneſque Nationes concluſiſſe nullo jure Annatas deberi.*
III. *Exactiones Joannis* XXIII. *propter vacantias beneficiorum.*
IV. *Nationes deliberarunt per ſeptem dies in materia Annatarum.*
V. *Quando, cur, & à quibus, Annatæ primum exigi cœperint.*
VI. *Primitus, Epiſcopi & Abbates, aliquid ſponte, & loco muneris gratuiti offerre ſolebant Officiariis Curiæ Romanæ: idque deinceps tranſiit in onus & jus ordinarium.*
VII. *Quo jure exigantur Annatæ à Curia Romana.*
VIII. *Vexationes, & gravamina in exactione Annatarum commiſſa.*
IX. *Annatæ obligant ad tacitam Simoniam & perjurium.*
X. *Utrum Papa jure poſſit exigere Annatas.*
XI. *Graves querimoniæ & ſcandala propter exactiones Annatarum.*
XII. *Mala inde ſuborta.*
XIII. *Exactiones Officiariorum Curiæ Romanæ inducunt ad uſuram paſſivam.*
XIV. *Totius ordinis Eccleſiaſtici venditio & oppreſſio ſequuta ex Annatis.*
XV. *Natio Gallicana nullo jure Annatas deberi concluſit.*
XVI. *Reſponſio Procuratorum Cameræ Apoſtolicæ, pro defenſione Annatarum.*
XVII. *Eccleſia Romana aliarum Eccleſiarum domina & parens.*
XVIII. *De Cardinalium ſtatu, Origine, & comparatione cum Epiſcopis.*
XIX. *Summa pecuniæ, quam Romana Curia annuatim ex Galliis pro jure Annatarum percipit.*
XX. *Periculum creatum Nationi Gallicanæ, cum Eccleſiæ libertatem adverſus Officiarios Curiæ Romanæ in Concilio Conſtantienſi tueri vellet.*
XXI. *Forma uſitata in Curia Romana, ad obligandos Eccleſiaſticos qui beneficii alicujus proviſionem ambiunt.*

Apostoli & Responsio dati per venerabilem Nationem Gallicanam dominis Cardinalibus, &c. appellantibus ab ejusdem Conclusione, voto, deliberatione, ac declaratione Constantiæ captis & factis solenniter per eamdem; quod vacantiæ ac minuta servitia nullo jure sunt debita, & de cætero nihil solvent.

I. „ CUM Euangelica veritas dicat, nihil cum scandalo fiendum esse: subjungit tamen, quod *necesse est ut veniant scandala:* sed imputet sibi per quem venit scandalum, „ maxime activum: quia passivum vel defensivum, communiter non „ est in dolo nec in culpa. Cum autem venerabilis Natio Gallicana, „ & ipsius venerabilia ac honorabilia supposita, tam majora, me„ diocria, quam inferiora Constantiæ congregata pro generali Conci„ lio inibi convocato, & debite congregato (pro deducendo in eo id „ in quo habent voces judicativas, consultivas, & querelosas, secun„ dum materias suppositas, & relationes debitas) cogatur responde„ re, & Apostolos, ad quos teneri posset, dare cuidam interpositæ „ appellationi, pro parte Magistri Joannis de Scribanis, asserentis se „ Procuratorem Fiscalem, nomine Cameræ Apostolicæ, & sibi ad„ hærere volentium: & pro ipsius Nationis honore, & Conclusio„ nis in ea habitæ (ex qua oriri dicitur interposita appellatio) justifica„ tione ac veritatis manifestatione, in responsione hujusmodi, & A„ postolorum petitorum datione ordinetur veritas, quæ si scandalum „ generet apud aliquos, vel etiam alicubi, hoc causam activam præ„ stantibus, non autem venerabili Nationi Gallicanæ defensivam „ assumenti, suæque, & Ecclesiarum, ac Monasteriorum, cætero„ rumque Beneficiorum (apud ipsam portionem) necessitatibus prospi„ cienti, ascribatur.

II. „ Descendendo igitur ad materiam, noverit idem Magister „ Joannes de Scribanis dominique Cardinales, ac eorum Collegium, „ & cæteri universi, qui tunc & nunc pro generali Concilio sunt „ & fuerunt Constantiæ* congregati, fuisse ordinatum, quod depu„ tarentur de singulis Nationibus certi, qui cum deputatis dominis „ Cardinalibus convenirent, ad advisandum quæ essent reforman„ da in Curia Romana, tam in capite quam in ipsius membris, „ & de modo pro futuro providendi, sicut factum fuit, & est inter „ sic deputatos Nationum; cum quibus fuerunt, & tunc erant Do-

„ mini

* *Vide Sessionem* XL. *Concilii Constantiensis.*

„ mini Cardinales Pisanus, Cameracensis, & Florentinus, qui Do-
„ mini Cardinales, contradicentibus deputatis Nationis Gallicanæ,
„ aperuerunt materiam Annatarum, & jurium ac minutorum servi-
„ tiorum, & quantum potuerunt fundaverunt eas esse debitas, addu-
„ cendo in medium rationes & justificationes, quas per prius longe ad-
„ visaverunt; discussione facta inter omnes, validioribus rationibus, &
„ auctoritatibus juris divini pariter & humani, demonstratum est non
„ esse debitas. Et quamvis dedissent operam ad trahendum ad eorum
„ opinionem quos potuerant, inductione tamen facta de singulorum
„ deputatorum votis, longe major fuit pars, quod non debentur, nec
„ ulterius tolerari deberent: Propter quod Domini Cardinales con-
„ cludere noluerunt, sicut & in aliis fecerant: & sic fuerunt primi
„ qui materiam promoverunt & aperuerunt: Unde secuta sibi impu-
„ tent & nulli alteri.

„ III. Novit etiam idem de Scribanis, Dominique Cardinales, &
„ cæteri alii, deputatos fuisse certos alios de singulis Nationibus, ad
„ advisandum de remediis, & modo procedendi, & providendi in
„ exorbitantiis, exorbitanterque ac indebite factis, de præterito in
„ Curia Romana per olim Joannem tunc Papam, & alios de tem-
„ pore suo: inter quos fuit advisatum, quod Dominus Joannes præ-
„ fatus, & Curia sua Romana Apostolica, & Domini Cardinales, &
„ eorum Collegii Camerarius sive pro Camerario se gerens, à benefi-
„ ciis Prælatorum, & prælaturarum vacantibus, & quoties vaca-
„ bant (etiamsi ter aut pluries vacassent in anno) pro qualibet muta-
„ tione tituli, voluerunt habere & exigere fructus primi anni bene-
„ ficii, sive prælaturæ vacantis, & aliquando longe ultra: & quan-
„ doque Papa, qualibet vice Annatas vacantes habebat, & Cardina-
„ les nihilominus partem mediam quoque propter vacantias: unde fue-
„ runt quandoque privati Prælati, & translati inviti, & quandoque
„ (propter plus offerre, & sumptis aliis coloribus) assumpti alii Præ-
„ lati, qui forte non fuerunt præferendi, ex quibus secutæ sunt stra-
„ ges, guerræ, scandala, etiam nondum sopita. Et quia exorbitanter
„ factum fuerat, & contra jus & justitiam, in oppressionem prælatu-
„ rarum, ecclesiarumque, monasteriorum, & beneficiorum, & etiam
„ personarum quibus id contigerat, & ita factum fuerat, per eosdem
„ deputatos pluribus rationibus fuit conclusum non debitum, & esse
„ tollendum de futuro; & per aliquos ex iisdem fuit dictum, propter
„ easdem rationes & infra dicenda esse extendendum ad futura.

„ IV. Et super hoc fuit composita schedula, & inter eos lecta, & „ sicut solet fieri communicata, & deinde ad Nationes singulas missa, „ saltem per Deputatos dictæ venerabilis Nationis Gallicanæ fuit relata „ atque in eadem Natione lecta: & communiter super ea solenniter „ septem diebus deliberatum successive, sciente dicto de Scribanis, „ Dominis Cardinalibus collegialiter ac singulariter; qui etiam in „ hujusmodi odium & vindictam dixerunt aliquos notabiles Præla- „ tos excommunicatos, contra rei veritatem, etiam ex ipsorum parte „ eorum nominibus non expressis, Magistro Joanne Ponceti (pro „ eorumdem Collegio clerico & Promotore se gerenti, qui se inter- „ ponere Appellationem dixit) aliisque Nationibus, & cunctis Con- „ stantiæ pro generali Concilio congregatis scientibus: & debite „ in ea conclusum fuit; de præterito, præsenti, & futuro esse tol- „ lendum.

„ V. Causæ vero motivæ rationesque & jura recollecta (quantum „ fieri potuit) ex dictis diversorum qui in dicta natione deliberave- „ runt, & quæ alias aperta fuerunt, subsequenter exprimuntur: & „ juxta Gregorii responsivum oraculum, & Concilii Lateranensis pro- „ hibitivum edictum, initium & causam debendi istarum præstatio- „ num fructuum primi anni Prælaturarum, Dignitatum, vel Benefi- „ ciorum vacantium (qui asseruntur deberi ab iis super quos volunt „ exigere) diligenter inquirentes, privilegio, consuetudine, aut præ- „ scriptione non posse defendi certum est: sicut fuit observatum, & de „ non vacantibus in Curia, secundum antiqui juris ordinem, nullum „ reperiri † posse initium, præterquam Reservationem quamdam tem- „ poralem, primo per Joannem Papam XXII. factam, pro certo pas- „ sagio ultramarino, & quibusdam aliis necessitatibus suis, de omni- „ bus Dignitatibus & Beneficiis, exceptis Abbatialibus. Propter quod „ servatum est in Anglia usque ad hodiernum diem, nihil Sedi Aposto- „ licæ solvere, pro hujusmodi Abbatialibus fructibus Abbatiarum „ vacantium: Excepitque Episcopales, & etiam alias supra majores „ per expressum, certasque postmodum fecit super illis declarationes. „ Deinde postmodum nonnulli Pontifices Romani ipsius successores, „ etiam certis temporibus, similes fecerunt reservationes certis causis „ expressis, quas Clerus, Principes, & populus aliquo tempore tole- „ rarunt, sed postmodum nimium gravati ex eis in aliquibus regnis „ & provinciis recusaverunt solvere, prout fuit factum in Anglia, &

„ qui-

† *Nota initium reservationum.*

„ quibusdam aliis locis, eo quod per modum facultatis toleratum fue-„ rat. Et sic quantumcumque eis placuit licite potuerunt atque pos-„ sunt recusare: maxime quia cessant causæ quæ tunc erant, eo „ quod non fit passagium ultramarinum, vel aliud virtuosum ex tali-„ bus pecuniis. Et quia Italiæ, Galliæ, Alemaniæ, & Angliæ par-„ tes, per Dei gratiam sunt unitæ ad invicem, propterea tolerari non „ debent, (cum propter divisionem, temporibus retroactis, ali-„ quantulum diutius fuisset toleratum:) nec sine reservatione aut „ contradictione (quæ impediunt & cessare faciunt præscriptionem) „ reperitur talis præstatio decem annis continuata: & quando erunt „ talia, præscriptionem non inducunt, maxime de supremo ad inferio-„ res, & minus consuetudinem, ut est Juristis notum, & infra expressius „ dicetur.

„ VI. De vacantibus vero & fructibus primi anni majorum Prælatu-„ rarum, Abbatialium videlicet, Episcopalium, & cætera, nullum aliud „ initium fuisse invenitur, quam voluntaria & gratuita oblatio quo-„ rumdam (qui in discordia electi ad Abbatialem vel Cathedralem „ Ecclesiam, dum prosequerentur in Curia per appellationem ad eam „ factam) per eum qui obtinebat finalem victoriam & promovebatur „ sive eligebatur: Et talis oblatio & gratuita datio, juxta vulgare Ita-„ licum, dicta fuit *servitium*, & secundum Alemanos *propina* dicitur. „ Et dicta fuerunt *servitia communia*, quia communiter inter eos divi-„ debantur, eo quod singulos quibus dare volebat non convoca-„ bat, & singulis dare fuisset nimium onerosum, qui tunc age-„ bant in publico Consistorio: sed postmodum deductum est in „ Consistorium secretum, quod tamen fuerat & simoniacum vel „ multum de simonia suspectum, & species mali crudelis, etiamsi „ prætextu consuetudinis. Tum quia, ante vel post promotionem „ ad hujusmodi dignitates, aliquid hujus prætextu dare vel reci-„ pere secundum sacros Canones, est etiam prohibitum. Tum quia „ quædam alienatio est talis oblatio, datio, vel obligatio; quam „ etiam facere non potest talis electus vel promotus: & successivo „ tempore volentes gratuite dare, & voluntarie conferre summam „ certam, vel aliquid (eo quod tunc nulla certa taxa est in Camera, „ quod ad aliqua) ad tertiam partem valoris Episcopatus, vel Mo-„ nasterii; aliqua vero ad mediam, in aliquibus etiam taxa dictum „ valorem excedit, prout in libris Cancellariæ scriptæ sunt, & ultra „ pro minutis servitiis compulsi sunt dare, & offerre, sive etiam ad

„ sol-

„ ſolvendum ſe & monaſterium obligare, per ſuarum literarum re-
„ tentionem, ut noviſſime additum eſt: & compelluntur per eam-
„ dem retentionem ſe obligare ad id quod reperiretur eſſe debitum
„ in libris eorum Cameræ, ſive dominorum Cardinalium, per obla-
„ tionem vel obligationem alicujus prædeceſſoris Monaſterii, vel Ec-
„ cleſiæ ad quam aſſumitur vel transfertur. Ex quo reſultat periculum
„ & maxima abſurditas, propter diverſitatem librorum in quibus di-
„ verſimode poſſunt ſcribi ſolutiones vel non ſcribi, ſecundum diver-
„ ſitatem vel obligationem, aut forte malitiam officiariorum qui præ-
„ ſunt talibus, prout quandoque compertum eſt, quemadmodum
„ de hoc per formas obligationum, quas ſuper hoc habent in Cancel-
„ laria: & quas in tabulis obſervant (quarum copia inferius ſcribitur)
„ poterit conſtare plenius. Et nullus talis modus inducit conſuetudi-
„ nem, præſcriptionem, nec juſtam cauſam talia exigendi vel etiam
„ obſervandi. Tum quia, gratuita vel voluntaria oblatio unius vel
„ plurium ſingularium, non inducit conſuetudinem vel obligatio-
„ nem, ad quam teneantur alii, niſi velint, cum hoc ſit per modum
„ facultatis, quod præſcribi non valet. Nec eſt jus continuum,
„ quia reſpectu diverſorum & ſeparatorum corporum, oblatio &
„ datio perfecta eſt, quæ per ſucceſſores continuata non eſt: & ſi con-
„ tinuata foret, nihil refert ad alios, & quia etiam quam plures ex
„ illis, qui obtulerant & debebant, ſeque ad ſolvendum obligaverant,
„ poſtmodum recuſaverunt ſolvere, tanquam indebitum, nec etiam
„ ſolverunt.

„ VII. Tum quia nullo ſtatuto, privilegio, conſuetudine, præ-
„ ſcriptione, aut alio titulo, poteſt induci quod propter conferre aut
„ conſentire promotioni aut electioni alicujus Monaſterii vel Eccleſiæ
„ cathedralis, ſive ut præficiatur adminiſtrationi Prælaturæ, Bene-
„ ficii, ſive Eccleſiæ, aliquid poſſit, vel debeat peti vel exigi: eo
„ quod ſecundum Apoſtolicas & Canonicas traditiones, clariſſime
„ foret Simoniacum. Tum quia non petuntur neque exiguntur hæ
„ Annatæ per Cameram Apoſtolicam & dominos Cardinales, ex eo
„ quod vacant, ſed quia conferunt, ſeu quia collationi & promo-
„ tioni (quæ fit per Papam) aſſentiuntur: Et hoc eſt clare ſecun-
„ dum canones Simoniacum. Tum quia conſtat, quod propterea
„ exiguntur quia conferunt ſeu electioni vel promotioni con-
„ ſentiunt, & non quia vacant, eo quod ab illis qui promoven-
„ tur ad prælaturas hujuſmodi extra Curiam, & per alium quam per
„ Papam,

„ Papam, nihil habent, vel exigunt, & constat etiam ex eo quod ni-
„ hil percipiunt in tali exactione, nisi Domini Cardinales qui actu
„ sunt præsentes, & tamen de jure communi omnes Cardinales etiam
„ absentes participarent, si quia vacant deberentur vel exigerentur.
„ Tum quia talis usus vitiosus, inhonestus, continens speciem mali,
„ est de jure prohibitus, propterea nulla consuetudo potest super eo
„ situari, & multo minus præscriptio induci.

„ VIII. Violentantur enim qui in Curia promoventur ad dandum
„ & offerendum, seque & Monasterium sive Ecclesiam, ad quod sive
„ ad quam promoventur obligandum: ad solvendum taxam sive quo-
„ tam, quæ refertur eis esse in libris Cameræ, cum minutis servitiis,
„ & omne illud, & quidquid reperitur deberi per dationem vel ob-
„ ligationem consimilem factam Cameræ Apostolicæ, & Dominis
„ Cardinalibus, per literam promotionis prædecessorum suorum &
„ retentionem & detentionem. Et tales modi nunquam inducunt
„ consuetudinem, neque præscriptionem cum sint violenti: & cum
„ hoc resultat alia violentia, quia quantumcumque promoti, benedi-
„ cti, vel consecrati, (& notum fit Monasteriis vel Ecclesiis quibus
„ præficiuntur) sine literis ejusmodi non possunt intrare possessionem,
„ propter constitutionem pœnalem factam in favorem hujusmodi in-
„ debitarum exactionum, quæ incipit *Injunctæ*. Tum Simoniacum vel
„ suspectum de Simonia, quia petuntur fructus primi anni, & solvitur
„ in Curia realis pecunia pro fructibus colligendis in partibus, & quia
„ solvitur ante tempus, & quia quandoque solvitur totum Cameræ &
„ ante adeptam possessionem: & nihilominus Cardinales taxam requi-
„ runt, & per retentionem literarum exigunt re vel obligatione quando
„ possunt. Tum quia ex præmissis infertur rationabilis diffamatoria
„ murmuratio contra Romanam Curiam: quam Deus servare purita-
„ tem, & justitiam, & ab omni specie mali abstinere voluit: resultat-
„ que infectio & nullitas omnium & singulorum quæ fiunt in præmis-
„ sis, datione, oblatione, obligatione, sive contra obligantes, ex ful-
„ minatione & summissione, propter modum & causam ex quibus fit
„ concurrentia in actu qui non tenet. Propterea, qui dicuntur in-
„ cidere in sententias (quæ ejusmodi occasione feruntur) non de-
„ bent eas tenere, nec timere, nec videntur absolutione indi-
„ gere.

„ IX. Propter enim prædictam concurrentiam, continent errorem
„ intolerabilem, & quia sunt contra jus constitutionis: Nam viden-

„ tur hominem obligare ad incidendum in hæresim largo sumpto vo-
„ cabulo, videlicet quod sit licitum Spiritualia emere, vel pro Spiri-
„ tualibus pecuniam, & temporalia dare. Tum quia talis consuetu-
„ do, præscriptio, seu privilegium, quando essent, nimium forent Ec-
„ clesiis, Clero, & Provinciis onerosa, & substantiarum Ecclesia-
„ rum destructiva. Et propterea de jure nulla esset præscriptio, quæ
„ nullatenus procederet: & Privilegium, si quod appareret, non so-
„ lum de jure decurtandum, sed etiam esset totaliter submovendum,
„ utroque jure hoc testante clarissime. Tum quia Prælatus quilibet,
„ qui in Curia promovetur ad Monasterium vel Ecclesiam Cathe-
„ dralem, antequam suæ expediantur literæ in Curia, jurat nihil de
„ juribus Monasterii vel Ecclesiæ alienare, & ipsis literis in Cancella-
„ ria expeditis, & deinde bullatis, ac etiam registratis portantur ad
„ Cancellariam, à qua haberi non possunt, nisi primo se obliget, ut
„ præfertur: quæ obligatio est alienatio clara, & sic promotus vide-
„ tur cogi committere Simoniam, & simul perjurium. Tum quia
„ non fuisset credendum nec est, Cameram Apostolicam, ac Domi-
„ nos Cardinales, aut quoscumque alios, propter quodcumque lu-
„ crum, sive temporale commodum, velle sustinere aut etiam defen-
„ dere tantam inhonestatem, prætextu cujuscumque consuetudinis,
„ præscriptionis, aut privilegii, etiam quando essent, in quibus in-
„ cluduntur labes Simoniæ, & clarum perjurium, scandalumque, &
„ damnatio animarum.

„ x. Tum quia, adhuc præmissis cessantibus, & supposito quod
„ Annatæ petitæ deberentur, tollendæ sunt ex toto (causis & in-
„ convenientibus ac scandalis sequentibus:) * Nam licet secundum
„ Apostolicam doctrinam Papæ Potestas à Christo immediate sit,
„ tamen *est ad Ecclesiæ ædificationem, & non ad ipsius destructio-*
„ *nem*, quæ tamen resultaret in observatione prædictorum, *estque*
„ *hujusmodi potestas ordinata ad justitiam & rectum judicium exer-*
„ *cendum:* quod non obligaret, & cessaret in exactionibus præmis-
„ sis, *habetque præsidere propter bonum publicum, & salutem anima-*
„ *rum, & non propter seipsum*, alias videretur abusus. Nec videtur
„ facultas Papæ aut Ecclesiæ Romanæ concessa, neque eis compe-
„ tit pro libito voluntatis, exactiones, sive præstationes aliquas im-
„ ponere Ecclesiis, aut Personis Ecclesiasticis (cum eorum non sit
„ Dominus, sed tantummodo Christus) maxime per quas causæ-
„ tur.

* *Vide librum Cardinalis de Alliaco, de Ecclesiæ auctoritate, parte. 2.*

„ tur ipsarum oppressio, vel inde oriatur scandalum, deturque cau-
„ sa murmurandi, vel etiam resultet detrimentum animarum, aut
„ frustretur sive fraudetur intentio Fundatorum, Ecclesiarum Ca-
„ thedralium, Monasteriorum, & aliorum inferiorum Beneficio-
„ rum.

„ XI. Tum quia, per exactionem prædictarum Annatarum, tam
„ ardenter & inhoneste exactarum, sine Cleri, Principumque (in
„ quorum dominio sunt, & eorum de genere, qui ea fundaverunt)
„ expresso consensu, & levem decimæ impositionem, sequutæ sunt
„ oppressiones in Clero, & in Ecclesiis, & inde murmurationes gra-
„ ves exortæ, & apud Regem, magnosque Principes, & alios Nobiles,
„ & illos de populo usque ad plebeios, scandala; quia vident pati ruinas
„ Ecclesias Cathedrales, Monasteria, aliaque Beneficia, quæ sui primo-
„ genitores & alii magnates fundaverunt, & uberanter dotaverunt, &
„ largiti sunt Ducatus, Comitatus, & alias Dignitates temporales, Ba-
„ ronias, Castra, Terras, Jurisdictionem, & alia temporalia bona, pro
„ sustentatione ministrantium in divinis, & ad divini cultus honorem,
„ & augmentum, suorumque peccaminum expiationem, alimentatio-
„ nem pauperum, redemptionem captivorum, Ecclesiarum ipsarum
„ ædificationem & reparationem, terrarum, ac possessionum Ecclesia-
„ rum, & Monasteriorum culturam, jurium ipsarum prosecutionem,
„ conservationem, & defensionem; quæ omnia cessant, nec fieri pos-
„ sunt: sed numerum in Ecclesiis sic fundatis ministrantium, juxta Fun-
„ datorum ordinationem, minuere oportet, propter dictas intolerabi-
„ les exactiones. Tum quia scandalizantur, & inde murmuratur, cum
„ recurrunt ad causas propter quas talia contigerunt: dicentes non fuis-
„ se intentionem fundatorum nec eorum existere, quod propter tales
„ exactiones vel etiam similes, vel propter replere quadraginta aut etiam
„ plures Personas, deberent frustrari intentionibus suis Fundatores, &
„ ipsi in hoc pati verecundiam, quod dotata per eos & largita, tam exu-
„ beranter deducantur ad ruinam, & patria reddatur infirmior ad se de-
„ fendendum contra hostes, eo quod Castra & Munitiones nec retinere
„ nec defendere possunt quibus collata sunt, & propterea id nolle pati
„ omnino dicunt: cum talia in nullo subdantur Papæ nec Cardinalibus,
„ ut fiant eis tributaria, cum sint feudalia, aut mere temporalia. Tum
„ scandala & murmurationes insurgunt, dum vident & sentiunt exigi
„ ejusmodi Vacantias & Præstationes, sine pietate & misericordia, aut
„ aliqua remissione quantumcumque impotente: & hoc notum fuit

„ sicut contigit in Abbate Sancti Saturnini Tholosani, compulso obligari ad taxam sibi relatam, quæ erat quatuor millium & ducentorum florenorum, & non valet annis omnibus (etiam vivendo supra locum) quingentos: & tam ipse quam plures alii compelluntur per exactores deputatos, usque ad impignorationem terrarum dotalium Ecclesiæ, vel Monasterii, & usque ad venditionem calicum, etiam non conflatorum, librorum, & aliorum ornamentorum, & bonorum aliorum Ecclesiæ, quæ petuntur solvere. Tum quia scandala & murmurationes insurgunt, quod propter hujusmodi exactionem, Prælati & alii Ministri reputantur per Exactores excommunicati, & per processus ac literas quas affigunt in locis publicis eos denunciant, injuriantur, & verecundiam faciunt in diebus solennibus, nec coram aliis illi audent celebrare, licet in veritate non teneant ejusmodi Sententiæ: inde scandalizantur Principes & alii de populo, & in tantum arctantur ad solvendum, quod pro dilationibus non dantur nisi tres menses, & pro litera & sigillo relationis Sententiæ oportet solvere realiter tres vel quatuor florenos cum dimidio. Si sit Simoniacum, videat unusquisque, & sunt in anno XX. floreni, sine eo quod dare oportet Clericis, ad hujusmodi prosecutionem deputatis, & quod expendit nuncius in eundo & redeundo, nec propter hoc principale minuitur.

„ XII. Tum scandala sunt exorta & non cessant propter exactiones prædictas, ex eo quod, postquam Ecclesia Romana continuavit tales exactiones, non cessant à guerris, & major solicitudo Romani Pontificis & suorum Cardinalium usque ad Joannem inclusive novissime depositum, fuit de guerrarum continuatione, in qua fit effusio humani sanguinis: & licet etiam habeat temporale imperium, non tamen cadunt honeste talia in viros tam perfectos: & quia per humilitatem, Sanctimoniam, & devotionem, solebant jura Ecclesiæ in esse conservari, retineri, & acquiri, sine artificiali gladio, aut alia violentia. Tum quia propter tam promptam numerationem hujusmodi Vacantiarum, & aliarum exactionum, Camera ac alii Domini Cardinales non curaverunt neque soliciti fuerunt de dote & patrimonio Ecclesiæ Romanæ, de quo vivere possent & debent, neque de recolligendo tributa, pensiones, & debita, quæ rationabiliter eis deberentur, sed ea per expressum remiserunt & remittunt, prout fecerunt aliquibus communitatibus; etiam moderni Domini Cardinales, centum millia Florentinis cum quibusdam aliis, Regi Apuliæ

„ tributa

„tributa pro quindecim annis; & cuidam Marchioni remiserunt, „& ita fecerunt pluribus aliis, quibus concesserunt dari terras, & „Castra patrimonii Ecclesiæ, de quorum fructibus vivere habent: „& videntur quodammodo affectare occupationem dicti patrimonii, „& non solutionem dictarum pensionum, & etiam tributorum, ut „sub illo colore possint dictas Vacantias, & alias exactiones * exi„gere, ac per hoc collationem beneficiorum, & promotionem ad „Prælaturas retinere, ut inde magis ab illis de Clero timeantur, „& universalius revereantur, & etiam honorentur, sicut de facto „observant. Tum scandala propter præmissas & similes* exactiones, „& ipsum modum exigendi in Galliis exorta sunt, eo quod super„stites, de genere illorum qui Ecclesias, Monasteria, & alia Bene„ficia dotaverunt, audientes referri quod pro pecuniis beneficia „habentur in Curia Romana, & quod propterea ruinæ & præmis„sæ beneficiorum destructiones sequebantur, quærelam fecerunt fie„ri apud Regem Francorum eorum summum Principem, in cujus „Parlamento †, & suo Consistorio, auditis quæ fuerunt proposita „pro parte Cameræ Apostolicæ, & Dominorum Cardinalium „(quod bene sciunt aliqui ex iisdem) fuit clare & ad plenum solen„niter apertum, & evidenter monstratum, quod nullo jure debe„rentur, & quod clara Simonia in modo illa habendi includeba„tur, quæ plurimum erat sibi periculosa, & ad ipsum spectabat, „ut dicebant, in suo dominio reprimere tales abusus, & vitiosos „excessus, ne consentiendo iram Dei provocare videretur in seipsum, „juxta Gregorianam Epistolam Theodorico, & Theoberto Fran„corum regibus missam, in Decretorum volumine insertam: fuit„que clare demonstratum, quod ultra præmissa, & multa alia in„convenientia, per tales exactiones vacuabantur Regnum, & do„minium suum pecuniis, & divitiis, quæ ad nullam pietatem ap„plicabantur, sed postmodum malos & pessimos pariebant exi„tus, & causabant effectus. Quodque Romani Pontifices, plu„ries fuerant moniti & requisiti, ut in his tam scandalosis, & „causantibus animarum damnationem providerent, & canoni„cum ordinem darent, quod facere neglexerunt. Certam igi„tur provisionem tunc super his rationabiliter edidit: quæ per „quoscumque regnicolas & in Dominiis suis domiciliatos, sub

 „divina

* *Nota.* † *Vide Arrestum Parlamenti, Anno* M CCCC VI. *die* XI. *Septembris: & Regium Edictum anno eodem, die* XVIII. *Februarii promulgatum.*

„ divina & regia offensa servanda est: & quando deberentur propter „ tale scandalum tollendæ sunt. Tum quia, nec dicta provisio totaliter sufficit, quin per practicam Romanæ Curiæ aliqua pecuniis intervenientibus in dominiis suis beneficia conferrentur: & resultaret „ quod prius per solennes suos Ambassiatores (adjunctis Nunciis notabilibus, pro parte Prælatorum, & Cleri regni sui, atque Universitatis Parisiensis) destinatos ad Romanam urbem, præter cætera „ Domino Joanni, tunc in sede Apostolica & Romana sedenti, proponi eumque requiri & exortari & moneri fecit, ut tales exactiones, „ per quas tales abusus sequebantur, & perditio animarum, submovere curaret & providere non tardaret. Qui verbo respondit, hoc „ sibi placere & totaliter submovere velle, & super hoc onerare Legatum quem destinaturus (ut dicebat) erat ad Franciam, & quia nulla „ provisio secuta est, licet juste potuisset ac posset (juxta dicti Gregorii „ Epistolam & alias de jure) per seipsum providere, magis in favorem & honorem Ecclesiæ volens in hoc se mitem habere, distulit, „ & suis Ambassiatoribus, & aliis pro Prælatis atque Clero Regni „ sui, & Delphinatus destinatis ad præsens generale Concilium, injunxit hanc provisionem & remediationem prosequi; quam multipliciter conantur quidam impedire, plus curantes de quæstu quam „ de animarum profectu. Tum quia multiplicatum est scandalum & „ causa nova adjuncta, ex eo quod Dominus Joannes olim Papa novissime destitutus, testificatur & se publice facit audiri, quod unum „ milionem & septingenta milia florenorum auri habet in diversis locis reposita, & Collegium dominorum Cardinalium ad medietatem „ summæ tantumdem præsumitur habuisse, quorum forte major pars „ de Galliis processit. Quod Principes, Clerus, & populus attendentes, magis commoventur ad exquirendum remedium, cum dictæ „ pecuniæ nullum profectum fecerint, sed plures homines & Ecclesias maculaverint, & causa destitutionis dicti Joannis, atque magni „ scandali extiterint: fuit ergo talis exactionis causa tollenda, ne similia futuris temporibus eveniant aut etiam contingant: & si prædicti locum non habuissent, vel habere possent, sicut tamen habent, „ adhuc dictæ Annatæ, & Vacantiæ, & hujusmodi indebitæ exactiones sunt tollendæ, & totaliter submovendæ, quia dant causam proximam Simoniæ committendæ in Curia diversimode, infamantque „ Curiam Romanam, & infinitorum malorum dant occasionem; & „ sunt, & fuerunt causa, quod venderentur beneficia Ecclesiastica,

„ Præ-

„ Prælaturæ, & dignitates mercarentur, ficut factum fuiffe reperi- „ tur, cum Domino olim Joanne Papa, quod quamvis Simoniacum „ non effet, ficut eft, tamen turpiffimum, abominabile, & fcanda- „ lofum valde eft.

„ XIII. Tum quia fub prætextu & colore folvendi Vacantias, fe- „ cundum verum valorem & taxam antiquam prætenfam, triplicatur, „ & quadruplicatur, juxta verbum quorumdam, dicentium quod fi- „ cut offert juxta taxam, ita poteft offerre & dare totum valorem unius „ vel plurium annorum: & per hoc promoventur ambitiofi, & male „ morigerati, illiterati: & quibus defunt aliæ virtutes recurrunt ad „ pecunias, repelluntur literati, viri virtuofi, non habentes pecu- „ nias: & futurum eft de proximo, quod fi, ficut factum eft, ita con- „ tinuaretur in promotionibus & beneficiorum diftributionibus, ftu- „ dia efficerentur deferta, nullufque curaret fcire, vel etiam ftudere, „ & poffet inde pati fides & religio Chriftiana, propter defectum „ doctrinæ maximum detrimentum. Sunt etiam tollendæ & removen- „ dæ, quia juxta taxam Prælaturæ vacantis, cui committitur inquifi- „ tio & proceffus, mercatur & vult limitare falarium, quod afferit „ fibi debitum ab illo pro quo debet relationem facere, & in fecuro „ vult habere antequam referat, prout in hac venerabili natione Gal- „ licana, per egregium dominum Paulum doctorem alterius nationis, „ conquerendo fuit notabiliter propofitum, & aliquantulum cafus „ unus apertus, videlicet, quod quia tunc erat conventum cum Pa- „ pa aliquem debere folvere tria milia, qui relationem facere pro Va- „ cantiis debebat, volebat habere trecentos, quos oportebat detra- „ here de prædicta fumma, eo quod promovendus nihil plus habe- „ bat, & tunc Papa de fuo proprio folvit quinquaginta, & centum „ procuravit pars propria; & fic pro quolibet miliario, habuit quin- „ quaginta: fi fit Simoniacum judicent audientes. Idem facit Notarius „ qui fcribit in proceffu, fcutifer Papæ, & fcutifer domini Cardina- „ lis referentis, qui de more mittuntur ad promotum, utplurimum „ ad intimandum fuam promotionem, qui fua falaria dicunt effe li- „ mitanda fecundum quantitatem Vacantiarum, & idem trium por- „ tarum oftiarii, & quamplures alii confimiles, qui non exprimun- „ tur de præfenti. Tum quia promotus in Curia propter tales anga- „ rias, cogitur effe paffive ufurarius, & intrare manus mercatorum, „ qui pro quingentis mutuatis, volunt habere & recuperare mille „ cum fuo intereffe, quod clare expertum eft; & adhuc cogitur fieri

„ Simo-

„ Simonia, propter hujusmodi maculatas exactiones, eo quod oportet secundum limitationem taxæ, pro jure sacræ vel benedictionis munere, aliter pecunias solvere, quod abhorrendum est. Tum „ quia etiam insurrexit quædam turpissima vænalitas hujusmodi Vacantiarum, eo quod licet fuerit commissus aliquis pro aliquo viro notabili promovendo ad prælaturam vacantem (quantumcumque notabilis & sufficiens fuerit) nihilominus pro omnibus aliis volentibus concurrere similiter committetur, & ita quandoque eidem Commissario, quandoque diversis: & qui melius solvere Vacantias poterit, & se Commissario gratum reddere, & apud Campsores (quibus pecuniæ sunt numerandæ) de solvendo certos & cautos facere, ille sufficientior est, & præfertur aliis, secundum modum quandoque observatum. Et inde secuta sunt scandala diversa, ut taceamus illa.

XIV. „ Rursusque, quia propter retinere solutionem vacantiarum „ & aliarum exactionum hujusmodi, decimæ & subsidia charitativa „ quandoque inducantur, vænundatus est Clerus, & libertas Ecclesiastica sublata, & totaliter remissa, & est data & concessa Principibus & Communitatibus participatio in hujusmodi exactionibus, ne contradicerent, & nullatenus Clero assisterent, & ut ex eo per brachium seculare possent facere exigi: & ultra illa tributa, aliæ etiam exactiones aliquibus concessæ sunt super Clerum, ita quod in plerisque Dominiis facti sunt Prælati, Clerus, & quicumque Religiosi, deterioris conditionis quam Laici: quod forte facere Papa non potuit, neque potest: cum sit in subversionem & turbationem universalis status Ecclesiastici, absolvere privilegia & libertates eorum quæ servare habet, ut in pace & quiete Deo valeant famulari, & iram Dei populo placare. Præmissis igitur omnibus stantibus, dicere Vacantias debitas, & exigi posse, ut præfertur, „ & pertinaciter hoc tenere, esset forte hæreticum, & periculosum „ valde.

XV. „ Ex ipsis igitur, & quibusdam aliis de præsenti non expressis, & ex causa, & resultantibus ex eis, & parte eorum, quæ sufficere ad hoc poterant & possunt, Conclusit rationabiliter & de jure „ hæc venerabilis Natio, & supposita ejusdem, matura deliberatione „ præhabita, dictas Annatas sive Vacantias, & quas appellant *Communia, & minuta Servitia*, de præsenti & de præterito, nec aliquo tempore, nec continuari, nec per modum tributi seu debiti imponi posse „ mona-

„ monasteriis, vel Ecclesiis, aut beneficiis, seu personis Ecclesiasti-
„ cis: & non esse debitas, & quatenus de facto (prætextu eorum quæ
„ præterierunt) aliquis conaretur eas exigere vel levare, totaliter esse
„ tollendas, & resistendum.

„ XVI. Modo ad causas & rationes, quibus nititur justificare
„ & confirmare suam appellationem interpositam, præfatus de Scri-
„ banis, & qui eam composuerunt, & sibi adhærentes, restat respon-
„ dere: in primis enim dicit idem de Scribanis, fuisse deliberatum in
„ Natione, procedendum esse in arduis per secretum scrutinium, &
„ ita non fuisse hic practicatum, &c. Respondetur, quod in acti-
„ bus particularibus, de quibus actum est, quod per secretum scru-
„ tinium fieret deliberatio, ita observatum est: in aliis vero in quibus
„ specialiter actum non est, nequaquam, quia repugnat honestati
„ Concilii & plenariæ libertati: & quando ita ordinatum fuisset,
„ non esset substantiale formæ, nec decretum irritans in contrarium:
„ & quia Nationes singulæ deliberant apud se quæ videntur eis utilia
„ vel necessaria, sine aliarum Nationum convenientia, sicut factum
„ fuit de procedendo in causis præcedentibus, & committendis super-
„ venientibus in Curia Sede vacante (quod non est de jure) in quo
„ deliberatum fuit & etiam conclusum in quibusdam Nationibus,
„ antequam fuisset dictum verbum in Natione Gallicana: quæ qui-
„ dem Natio constringi non debet, nec plus ancillari cæteris Na-
„ tionibus: & ultra quandocumque fuit actum, ut in actibus certis
„ per secretum scrutinium deliberaretur, in eo fuit solenniter & de-
„ bite oppositum: quare superfluo fundat se & nulliter præfatus de
„ Scribanis.

„ Cum dicit ultra in ordine idem de Scribanis appellans, quod mate-
„ riæ in Nationibus deliberandæ, primo deferri debent ad deputatos
„ quatuor Nationum. Respondetur ita factum fuisse, ut dictum est, &
„ quando non esset factum, substantiale non est.

„ XVII. Cum dicit idem appellans esse Papæ subveniendum ab infe-
„ rioribus Ecclesiis, quas asserit descendisse à Romana, &c. Responde-
„ tur, quod quilibet Episcopatus certos suos habet redditus pro dota-
„ tione & sustentatione sua sive Episcopi: sicut habet Episcopus Ro-
„ manus, quæ suffecere & sufficere possunt cum industria, & alia
„ quæ extraordinarie superveniunt: Nam Apostolus ex industria
„ quærebat sibi victum, ne quibus ministrabat esset nimium onerosus:
„ & si non sufficiant redditus Episcopi Romani de præsenti, primo habet

„ requirere subsidium à Clero suæ Civitatis & Diœcesis, deinde suæ „ Provinciæ, & per modum subsidii charitativi temporalis, & non perpetui census; & postmodum ab aliis Ecclesiis immediate subditis, „ potest subsidium benigne implorare: quæ (causa necessaria supposita expressaque & vera) honeste non possunt denegare ad tempus. Nec tunc forte exactio subventionis facienda respectu datæ „ temporalitatis per Fundatores Ecclesiarum, ut certum onus supportetur, aut aliquid aliud fiat, secundum eorum ordinationem, ne „ frustrentur ordinatione & intentione sua, sed tantum respectu eorum quæ proveniunt ratione spiritualitatis, & dotis constitutæ à jure: „ ut sunt decimæ, oblationes, portio canonica, mortuariorum, & „ similia.

„ Quod autem Ecclesiæ aliæ descenderint à Romana, præcessit Ecclesia Græca, in qua primo sedit Petrus Antiochiæ, & Jacobus „ Hierosolymis: & fuerunt aliquæ quæ contendebant de pari, & „ quæ præcesserunt tempore, unde ab ea non videntur descendisse: „ Verumtamen, ab omnibus recognoscitur tanquam suprema, domina, & magistra omnium propter virtutes, & merita Petri, & „ eorum qui præfuerunt in ea, cujus ultima non correspondent „ primis.

„ XVIII. Subjunxit postmodum præfatus appellans, quod subveniendum est dominis Cardinalibus, qui coadiutores sunt Papæ, &c. „ sicut dicit. Respondetur quod Domini Cardinales duplicem habent „ statum, primævum, cujus retinent titulum, & principales dignitates in Collegiatis Ecclesiis: in Curia Romana obtinent vel sunt „ Curati parochialium Ecclesiarum ejusdem, † & illo respectu dicuntur „ Cardinales, id est principales, quod non competit ejs specialiter: sed „ multæ sunt Ecclesiæ, sicut Ravennatensis, in quo obtinentes dignitates in ea nominantur Cardinales, & ita est in pluribus aliis Ecclesiis, „ in diversis Regnis & Provinciis: & ex ista præsenti institutione „ eorumdem, primum officium fuit, & est, & esse debet, confessiones „ audire, prædicare, & etiam baptizare, &c. quoad Presbyteros. Episcopi vero Cardinales, hæc habent facere & exercere in suis Diœcesibus; & isti de suis titulis & eorum emolumentis isto respectu debent „ & tenentur contentari, sicut alii de Clero in singulis Diœcesibus: & „ si non valeant quantum valuerunt, limitent expensas, vel petant „ sibi provideri debere, & per modum canonicum: & ille status „ fuit

† *Vide libellum Onuphrii de origine Cardinalium.*

„ fuit in charitate fundatus & valde humilis, & benignus: sed alium „ statum assumpserunt, quando Constantinus Imperium Occidentale „ contulit Ecclesiæ Romanæ, quam voluit habere Senatum, & quod „ Senatores vestibus honore & ornatu decorentur, qui statum illum re- „ præsentarent: & illum tenent, & repræsentant Domini Cardinales, „ ut dicit Innocentius, quorum officium est Principi consulere, sci- „ licet Papæ, sicut consulebant Principi temporali: & sciens Con- „ stantinus Ecclesiam non posse onera talis status suffere, nec expensas „ sustinere, & quod statum eorum propter hoc nollet admittere, nisi „ aliter provideret, contulit & dedit eis patrimonium & temporalia pro „ statu eorum, quod postmodum fuit augmentatum: & si illud occu- „ patum fuerit, culpa & negligentia eorum factum est, sicut supra „ dictum est: ideo recuperent, vel sint contenti de eorum primo statu, „ cum status eorum sit nimium Ecclesiæ onerosus, & non necessarius, „ sicut prætendunt multi, maxime cum tanto Ecclesiæ onere. Quod „ enim Domini Cardinales sunt Papæ coadjutores, sicut dicit qui ap- „ pellat, nihil est, super falso se fundat: quia Episcopi sunt Papæ „ coadjutores, & supra Cardinales de jure divino, Cardinales vero „ sunt tantummodo Papæ consultores: & patet, quia dudum Cardina- „ les qui bene servierant (in eorum remunerationem & pro quiete „ ipsorum) promovebantur ad cathedrales Ecclesias. Patet etiam „ quod majores esse videntur Cardinalibus, quia cum florebat tempo- „ ralitas eis data, Ecclesia & generale Concilium statum eorum limi- „ tavit ad XXV. familiares tantum; Episcoporum vero ad XXX. quos „ tamen contemnunt hodie, & per violentiam eos & alios de Clero „ opprimere conantur atque volunt sibi facere tributarios, & eos fa- „ ciunt vi familiariter servire: nec pro quocumque Prælato etiam „ prono adorante eos in terra ponerent manum ad capellum, ut saluta- „ rent eum: quod nunquam aliquis Rex aut Princeps fecit, neque „ hodie permitteret, cum immediate recipiant Episcopi potestatem & „ dignitatem à Christo, Domini vero Cardinales ab homine, quoad „ statum assumptum Senatorium. * Dictum & futurum est, atque neces- „ sarium in statu eorum providere, ut certus constituatur numerus, „ statusque eorum limitetur, decernendo quod fierent tantummodo „ temporales, sicut aliqui dixerunt, & in quolibet generali Concilio, „ qui bene se habuissent confirmarentur, qui vero male eradicarentur, „ & in domos suas remitterentur.

Q 2 „ XIX. Cum

* *Vide Sessionem 40. Concilii Constantiensis.*

„ XIX. Cum ulterius ſubjungit appellans, quod Papa & Cardina-
„ les ſunt in poſſeſſione percipiendi à Prælatis Annatas, præſertim in
„ dominio Regis Franciæ. Reſpondetur prout ſupra & ultra, quod
„ nullus unquam illis competiit titulus percipiendi, & ſi aliquando
„ perceperunt, hoc fuit per modum permiſſivæ facultatis, & be-
„ nignæ tolerantiæ, quæ ſecundum Innocentium, & quoſcum-
„ que doctores, poteſt revocari quandocumque: & eſt mirum lite-
„ ratos talia pro fundamento allegare, quod & cæteros ſufferre non
„ intendunt: quia quandocumque eſſet eis ſubveniendum, contri-
„ buendum eſſet æqualiter per Nationes & Provincias, & talis
„ proviſio Annatarum nimium eſſet exceſſiva. Nam taxa Vacan-
„ tiarum, ſecundum quod deſcriptum eſt in libris Cameræ Apoſto-
„ licæ, de Eccleſiis cathedralibus, & Abbatiis Galliarum taxatis,
„ aſcendit ad ſexcenta nonaginta ſeptem millia ſeptingenta quinqua-
„ ginta Francorum [697750.] ſine Prælaturis quas non taxant, &
„ aliis inferioribus dignitatibus & beneficiis, quæ fere ad tantum-
„ dem aſcendunt: quæ ſumma primos ſex annos (velut clare demon-
„ ſtraretur) integraliter ſolvitur, & ſingulis annis diviſa, aſcende-
„ ret ad ducenta millia, [200000.] Prælaturis & aliis minoribus bene-
„ ficiis junctis. Quod ſi in ſingulis Nationibus tantumdem recipe-
„ retur, & haberetur, aſcenderet ad ſummam, & eſſet in univerſo,
„ ſex milliones, nongenta, ſeptuaginta ſeptem millia, & quingenti
„ floreni, [6977500.] quod eſſet exceſſivum valde, etiam quando
„ non ſolveretur, niſi tota in decennio: & ultra Domini Cardina-
„ les moderni, obtinerent in Galliis ſex cathedrales Eccleſias, &
„ alias dignitates, ac alia beneficia, de quo deberent contentari,
„ ſine tanto quæſtu Vacantiarum, & recurrere ad alias Nationes,
„ ut tantumdem eis facerent, quod eſſet rationabilius, quando omnes
„ Italica, Germanica, Hiſpanica, & Anglica Nationes, tantum
„ facerent eis, eſſent ad minus trecenta & quinquaginta, annis ſin-
„ gulis. Detrahunt enim & obloquuntur venerabili Nationi Galli-
„ canæ, quæ ſola plus facit quam totum reſiduum, & ſuſtinet pon-
„ dus & æſtus diei.

„ Quando autem communia ſervitia, ſicut dixit appellans, debe-
„ rentur propter ſervitium, quod Communitati & Reipublicæ impen-
„ dit Papa & Cardinales, &c. Reſpondetur, quod Papa admini-
„ ſtrans juſtitiam, & regnans ad ædificationem Eccleſiæ & ſalutem
„ animarum, & non propter ſeipſum, ſervit quamplurimum, & tali

ſer-

„ ſerviendum eſſet etiam realiter: quoad Dominos Cardinales, ſi non „ debeatur eis niſi quia ſerviunt, quamplures ex eis de nihilo ſerviunt, „ imo nocent & officiunt, ſuperſedendo ab expreſſione cauſarum, quæ „ ſuo tempore locum habere potuerunt.

„ Quando ulterius ſubjungit appellans, quod ſine Vacantiis vi- „ vere non poſſunt, attento quod patrimonium Eccleſiæ propter „ ſchiſma & malum regimen Eccleſiæ Romanæ, & Præſidentium in „ ea, eſt occupatum, &c. Allegat ſuam turpitudinem, & devoran- „ tibus ſubſtantiam ſuam, non eſt dandus recurſus ad alienas: & qui „ præſederunt in Romana Eccleſia fuerunt Cardinales, & de illo ſta- „ tu aſſumpti, & eos qui præfuerunt elegerunt Domini Cardinales, „ etiam qui ſunt moderni, & præſumuntur elegiſſe meliores, qui (ut „ confitetur appellans & ſibi adhærentes) totum deſtruxerunt: impu- „ tent ergo ſibi ipſis.

„ Et cum ulterius appellans dicit, quod ſi removerentur Vacantiæ, „ Cardinales Reipublicæ ſervientes non haberent unde viverent, & ſic „ eas non debere ſolvi nimia levitate fuiſſe concluſum in Natione Gal- „ licana. Reſpondetur, quod ex ſupradictis poteſt apparere ſi nimia „ levitate vel digeſta deliberatione proceſſit Concluſio, & ſi nimia cu- „ piditate conetur eam impedire.

„ Procedendo ulterius dicit idem appellans, quod procurantes „ fieri dictam Concluſionem erant debitores Cameræ Apoſtolicæ. „ Reſpondetur quod ſi debitores reputet propter Vacantias, quas „ aſſerit debitas, patet per ſupradicta non eſſe debitores, nec etiam „ debitas, nec eſſe ſolvendas; ſi ex alia cauſa dicat eos debitores, ju- „ ſtificet actum.

„ Quod Sede Apoſtolica vacante, ſicut dicit idem appellans, nihil „ ſit innovandum, &c. Reſpondetur quod nihil innovatur, ſed quod „ eſt vitioſum, ſcandaloſumque, & indebitum, tale eſſe declaratur, „ & declarari petitur.

„ Quando ulterius progreditur idem appellans, oſtendens quod „ inconſultis aliis Nationibus ad Concluſionem Natio Gallicana pro- „ ceſſit, &c. Reſpondetur, quod per medium deputatorum alia- „ rum Nationum (qui omnes conſenſerunt quod de præſenti & de „ præterito tollendæ eſſent) ſatis aliæ Nationes conſultæ videntur, „ & quod ſuper illis Natio Gallicana deliberaret, omnes ſciverunt Na- „ tiones, & etiam Domini Cardinales, & ultra deliberationem, etiam „ & motiva, & Concluſionem ſuam voluit communicare aliis Natio-

„ nibus ad effectum concurrentiæ, & provisionis dandæ: quod Do-
„ mini Cardinales, per exquisita media impediverunt, & inter Na-
„ tiones non est quæ tantum fuerit gravata sicut Gallicana in istis exa-
„ ctionibus, & propterea magis solicita esse debet. Et constat, quia
„ in Anglia nihil percipit (nisi de Episcopatibus qui sunt pauci) Ca-
„ mera vel Domini Cardinales: nec paterentur quod interea Cardina-
„ les obtinerent beneficia: & in certis Regnis Hispaniarum ordina-
„ tum est quod Camera nihil totalitèr recipiat: in Italia vero, bene-
„ ficia, Prælaturæ, & dignitates modici sunt valoris, & cum hoc
„ Domini temporales & Communitates prohibent quando videtur
„ eis atque placet, quod dicta Camera nihil recipiat; & novissime
„ Communitas Florentina (Papam Joannem qui tunc erat, & domi-
„ nos Cardinales in eorum civitate existentes) propter unicum abu-
„ sum, quem Papa commisit in conferendo unam Abbatiam sitam in
„ eorum Dominio, privaverunt potestate conferendi beneficia in eo-
„ rundem Dominio, usque ad quinque annos, nec tunc appellave-
„ runt; & tamen per hoc perdunt fructus Annatarum. In Alemania
„ in certis Diœcesibus & provinciis percipit aliquid, in aliis vero ni-
„ hil: imo nec admittuntur literæ Apostolicæ, nisi quantum placet
„ Episcopis, qui recusant in denegando *Vidimus*; & propterea Gal-
„ lia, quia nimium grata fuit & obedivit, nimium gravata est, & ad-
„ huc opprobriis laceratur.

XX. „ Quando vero subjungit supradictus appellans, quod minis
„ & terroribus, & certorum Principum voluntatibus allegatis, fue-
„ runt impediti volentes deliberare, &c. Respondetur quod sicut
„ dictum est ad opprobria & injurias prorumpit appellans, sibique
„ adhærentes*(& appellationis compositio ad intelligendum) & est
„ falsum quod asserit: Sed Domini Cardinales fuerunt illi qui incutie-
„ bant terrores & inferebant minas, atque dicebant injurias Prælatis,
„ & aliis notabilibus viris Nationis Gallicanæ, & eorum familiari-
„ bus, cum nimia austeritate, ut libere non auderent quod conscien-
„ tia dictaret super illis exprimere: & aliquibus dixerunt, quod in-
„ quireretur contra eos ad finem destitutionis sui status: aliis dixerunt
„ injurias, aliis vero spem dabant promotionis, & exaltationis sta-
„ tus, de quo adhuc confidunt aliqui, & familiares suos venire fa-
„ ciebant ad Nationem Gallicanam ad vociferandum & clamandum
„ (sicut de facto fecerunt) ad deliberationem impediendum: & ul-
„ tra videntes non posse impedire deliberationem quæ fiebat, ad in-
„ vicem

„vicem congregati, omnes Protonotarios, auditores Palatii, scri-
„ptores, notarios, cursores & quoscumque alios, etiam mechani-
„cos Romanam Curiam sequentes, convocaverunt, & ad se venire
„fecerunt, & cum gemitibus eis dixerunt, quod Natio Gallicana
„per se sola præsumebat destruere velle statum Papæ, & Cardinalium,
„Protonotariorumque, Cameræ Clericorum, Cameræ auditorum,
„plurium scriptorum, Notariorum, Advocatorum, Cursorum,
„cæterorum quorumcumque Romanam Curiam sequentium: &
„ipsam Romanam Curiam incitarunt, loquendo quod oportebat se
„illis opponere, & ad contrarium laborare, & Conclusionem rece-
„ptam de non solvendo Vacantias, facere per media, ut non ad-
„mittatur per alias Nationes, & fuit dubium & etiam periculum
„de magna commotione contra natos de Galliis. Nec talia attenta-
„verunt quando Natio Anglicana & eorum Rex illustris interdixit
„tales exactiones nolle plus sustinere in Regno suo Angliæ: & vi-
„dentes propter hoc non posse proficere (quia rationabile est quod
„petitur, & irrationabile quod impedire conantur) converterunt se
„ad appellationes, & unam interposuerunt nominibus suis, & aliam
„interponi fecerunt per dictum de Scribanis, aliam vero per Magi-
„strum Joannem Ponceti eorum Promotorem & Clericum. Per
„tales appellationes & oppositiones volentes impedire & illibertare
„dicentes vota sua: & in prædicationibus publicis, materiam pro-
„curaverunt ad intentum eorum, & per verba magistralia notave-
„runt non sibi propitium esse, quod bene fuit intentum: quare
„quod imponit aliis, apud semetipsum & sibi adhærentes quærat ap-
„pellans.

„Quando enim subjunxit idem appellans, quod ad dictam quæ-
„stionem processum est, sine prius providendo Dominis Cardinali-
„bus, & quod in hoc Natio Gallicana non sufficienter consulta, fo-
„re tollendas dictas Annatas & vacantias conclusit, &c. Responde-
„tur, quod quoad ipsam Nationem satis laute & ample provisum est.
„Dominis Cardinalibus de sexaginta ad septuaginta millia, ut supra
„dictum est, & consultissime conclusit, & mirum est quod tanto
„tempore toleravit.

„Cum ulterius dicit idem appellans, quod de laudabili consuetu-
„dine, protectio & tuitio Romanæ Curiæ, & Cameræ, (sede Apo-
„stolicâ vacante) ad Cardinales spectat, qui non fuerunt requisiti in
„dicta Conclusione, &c. Respondetur, quod bene facit allegare con-
„suetu-

„ ſuetudinem pro titulo putativo, quia de jure eſt eis interdictum, ne „ de factis Cameræ in aliquo ſe intromittant, Sede Apoſtolica vacante; „ & ſi quæ ſit conſuetudo occulta & totaliter ignota, nec debuerunt „ vocari nec requiri.

„ Concluſio eſt Nationis (quoad Nationem, quæ reſpectu aliarum „ Nationum eſt conſultiva, & quoad totum Concilium eſt querelosa, „ quod Concilio intendunt inſinuare, & apud ipſum proſequi) ut re- „ medietur abuſibus, ut redeuntes ad propria, ſuis Principibus, Præ- „ latis, & Clero, qui ibi remanent, & cæteris de populo, poſſint „ referre diligentiam quam fecerunt, ne videantur conſenſum præbuiſ- „ ſe, nec acquieviſſe tolerationi abuſivæ in prædictarum Vacantiarum „ præſtatione: & ſi Concilium proviſionem non dederit, conſtet quod „ per eos non ſteterit.

„ Progrediendo ulterius dicit idem appellans, quod Domini Car- „ dinales ſunt cauſa unionis, &c. Reſpondetur quod utinam ita eſſet, „ quod de præterito non fecerunt, nec uſque nunc eſt factum: quid „ fiet videbitur poſtea: Nec quoad hoc etiam præſumitur quæ in fa- „ cto conſiſtunt etiam de præſenti.

„ Cum dicit ulterius ille idem appellans, quod removere Vacantias „ eſt ſubverſio totius ordinis Clericalis, &c. Reſpondetur quod de „ inordinato & vitioſo ordine vellet facere ordinem ad ipſius commo- „ dum, nec curaret de nutrimento peccati, nec de quocumque ſcan- „ dalo, dummodo affluat aurum, & pecunia: Si debeat ſubverti or- „ do Clericalis propter tollere Vacantias, poteſt videri ex præceden- „ tibus.

„ Ulterius, præfatus de Scribanis dicit, quod atteſtari Simoniam „ intervenire in ſolutione earum, eſt venire contra vota plurium Con- „ ciliorum, &c. Reſpondetur quod nunquam in aliquo generali Con- „ cilio fuit ordinatum quod aliquis poſſet recipere pecunias ut ſpiri- „ tualia, aut beneficium conferat, vel aliquem eligat ad Dignitates, „ & Prælaturas; ſed bene jure divino, canonico, & civili, & per „ generalia Concilia reperiuntur prohibita, quæ etiam damnant actum „ & conſuetudinem.

„ Quando ulterius progreditur contra claram rei veritatem & „ ipſius conſcientiam, videlicet quod ſolutio iſtarum Vacantiarum „ eſt onus reale, nec in hoc verſatur aliqua obligatio perſonalis, cum „ per illam maneat officium obligatum, & non perſona. Reſponde- „ tur quod mirabiliter juſtificat actum ex iſtis appellationibus, ſicut

„ ſupra

„ supra dictum est, & clarum est quod literæ promotionis haberi non
„ possunt, donec obtulerit quod petitur ab eo, seque, Monasterium, &
„ Ecclesiam obligaverit, nec aliter exigitur modo: quin ista obligatio
„ sit personalis, aut jura omnia fallunt, aut est personalis. Nec potest
„ esse realis, quia per obligationem quam fecit de Monasterio, vel Ec-
„ clesia non est hypotheca, quia Dominus non est: & quia non possidet
„ tempore obligationis, & quia non vergit in utilitatem Ecclesiæ, vel
„ Monasterii: & quia etiam turpi causa, & quia sine consensu Conven-
„ tus vel Capituli, & quia tempore fundationis non fuit tale imposi-
„ tum, nec post, per consensum illorum qui consentire habent, &
„ necessario: Aliter non potest esse reale, & quando esset hypothe-
„ ca, adhuc discuteretur primo persona quæ antea fuerat obligata.
„ Quod mutata persona remaneat onus supra Ecclesiam vel Monaste-
„ rium quod dimittit, non est verum, nisi quantum per porrectionem
„ dictarum literarum eum obligare faciunt ad solvendum, in quo obli-
„ gatus reperitur fuisse Antecessor, & sic possunt exigere ab utroque
„ totum debitum quando volunt: & quod hoc sit verum, patet per for-
„ mam obligationis quam servant in talibus in Camera Apostolica,
„ etiam Domini Cardinales, quæ talis est.

„ XXI. Primo, rubricat forma obligationis Patriarchæ, Archi-
„ episcopi, vel Episcopi, aut Electi, quando in propria forma sequi-
„ tur. *Vos Domine Patriarcha, Archiepiscope, Episcope, aut Electe, de*
„ *licentia & auctoritate Apostolica vobis in hac parte concessa, gratis &*
„ *sponte offertis, dare promittitis & donatis, pro vestro communi servitio*
„ *Cameræ sanctissimi in Christo Patris & Domini Domini PP. &c. Et*
„ *sacro Collegio Reverendissimorum in Christo Patrum Dominorum san-*
„ *ctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, videlicet, &c. florenos auri de Ca-*
„ *mera, boni & legitimi ponderis, & quinque servitia consueta, pro Fa-*
„ *miliaribus, & Officialibus Domini nostri Papæ, & Dominorum Cardi-*
„ *nalium prædictorum. Item recognoscitis eisdem Cameræ & Collegio ac*
„ *Familiaribus, & Officialibus, omnes illas pecuniarum quantitates, in qui-*
„ *bus prædicta vestra Ecclesia in libris ipsorum Cameræ, & Collegii per*
„ *aliquorum Prædecessorum vestrorum Personas obligata est: quos quidem*
„ *florenos cum quinque servitiis & recognitis supradictis, promittitis red-*
„ *dere & solvere realiter cum effectu in Romana Curia ubicumque fuerit,*
„ *videlicet Reverendissimis in Christo Patribus, & Dominis Dominis mise-*
„ *ratione Divina Henrico Episcopo Sabinensi, & Amedeo sanctæ Mariæ*
„ *novæ Diacono Neapolitanensi, & de salutis vulgariter nuncupatis, sanctæ*

„ *Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & Francisco miseratione eadem Archi-*
„ *episcopo Narbonensi Domini nostri Papæ & sacri Collegii Cardinalium*
„ *Camerario, vel eorum Successoribus, vel Deputatis ab eis, medietatem*
„ *scilicet in festo, &c. Et aliam medietatem in festo, &c. Recognita vero*
„ *in alio simili festo, &c. Quod si debita loco & terminis dictam floreno-*
„ *rum summam, & quinque servitia consueta, & recognita supradicta non*
„ *solvatis, ut dictum est, promittatis redire ad Romanam Curiam infra*
„ *quatuor menses, post elapsos terminos hujusmodi vel alterum eorumdem*
„ *immediate sequentem, & coram dictis Dominis Camerariis seu eorum Suc-*
„ *cessoribus aut Deputatis ab eis personaliter comparere, & inde non recede-*
„ *re donec per vos fuerit de prædictis integraliter satisfactum: super hoc*
„ *obligatis vos vel Ecclesiam vestram, & Successores vestros, ac omnia bona*
„ *Ecclesiæ vestræ mobilia & immobilia, præsentia & futura ubicumque sint*
„ *& consistant. Et ut sitis vinculo fortioris obligationis adstrictus, submittitis*
„ *vos, & Successores vestros jurisdictioni & coërcitioni dictorum Domino-*
„ *rum Camerariorum, & cujuslibet eorum in solidum, ac etiam Successorum*
„ *suorum & Deputandorum ab eis: & de voluntate vestra, qui hoc vultis &*
„ *petitis, & hanc jurisdictionem in eos porrigitis, præfati Domini Camerarii,*
„ *& quilibet eorum eandem jurisdictionem in se suscipientes, & suscipiens in*
„ *loco Mandatum faciunt & Preceptum, ut de re confessata de solvendo di-*
„ *ctam florenorum summam, & quinque servitia ac recognita supradicta,*
„ *de reveniendo ad Romanam Curiam, & de non recedendo ab ea absque*
„ *satisfactione, & quod omnia alia & singula supradicta efficaciter complea-*
„ *tis & attendatis: quod si non feceritis, suspensionem, alias administra-*
„ *tionem spiritualium & temporalium dictæ Ecclesiæ, & ab executione*
„ *Pontificalium, & majoris excommunicationis Sententias, ex nunc prout*
„ *ex tunc in vos Canonica monitione præmissa proferunt in his scriptis:*
„ *comminantes nihilominus dicti Camerarii, & quilibet eorum, se con-*
„ *tra vos dictum Dominum Patriarcham, Archiepiscopum, Episcopum,*
„ *vel Electum processuros, & processurum, absque alia vocatione seu*
„ *monitione, ad graviores pœnas & sententias spirituales & temporales,*
„ *& aggravationes earum, prout eis seu eorum alteri placuerit seu visum*
„ *fuerit expedire: & quod vos denunciabunt, & denunciari facient per*
„ *se, vel per alium, seu alios excommunicatum, suspensum, perjurum,*
„ *& aliis pœnis & sententiis astrictum, quas propter hoc in vos duxerint*
„ *proferendas. Et vos Domine Patriarcha, Archiepiscope, Episcope, vel*
„ *Electe, renunciatis super his omnibus Literis, Privilegiis, Indulgentiis*
„ *Apostolicis impetratis vel impetrandis, concessis vel concedendis quibus-*

„ *cumque,*

„*cumque, & beneficio appellationis, & restitutionis in integrum, ac omni „foro, usui, præscriptioni, & juri revocandi donum, & omni auxilio Juris „Canonici & Civilis: per quod, contra præmissa de jure vel de facto venire „possetis, vel aliquod præmissorum. Et omnia præmissa juratus ad sancta Dei „Euangelia tenere, servare, approbare, & in contrarium non venire, dire- „cte vel indirecte, per vos vel alium vel alios. Si vero ante satisfactionem hu- „jusmodi vos contingat mori, cedere, vel transferri, & ille vel illi qui ad re- „gimen ipsius Ecclesiæ vobis substitutus vel substituti fuerint infra quatuor „menses, post substitutionem & dictæ Ecclesiæ possessionem adeptam, de flo- „renis & servitiis & recognitis satisfacere non curaverit seu curaverint, ex „nunc prout ex tunc, easdem pœnas & sententias in eosdem substitutos, & „eorum quemlibet infligunt & proferunt in his scriptis, prout dictum & nar- „ratum est, auctoritate dictorum Dominorum meorum Cardinalium, & „nostra, proferimus in his scriptis; & vos Dominum Patriarcham, Archi- „episcopum, Episcopum, vel Electum volentem, petentem, & requirentem „ad prædicta, recitata condemnamus, & nihilominus monemus vos semel, „secundo, tertio, & peremptorie, ac sub excommunicationis pœna, ut præ- „dicta adimpleatis, attendatis, & observetis: Alioquin excommunicationis „sententiam in vos proferimus in his scriptis: Et vos Domine Patriarcha, „Archiepiscope, Episcope, vel Electe, vultis quod per nos Clericos, vel No- „tarios Cameræ, qui sumus hic præsentes, de præmissis omnibus & singulis „fiant unum vel plura Publica Instrumenta.*

„Similes formæ pro eisdem dantur, quando fit per Procuratores, & „idem pro Abbatibus.

„Et sic, per tenorem dictæ obligationis, constat quod non est reale, „sed violentum personale, sicut supra dictum est, eo quod per litera- „rum retentionem ad hoc compelluntur. Et licet composuerint for- „mam aptiori modo quo potuerunt, ad justificandum & colorandum „factum suum, veruntamen reprobanda est, ut vitiosa valde; & pro- „pterea super his obligationibus nunquam voluerunt grossare Instru- „mentum, nec copiam obligationis dare. Peccant in quinque vel qua- „tuor substantialibus secundum formam Juris, quod per quemlibet „intelligentem potest clare intueri: nec etiam Cardinales aut eorum „prætensus Camerarius, unquam habuerunt jurisdictionem, nec ha- „bent potestatem ad hoc quam prætendunt.

„Cum dicit ulterius idem de Scribanis appellans, quod attentis con- „ventionibus per Regem Romanorum & Petrum de Luna factis vide- „licet, nihil debet innovari, cum per hoc posset impediri unio Eccle-

„ siæ, cum sit in vilipendium totius Christianitatis removere Vacan-
„ tias, &c. Respondetur, quod removere causam quæ præstat & occa-
„ sionem dat peccati, & damnationis animarum, per quam etiam paran-
„ tur scandala & fiunt, per quam destruuntur Ecclesiæ, & universaliter
„ personæ Ecclesiasticæ opprimuntur, & stant in errore: intentioque
„ fundatorum Ecclesiarum, & beneficiorum fraudatur, & per quam
„ opera pietatis impediuntur, & justitia læditur, est adornare Christia-
„ nitatem, & eam in devotione confovere: Nec per hoc fit innovatio,
„ vel immutatio contra promissum vel conventum: & quando hæc fa-
„ cta non essent, aut fierent, Romanorum Rex illustrissimus & omnes
„ alii Reges, & quicumque Christiani haberent increpare totum ge-
„ nerale Concilium, quod mora in hujusmodi data fuisset, & ultra
„ nihilo citius venient qui obediunt Petro de Luna, estque modica
„ spes quod voluntarie aliquid boni faciant, & facilius propter hoc in-
„ clinabuntur ad recedendum ab ejus obedientia.

„ Subjungit, quod ex illis appellabat ad Sedem Apostolicam, & sum-
„ mum Pontificem futurum, & Apostolos petit, &c. omittens Conci-
„ lium generale fraudulenter, non dubium quod deberet esse judex
„ competens in causa hujusmodi, & quod sedet de præsenti & ad illud
„ potest haberi recursus faciliter, & appellando ad Papam tantum facit
„ causa diffugii: nec Papa videretur judex competens, eo quod sit pars
„ formata, & ejus Camera Apostolica, &. consilio Cardinalium in
„ hoc uteretur, qui affectum quem habent ostendunt.

„ Ideo ex præmissis & resultantibus ex eis tam conjunctim quam di-
„ visim, neque appellationem dicti de Scribanis, neque aliam interposi-
„ tam nomine dictorum dominorum Cardinalium & eorum Collegii,
„ nec aliam interpositam per magistrum Joannem Ponceti, seu quos-
„ cumque alios in materia hujusmodi & ipsius occasione, hæc venera-
„ bilis Natio Gallicana (propter hoc solenniter congregata, matura de-
„ liberatione habita) ducit admittendam, nec eos admittit appellantes,
„ nec eorum frivolis appellationibus vel alteri earum esse deferendum,
„ neque defert. Parata eadem venerabilis Natio, & se offerens velle
„ respondere plenius & singulariter singulis causis prædictarum appel-
„ lationum (ex quibus causantur & justificare nituntur dicti Domini
„ Cardinales, & dictus Ponceti appellans, per eos suis nominibus inter-
„ positis, quarum copiam, etiam facta debita diligentia habere non po-
„ tuit) quandocumque dabitur ei, vel habere poterit: Protestando etiam
„ de specificatione quorumdam aliorum hic non expressorum. Hanc
„ respon-

„ responsionem eisdem de Scribanis, Procuratorique Collegii dominorum Cardinalium, & ipsis dominis Cardinalibus, ac præfato Ponceti singulariter singulis, ac quibuscumque suis adhærentibus & adhærere eis volentibus conjunctim & divisim pro Apostolis, ad quos teneri posset, dans & eis faciens, & Præsidens ejusdem Nationis de consensu & mandato totius Nationis. Protestans eadem venerabilis Natio, & Præsidens, ac singula supposita ejus, maxime & specialiter destinati pro parte Prælatorum atque Cleri Galliarum ad hoc generale Concilium, de prosequendo eorum receptam Conclusionem apud præsens generale Concilium, & ubicumque de jure debite poterit, & licebit; & de eadem referendo, intimandoque, & scribendo serenissimo Principi Francorum Regi, & germano suo Regi Siciliæ Ludovico nominato, illustri duci Aquitaniæ, primogenito Regis Francorum illustrissimo, cæterisque Ducibus, & Comitibus, & Baronibus Galliarum, Prælatis, ac illis de Clero, qui in partibus remanserunt, nobilibus, & illis de populo omnium Galliarum, ad ipsorum excusationem & exonerationem, & ad debitam provisionem consequendam.

Explicit libellus defensivus Conclusionis Nationis Gallicanæ super Annatis non solvendis, in Concilio Constantiensi proposita.

Verum ut ad Historiæ nostræ contextum redeamus, Sessione XLI. die VIII. Novembris anno MCCCCXVII. Patres edicunt constitutionem Clementis Papæ VI. super modo & forma cibariorum, quæ dantur Cardinalibus conclave ingredientibus observari. Insuper aliquot condunt capitula, in quæ electores Pontificis jurare volunt antequam conclave ingrediantur; tumque demum Jovis XI. Novembris die sacro D. Martino Otho Cardinalis de Columna, qui Pisano & Constantiensi Concilio interfuit, deligitur in summum Pontificem, vocatusque est Martinus V. ob sancti Martini reverentiam.

Sessione XLII. die XXVIII. Decembris decretum conditur, quo Sigismundus Imperator liberatur à custodia Baltazaris de Cossa, qui olim Joannes XXII. dicebatur, hicque dispositioni Martini V. PP. traditur.

XX. Sessione XLIII. die XXI. Martii MCCCCXVIII. Martinus V. aliquot promulgat Constitutiones *de unionibus, de fructibus percipiendis, de Simonia, de dispensationibus, de decimis, atque aliis oneribus Ecclesiasticis, de vita & honestate Clericorum:* idque quoad accu-

 ratior

ratior reformatio, quam in proximum Concilium rejectam fuisse monuimus, haberetur. Notandum vero Decretum de decimis nullo modo quadrare decreto Concilii Sessione XIX. proposito: ibi enim Patres sciscunt, ne decimæ imponantur antequam causa in Synodo examinata & probata fuerit. Hic autem Martinus causæ cognitionem & approbationem ad se solummodo redigit; *Per nos*, inquit, *nullatenus imponentur generaliter super totum Clerum, nisi ex magna & ardua causa, & utilitate universalem Ecclesiam concernente, & de consilio, & consensu, & subscriptione Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, & Prælatorum, quorum consilium commode haberi poterit: nec specialiter in aliquo Regno vel Provincia inconsultis Prælatis ipsius Regni vel Provinciæ, & ipsis non consentientibus, vel eorum majori parte, & eo casu per personas Ecclesiasticas & auctoritate Apostolica duntaxat leventur.* Hæc ille. Ex quibus liquet quam operosum fuerit Ecclesiæ libertates, & Aristocraticum regimen recuperare. Nam solemne fuit Romanis Pontificibus, quoties hujusce modi decimas colligere vellent, politicis Principibus, Primatibus, Archiepiscopis, & Metropolitanis aliquid polliceri & largiri de alieno, ut facilius paterentur ista onera imponi & exigi à Clero inferioris conditionis, cujus rei plura extant monimenta in tabulario Parisiensis Academiæ, quæ sæpe de hujuscemodi exactionibus ad futurum provocavit Concilium.

XXI. Sessione XLIV. die XIX. Aprilis M CCCC XVIII. Martinus V. certus atque indubitatus Papa decretum pro habendo futuro Concilio in hæc verba sancit; *Cupientes ac volentes decreto hujus generalis Concilii satisfacere inter alia disponenti, quod omnimodo generalia Concilia celebrentur in loco, quem summus Pontifex per mensem ante finem hujus Concilii, approbante & consentiente Concilio, deputare & designare teneatur, pro loco dicti proxime futuri Concilii celebrandi supradicti, eodem consentiente & approbante Concilio, civitatem Papiensem tenore præsentium deputamus, & etiam assignamus: statuentes & etiam decernentes quod Prælati & etiam alii, qui ad generalia Concilia debent convocari, tempore prædicto civitatem ipsam Papiensem accedere teneantur. Nulli ergo hominum liceat, &c.* Qua in bulla Martini vox, *Pontifex teneatur*, apprime notanda venit, quippe quæ demonstrat, Martinum agnoscere se decretis Concilii Constantiensis obligari: & idcirco ex quinque Nationum consensu Papiam habendo Concilio idoneam deligit & nominat: sicque undecimum habes Monimentum praxeos auctoritatis Concilii supra Papam, etiam ab ipso Martino deductæ in rem judicatam.

XXII. Ses-

XXII. Sessione XLV. quæ est ultima, die XXII. Aprilis, finis imponitur Synodo. Ut autem Acta illius diei accuratius percipiantur, ea sunt revocanda in memoriam, quæ supra notavimus numero II. videlicet Patres semper de more habuisse res controversas primum inter quinque Nationes examinare. Deinde quæ communibus Nationum suffragiis essent sancita, ad Synodum referre, ut Conciliariter in publica Sessione approbarentur & concluderentur. Itaque decreta prius Nationaliter quam Conciliariter probari ut robur haberent oportebat sicut etiam observatum est supra Sessione XXXVIII. Et postquam Nationaliter aliquid examinatum probatumque fuerat, statim referebatur ad publicam Sessionem, ut Synodice & Conciliariter auctoraretur. Hicque mos erat & ratio procedendi Patrum Synodi Constantiensis: quem Papa immutare nullo modo poterat: maxime vero quod id pertineret ad moderationem Aristocratici regiminis. In qua recuperanda omnes animi nervos Patres intendebant. Porro Cardinalis S^ti. Viti cum de mandato D. nostri Papæ Martini V. totiusque sacri Concilii alta & intelligibili voce pronunciasset hæc verba: *Domini ite in pace:* atque Reverendus Episcopus Cataniensis, ordinis Prædicatorum sacræ Theologiæ Professor, mandato D. nostri Papæ & consensu Concilii Ambonem ascendisset, ut concionaretur: *Ambassiatores Serenissimi Principis Regis Poloniæ, & Alexandri Magni ducis Lituaniæ petierunt & humiliter supplicarunt Domino nostro Papæ nomine suorum Dominorum,* LIBRUM QUENDAM FRATRIS JOANNIS FALKEMBERG *notorie crudelissimos errores & hæreses continentem, rite damnatum tanquam Hæreticum per deputatos in causa fidei: ac etiam per omnes Nationes Concilii, & per Collegium Cardinalium conclusum (ut publicis constabat instrumentis) etiam in Sessione publica per sacrum Concilium damnari; seu publice damnatum pronunciari, antequam præsens Concilium dissolveretur: alioquin nomine suorum Dominorum dixerunt protestari de gravamine, & de appellando ad futurum Concilium.* Quibus sic factis Sanctissimus Dominus noster Papa dixit, respondendo ad prædicta; *quod omnia & singula determinata, conclusa, & Decreta in materiis fidei per præsens Concilium Conciliariter, tenere & inviolabiliter observare volebat, & nunquam contraire quoquomodo: Ipsaque sic Conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter, nec alio modo. Et illud iterato fecit dici per organum Domini Augustini de Pisis Fiscalis, & sacri Consistorii Advocati, &c.* Hic rogatum velim Lectorem amantem veritatis, diligenter ad propositionem Polonorum & Mar-

& Martini V. responsionem attendat: quoniam hoc pretium operæ facit: Illi enim narrant publicis constare instrumentis librum Fratris Joannis Falkemberg notorie crudelissimos errores atque hæreses continentem, rite damnatum tanquam hæreticum; primo quidem per deputatos in causa fidei, de quibus VI. Sessione: deinde per quinque Nationes Concilii, atque etiam per Collegium Cardinalium: quod tribus & viginti Cardinalibus conflabatur. Ex quo inferunt & petunt, librum memoratum debere necessario in publica Sessione damnari, aut pronunciari publice damnatum esse, antequam Concilium dissolvatur: hocque nisi fiat, nomine Regis Poloniæ & Magni ducis Lituaniæ protestantur de gravamine, & de appellando ad futurum Concilium: Ratio est, quia secundum leges à Patribus Synodi Constantiensis positas & constanter servatas, nulla possit desiderari aut excipi conditio vel allegari causa, cur liber ille nefarius Synodice damnari non debeat: maxime vero quod Ecclesiæ regimen sit Aristocraticum. Contra hæc Martinus effugium opponit cum potestate absoluta: *Respondens quod omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei per præsens Concilium Conciliariter, tenere, & inviolabiliter observare volebat, & nunquam contradicere quoquomodo: Ipsaque sic Conciliariter facta approbabat & ratificabat, & non aliter nec alio modo.* Qua ex responsione intelligimus in hac ultima Sessione, has duas voces *Nationaliter & Conciliariter* quasi inter sese opponi à Martino V. Ita ut quæ essent primum Nationaliter conclusa & damnata, nec tamen de hinc Conciliariter à Synodo in publica Sessione approbata, Martinus à Synodi Conclusione exciperet, atque excluderet: & hoc in genere esse librum Fratris Joannis Falkemberg clare ostenditur.

XXIII. Quibus accurate subductis, patet Bellarminum libro secundo *de Conciliorum auctoritate* cap. XIX. post Cajetanum frustra contendere Martinum V. hac voce *Conciliariter*, Decreta IV. & V. Sessionis de auctoritate Concilii supra Papam voluisse à Synodi Conclusione & confirmatione excludere: propterea quod more aliorum Conciliorum re diligenter examinata & discussa, minime conclusa & statuta fuissent. Nam sola lectione ultimæ Sessionis dignoscitur, Martinum de solo libro Joannis Falkemberg, necnon & de aliis similibus agere, quæ tantummodo Nationaliter & non Conciliariter damnata essent: quo in numero etiam reponenda Conclusio Nationum *de Annatis non solvendis* cujus supra meminimus.

At

At decreta IV. & V. Sessionis & Nationaliter & Conciliariter conclusa fuisse, supra probavimus. Profecto Cajetanus libro *de Auctoritate Papæ & Concilii* cap. VIII. cum non satis huic argutulæ distinctioni ac effugio fideret aliam meditatus est evasionem: asserens Martinum V. Sessione ultima ea solummodo probare Decreta quæ facta essent in materia fidei: atque Sessione IV. & V. nondum factam fuisse deputationem virorum selectorum qui res ad fidem spectantes examinarent: hoc enim duntaxat factum ait Sessione VI. Ex quo infert, Decreta de Concilii auctoritate supra Papam non spectare ad fidem Materialiter aut Formaliter. Censet vero aliqnid attinere ad fidem Materialiter, si tractetur aut proponatur tanquam res pertinens ad fidem: deinde Formaliter si proponatur ab Ecclesia velut credendum aut damnandum. Hæc ille, quo etiam Judice secundum conditiones à se positas causam suam perimit. Primum quod cavillatur de deputatione in materia fidei: Rependo in Synodo Constantiensi duo fuisse rerum genera ad fidem spectantia: quoddam externum, aliud internum: Illudque foris allatum ad Patres Constantienses, cujusmodi erant hæreses Bohemorum, liber Fratris Joannis Falkemberg. Item Propositiones hæreticæ Joannis Parvi, & alia ejusmodi; pro quibus Sessione VI. facta est deputatio, quatenus hæc primum diligenter enuclearetur inter deputatos, deinde ad Nationes & Synodum deferrentur judicanda Nationaliter, & Synodice. Enimvero, cum ejusmodi errores varii ac multiplices essent ideo separatam deputationem desiderabant: & de hac deputatione agit Cajetanus: non de interno genere rerum quod tractabatur in ipsa Synodo ad quod Patres universi, sicut in Deliberationibus contingit, satis sua causa instructi & parati erant: *omnes enim illuc confluxerant ad Ecclesiam in capite & in membris reformandam.* Hæcque privatam disputationem non exigebant. Cujusmodi etiam omnia sunt quæ tempore schismatum disputata fuerant in omnibus Universitatibus Europæ *de immediata Ecclesiæ & Concilii auctoritate supra Papam: quæ his nituntur Fundamentis: quod Christus per se & immediate Ecclesiam fundarit, quod indivisim & in commune claves omnibus dederit Apostolis ut ab uno ministerialiter exerceretur: sicut facultas videndi, quæ propria est hominis, exercetur per oculum tanquam per ministrum: Item quod Synodus universalis legitime congregata Ecclesiam Catholicam repræsentet, &c.* Quæ omnia cum sacris scripturis clarissime contineantur, aut inde levi ratiocinatione eliciantur, ut alias probavimus, pertinent qui-

dem materialiter ad fidem: formaliter demum quatenus consensu Catholico & communione Sanctorum credenda proponuntur à Synodo Constantiensi Sessione IV. & V. In eumque finem primum Nationaliter deinde Conciliariter sunt examinata. Verum, quando Martinus V. nominatim ait, *quod omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei per Synodum Constantiensem Conciliariter, volebat tenere & observare inviolabiliter, & nunquam contraire quoquomodo:* concepta sunt ejus verba: nemoque, nisi communis sensus expers negare potest, Decreta IV. & V. Sessionis Constantiensis conclusa fuisse Conciliariter & ad materiam fidei pertinere, ut statim amplius ex Bulla ipsius Martini probabitur: necessario insurgit, Martinum ejusmodi Decreta sic approbasse, ut ea observari velit inviolabiliter: quæ ego dico ad hominem ex Dialecticorum regulis. Proculdubio qui Acta ipsa Concilii Constantiensis cogitate evolverit, quamprimum videbit, hoc Cajetano, Bellarmino, & aliis Curiæ Romanæ Athletis propositum, ut more Pragmaticorum & vitilitigatorum fori civilis, veritatem notissimam cavillationibus atque versutiis involvant, utque vulgo dicitur nebulis & pulvere oculos hominum compleant: Idque eos absque magno conscientiæ morsu facere mihi nullo modo persuadere possum: quod enim fit contra conscientiam grande peccatum est. Sed ut nos ad librum Fratris Joannis Falkemberg referamus, quando Acta Synodi Constantiensis enunciant *errores crudelissimos continere*, quantum conjecturis assequi possum, aliquas propositiones non absimiles illis propositionibus habuisse arbitror, quæ hodie venditantur super potestate Papæ in abdicandis & interficiendis Regibus, atque Principibus, qui Pontifici parere detrectarint: Conformiter ad ea quæ à Francisco Suare docentur lib. VI. defensionis suæ fidei Catholicæ cap. IV. numero XVIII. Quam meam conjecturam Gersonius dialogo Apologetico pro Actis Synodi Constantiensis plane adjuvat: cujus hic verba attexere non pigrabor: *Considerent Zelatores Christianæ religionis & honoris Domini nostri Papæ ac hujus sacri Concilii, si Articulus secundus principalis convocationis hujus Concilii, qui est super hæresum & errorum exstirpatione non tractetur vel expediatur (præsertim in materiis solenniter denunciatis & multipliciter agitatis in hoc sacro Concilio) qualiter hoc varii varie potuerint imputare. Quidam ad negligentiam in re tanta, atque præcipua solicitudine tractanda prout fatetur Concilium in damnatione hujus;* QUILIBET TYRANNUS: *Alii ad*

ad ignorantiam, quod de paucis propositionibus quæ non sunt de apicibus fidei non decreverunt, quod secundum doctrinam sacræ Scripturæ tenendum sit: An videlicet veræ sint, vel falsæ, sanæ vel insanæ, approbandæ vel reprobandæ. Alii ad personarum acceptionem & humanum timorem seu formidinem, & ad illorum contra quos hic processum est in fidei materiis, quemadmodum sunt Bohemi, remurmurationem. Alii ad apertam Justitiæ denegationem in materia fidei & morum, seu culpabilem dissimulationem: alii ad Prælatorum & aliorum Avaritiam, quærentium in Ecclesiastica reformatione quæ sua sunt vel utilia, non quæ Jesu Christi vel spiritualia: Alii ad Regum & Principum & Universitatum qui promoverunt prædictas materias vilipensionem, & indignationem: ut fuerunt REX FRANCORUM, REX POLONORUM, *& Universitas studii Parisiensis, & plures aliæ: alii ad auctoritatis Prælaticæ super hæresibus exstirpandis in suis diœcesibus enervationem, & ad Curiæ Romanæ in eisdem erroribus exstirpandis notoriam Commissionem. Alii ad sordidam multorum in hoc Concilio uno vel alio modo corruptionem. Alii ad omnium quæ facta sunt in Concilio scandalisationem, vel infirmationem. Alii ad legatorum Regum & Universitatum qui ex injunctione vel instructione facta eis, promoverunt & promovere debuerunt prædictas materias, negligentiam culpabilem. Alii ad Theologorum & Prædicantium veritatis fidei periculum & depressionem ubilibet per Christianitatem: maxime dum errantes fuerunt Potentes & Principes. Alii ad homicidiorum, proditionum, perjuriorum, seditionum nutritionem, seu justificationem: maxime dum bella fundantur in sustinendis erroribus. Alii ad hæreticantium & errantium non emendationem sed obstinationem: nec ad fraternam seu judicialem vel paternam correctionem, sed violentiorem effrenationem. Alii ad obedientiæ generalis præstari debitæ modo summo Pontifici, fortassis quod absit periculosam dilationem apud multos Christianitatis Principes aut Populos. Alii ad Clericorum apud laicos, imo & apud infideles & Paganos, & præcipue Petrum de Luna & suos fautores subsannationem vel irrisionem: quod in materiis vulgo notissimis quæ sunt ipsa præcepta moralia, taliter patiuntur errare & diversa sibi invicem pertinaciter asserere in præsentia generalis Concilii.* In tantum, ut sub summo Pontifice, quem omnes pro exstirpatione errorum *præstolabantur, major dissimulatio suboriri videatur. Alii denique, quod omnium gravissimum est, ad offensam Dei in desertione defensionis Catholicæ veritatis, imo & fautoriam hæreticæ pravitatis: dum scilicet error cui non resistitur approbatur. Testes autem invocant hujus schedulæ Compositores cœlum & terram, quod non ad diffamationem cujuscumque vel irritatio-*

nem, sed ad propriam animarum liberationem, & ad obviandum prætactis & consimilibus scandalis: si non hoc durante Concilio occursum fuerit eventuris, ista scribunt atque notificant: parati voce publica latius hæc omnia deducere si ita placitum fuerit Domino nostro Papæ.

XXIV. Subjungit Cancellarius: *Quod nulla data est ad hæc inconvenientia provisiva responsio, sed in deteriora continue res lapsa est, usque adeo quod pro parte dominorum Polonorum interjecta est tandem appellatio ad futurum Concilium. Cui appellationi cum respondendum esset, lata est, ut dicitur in Consistorio generali & publico quod ultimo Constantiæ celebratum est, minuta quædam sub forma Bullæ; destruens, ut asserunt qui legerunt eam, fundamentale penitus robur nedum Pisani, sed Constantiensis Concilii, & eorum omnium quæ in eis præsertim super electione summi Pontificis & intrusorum ejectione attentata factave sunt: Continebat itaque in nullo casu licere appellationem à Papa facere nec ejus judicium in causis fidei declinare: plane contra legem Dei decretaque Concilii. Sed tam cæca semper est affectio quæ non zelat veritatem, tam semper sibi contraria & dissona veritati mens adversa.* Dehinc transit ad librum fratris Joannis Falkemberg, notatque in illo AGI DE OCCISIONE OMNIUM POLONORUM FACIENDA *absque lege vel ordine ipsis nec auditis nec defensis.* Et in prima parte operum suorum Tractatu *Quo modo & an liceat in causis fidei a summo Pontifice appellare seu ejus judicium declinare.* Ita concludit alloquendo Papam Martinum. *Porro, Dominus noster tollere poterit efficaciter suspicionem sinistram quæ contra Sanctitatem suam fieri posset, si dicta sua factis compenset: hoc est si sponte nullo inquirente* damnet doctrinam illam pestiferam & crudelem contra Polonos, *cum similibus aliis cum tali celeritate & rigore qualem fidei materia urgens in scandalum & perniciem reipublicæ postulat & requirit, procul abjecta quavis acceptione personarum.* Hæc ibi demum dialogum memoratum hac clausula jam paulo ante laudata sic concludit: *Hoc unum scio quod zelus habendæ unionis in schismate tam desperato tantique temporis* fecit multa tolerari quæ fuissent aliunde nec tolerabilia nec toleranda. *Video quod Ecclesiæ reformatio nunquam fiet per Concilium sine præsidentia ductoris affectati bene prudentis simul & constantis. Provideant sibi dum sciverint & potuerint membra per provincias aut regna non quidem in multiplicatione Constitutionum novellarum: hoc magis interturbat quam adjuvat, sed per exequutionem vivacem & virilem earum legum quæ jam latæ sunt abundantissime supervacuis etiam resecatis vel omissis: video quod in doctrinis quæ fidem, quæ religionem, quæ bonos & salubres respi-*

respiciunt mores vix invenietur in hac tempestate rebus ut sunt manentibus, nec habito forti favore potentiæ secularis terminatio debita vel expedita justitia. Experto crede, neque deductionem pro nunc aliam pete, neque de remediis apponendis verbum feceris surditati. Ubi non est auditus jubet sapiens ne effundas verbum. Hucusque Doctor Christianissimus, demonstrans quantæ sit molis his sequioribus seculis Ecclesiam reformare: Nam antequam Papa creatus esset Martinus V. omnes Christianæ Nationes in magna spe futuræ reformationis erant: utque ad eam sibi iter munirent facile decreta de Concilii auctoritate supra Papam, item de unoquoque decennio frequentandis generalibus Conciliis decreverunt: atque in XL. Sessione XVIII. Articulos super futura emendatione Ecclesiæ in capite & in membris conceperunt: quæ omnia Pontifices postea irrita fecerunt: quare Gersonius monet futuram Ecclesiæ reformationem impossibilem *absque præsidentia doctoris bene affectati prudentis simul & constantis* Papam intelligit: ostenditque tale facilius posse desiderari quam haberi, ut experientia hæcque Historia docent: hisque desperatis; subnectit Cancellarius *in doctrinis qua fidem, qua religionem, qua bonos & salubres mores respiciunt, vix in hac tempestate, rebus ut sunt manentibus nec habito forti favore potentiæ secularis, non posse definitionem debitam vel expeditam justitiam haberi.* Ratio est, quia, ut ibidem ait, Curia Romana *in ejusmodi rebus quærere solet quæ sua sunt, vel utilia; non quæ Jesu Christi, vel spiritualia:* quod multo clarius docet *de Examine doctrinarum parte secunda consideratione* v. *providendum est aut sedulo per Rectores Christianitatis ne studium Theologicæ veritatis depereat: sed alicubi resideat velut in fonte. Alioquin timendum est ne superseminentur hæresium zizania, propter varietatem tot capitum, tot insuper passionum diversarum unde multiplicatio sequitur Judiciorum: ubi si desit recursus ad Theologos non depravatos & in unum collectos quis oro providebit? Si dixerit aliquis*, fiet recursus ad Sedem & Curiam summi Pontificis, *non negabimus hoc., si Theologia illic habuerit duos doctores non partiales, non seductos., non fastuosos, non quæstuosos aut invidos, non potestati seculari., non spirituali plusquam veritati faventes: alioquin tolerabilius esset nullos habere quam tales pati:* Hæc ille: Deus bone si nostra vidisset secula quibus malum in immensum per singulos dies ita excrevit ut semper posterior dies acerbior & nequior priore extiterit, & continuet. At vero quantum disciplinæ Ecclesiasticæ & Ecclesiæ ipsi, optime consultum fuerit sub potenti Imperio Principum Politicorum, liber primus Historiæ nostræ Conciliorum reseravit.

XXV. Verum in hac Polonorum provocatione ad futurum Concilium Lector habet duodecimum Monimentum praxeos Auctoritatis Concilii supra Papam. Quod si quispiam Martinum V. Pium & Julium II. Constitutiones edidisse de non provocando à Papa ad Concilium, easque in Bullam Cœnæ Domini relatas opponat: Rependes, hæc ad quæstionem facti & ad absolutam Papæ Monarchiam spectare quam Ecclesia non agnoscit, quippe cum illa Monarchia despotica Juri Divino, naturali & Canonico penitus repugnet. Certe, quamprimum Martinus suam Decretalem de non provocando à Papa ad Concilium evulgavit, Parisiensis Cancellarius contra ejusmodi Decretum hos lucubravit atque edidit Tractatus: *An liceat in causis fidei à Summo Pontifice appellare & ejus Judicium declinare.* Item, *Resolutionem de valore ex communi rationum atque irregularitatum:* In qua hæc leguntur Consideratione 8. *Dixerunt olim* (Pontifices scilicet) *ante Concilium Generale Pisanum & Constantiense quod nullo modo licebat appellare ad Concilium, & allegant Jura sua pro se valde, sicut eis videtur, expressa: Sed constanter nunc asseritur quod est hæresis damnata per Constitutionem expressissimam & practicatam in Concilio Constantiensi, prout alibi diffusius est ostensum.* Intelligit autem Gersonius Tractatum prædictum quod scripsit: *An liceat in Causis fidei à Summo Pontifice appellare:* Ubi nominatim asserit *Constitutionem Martini V. de non provocando à Papa ad Concilium, non modo Pisanum & Constantiense Concilium, verum etiam Martini V. Electionem & Joannis XXIII. Benedicti XIII. & Gregorii XII. abdicationem evertere:* quod certo certius est. Quandoquidem Joannes XXIII. Gregorius XII. & Benedictus XIII. tantumdem sibi Juris potuissent usurpare contra Pisanam & Constantiensem Synodum, ac prohibere ne de suis Sententiis ad Concilium provocaretur, quam Martinus V. Quod si Curiales respondeant, ut assolent. In casu tantum schismatis Concilium esse supra Papam: hæc eorum cavillatio nihil eis proderit, quia post Martini V. Electionem & Bullam de non provocando à Papa ad Concilium Petrus de Luna superstes erat, seque legitimum esse Pontificem venditabat: quæ à me dicuntur argumento ad hominem.

XXVI. Ultimæ Sessioni Constantiensis Concilii Bullam Martini V. pro exequutione Articulorum contra errores Joannis Wicleff subjiciemus: Quam Bullam Martinus de Consensu & Approbatione Patrum Constantiensis Synodi evulgavit, sicut patet ex ejusdem Bul-

læ

læ lectione : Ubi hæc Concepta leguntur : *Sacro approbante Concilio Constantiensi per Apostolica scripta committimus & mandamus quatenus vos Archiepiscopi & Episcopi ac Electi, & quilibet Vestrum per se seu alium vel alios quos graves & idoneas Personas spiritualem Jurisdictionem habentes esse volumus, &c.* Deinde in fine ejusdem Bullæ, *appellatione seu appellationibus quibuscumque cessantibus procedatis, ac ipsos juxta easdem Canonicas traditiones puniatis: etiamsi opus fuerit Curiæ seculari relinquendo : Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio ejusdem brachii secularis, &c. Datum Constantiæ octavo Kalendas Martii, Pontificatus nostri anno primo.* Hac autem Martini Constitutione, hæreses Joannis Hus & Wicleff iisdem omnino conceptis verbis damnantur, quibus antea Sessione VIII. Constantiensi damnatæ fuerant à Patribus. Unde cum Articulo XL. Wicleff omnem Sedis prærogativam Romanæ Ecclesiæ his verbis abnegaret : *Non esse de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias:* Martinus V. post Synodum Constantiensem Sessione VIII. errorem istum sic damnat : *Error est, si per Romanam Ecclesiam intelligat Universalem, aut Concilium Generale : aut pro quanto negaret primatum super alias Ecclesias particulares.* Qua clausula Martinus ad mentem & propositum Synodi Constantiensis declarat primatum Sedis Apostolicæ sese duntaxat ad Ecclesias particulares extendere : nequaquam vero ad Generale Concilium cujus directivo & coactivo Judicio Papæ subjicitur Sessione IV. & V. Hic enim sensus est Patrum Concilii, quos Martinus se sequi testatur dum hanc Bullam *Sacro approbante Concilio* edidit *pro exequutione Canonum*. Attexendum insuper, Martinum eadem Bulla mandare, ut omnes suspecti de hæresi ita interrogentur : *Utrum credant, & teneant, & asserant quod quodlibet Concilium Generale, & etiam* CONSTANTIENSE UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTET : *Item utrum credant quod illud quod Sacrum Concilium Constantiense Universalem Ecclesiam repræsentans approbavit & approbat in favorem fidei & ad salutem animarum quod ab universis Christianis fidelibus approbandum & tenendum : & quod condemnavit & condemnat esse fidei vel bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum, pro condemnato credendum & asserendum.* Hæc propria sunt verba Martini V. Cui ad mentem & declarationem Patrum Synodi Constantiensis propositum fuit duos oppositos errores circa potestatem Papæ damnare : Primum eorum

eum qui docebant Papam esse infallibilem Monarcham, ita ut ne quidem Synodo Generali subjectus esset: In quem errorem Decretum est IV. & V. Sessione: Alterum errorem Hussitarum & Bohemorum, qui absolute primatum Ecclesiæ Romanæ negabant: Contra quem Sessione VIII. & Martinus hac ipsa Bulla, quam enodamus. Quocirca Martinus his conceptis verbis: *Utrum credat & teneat & asserat quod quodlibet Concilium Generale & etiam Constantiense Universalem Ecclesiam repræsentet, &c.* IV. & V. Sessionem indicat, quibus hoc est nominatim statutum Nationaliter inquam & Conciliariter: Itaque Martinus hæc se inviolabiliter sequi, & tenere indicat, juxta ea quæ in ultima Sessione Concilii dixit: Nimirum *quod ea quæ in materiis fidei Conciliariter erant decreta inviolabiliter tenere & nunquam contraire volebat.* Quod Argumentum si Adversarii sine ulla evasione diluere potuerint, ipsum quidem Cajetanum acumine superabunt: quoniam lib. *de auctoritate Papæ & Concilii* Cap. 9. non potest hunc nodum aliter solvere quam suppositione falsi, *Asserendo scilicet Articulum* XL. *contra errores VVicleff dicere quidem Papam habere potestatem in particulares Ecclesias: sed minime negare potestatem quam obtinet in Ecclesiam Universalem.* Quasi vero, Cajetane, Patres Constantienses qui obiter tantum & per accidens ratione errorum Joannis Wicleff de potestate Papæ super Ecclesias particulares in VIII. Sessione Articulo XL. statuerunt; tum eorum fuissent immemores, quæ Sessione IV. & V. directe & ex proprio instituto de immediata Ecclesiæ auctoritate supra Papam tanquam de fundamento omnium agendorum decreverunt: plurisque apud eos fieret accessorium quam principale. At jam dixi illis propositum fuisse in hac Synodo duos debellare errores justo Ecclesiæ regimini infestos. Ita ut I. Sessione IV. & V. regimen Aristocraticum; deinde Sessione VIII. statum vel principatum Monarchicum super Ecclesias particulares explicarint & decreverint: *Illud quidem, inquam, ex proprio instituto & directe: hunc vero obiter tantum quando errores Hussitarum condemnarunt*, qui Ecclesiæ Romanæ primatum abnegabant. Porro magis ridendi quam confutandi sunt, qui elencho à divisis ad conjuncta & à particularibus ad universalia cavillantur Papam ideo pollere potestate super Ecclesiam Congregatam in Concilium Generale, quod potestatem habeat super Ecclesias particulares disgregatas: hoc enim perinde est acsi quispiam inferret Milonem Crotoniatem, quia unum bovem ferre & comedere potuit,

tuit, potuisse etiam cunctos boves ferre & comedere. Cæterum, hæc Bulla Martini V. pro exequutione Decretorum Synodi Constantiensis decimum tertium Monimentum praxeos Auctoritatis Concilii supra Papam nobis exhibet: quoniam Martinus omnia & singula de Concilii consensu & approbatione gerit: & ita depellitur quarta objectio proposita in Analysi, IV. & V. Sessionis Constantiensis ubi objectiones Adversariorum propulsavimus.

Summa hujus Historiæ Synodi Constantiensis est, ex propriis fundamentis Adversariorum, qui nullum Concilium validum esse perhibent nisi à summo Pontifice auctoretur: Synodum Constantiensem etiam quoad IV. V. & XV. Sessionem esse legitimam & œcumenicam: quippe quæ à Martino V. ultima Sessione & peculiari etiam Bulla, qua Decreta Concilii Constantiensis exequutioni mandat confirmata fuerit.

XXVII. Tempore Synodi Constantiensis regnum Gallicanum, partim ob Caroli VI. intervalla, partim ob Burgundionum & Anglorum invasiones graviter periclitabatur: & Curia Romana florenti fortunæ Anglorum atque Burgundionum favebat, sicut temporum illorum historiæ docent, & ipse Gersonius non obscure indicat in Dialogo Apologetico supra laudato: ipse enim eam ob causam Synodo Constantiensi soluta coactus est in spontaneum proficisci exilium, ut insidias sibi à Duce Burgundo paratas vitaret: estque triennium moratus Ratembergæ in Bavaria: unde Carolo VI. vita functo Lugdunum rediit anno M CCCC XXII. postquam Carolus VII. regium thronum conscendit variis concussum motibus: Idque ut ille consuetudine Fratris sui Nicolai monachi ordinis Cœlestinorum uteretur qui erat Lugduni. Tum vero Martinus V. aliquos judices & Nuncios Apostolicos misit in Franciam, ut Ecclesiæ Gallicanæ Decreta (quibus statuebatur Gallicanam Ecclesiam ad suas antiquas libertates reduci & jus commune servari) perfringerent, ac repugnantes sententia excommunicationis innodarent: Idque ut facilius assequerentur, hac vulgari parœmia infirmorum animos territare conabantur: *Sententia Pastoris etiam injusta est timenda & tenenda:* qua ex re Gersonius ansam captavit dogmatice examinandi illam Nunciorum Apostolicorum propositionem tractatu quem inscripsit *Discussio illius assertionis Sententia Pastoris etiam injusta tenenda est:* quo in opusculo demonstrat Reges Franciæ *die suæ inaugurationis solitos se sacramento adstringere ad propugnandas Ecclesiarum regni sui libertates: & debere re-*

putare sententias cujuscumque Pastoris, etiam summi Pontificis latas in oppositum esse injustas, & continere errorem intolerabilem contra publicam justitiam & cedere in usurpationem indebitam: continuoque nec tenendas nec necessario timendas, præsertim cum Rex obtulerit in facie Concilii Generalis Constantiensis, se paratum esse providere statui summi Pontificis sicut alii Reges & regna pro sua parte. Reliqua videbit Lector, & notabit Martinum V. ubi animadvertit hoc suum incœptum de antiquandis Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus sibi ex animi arbitrio minime procedere: atque Carolum VII. quamquam Anglicanis bellis implicitum fortiter pro Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus & jure communi vindicando pugnare: usum opera Reginæ Hierusalem & Siciliæ, necnon etiam Ducis Britanniæ Armoricæ, ut Carolum VII. ad suas partes alliceret: quiquidem magnis Curiæ Romanæ pollicitationibus pellectus, tandem Martini V. postulatis, quem sibi hac ratione volebat demereri, assensum præbuit: atque edictum adversus Ecclesiæ Gallicanæ libertates evulgavit die x. Februarii M CCCC XXIV. hoc autem quo minus in rem judicatam abiret, Magister *Petrus Cousinot Cognitor regius generalis obstitit*, ut liquet ex Actis Parlamenti: quæ à Petro Pithoco doctissimo & nunquam satis laudato viro edita sunt in lucem.

FINIS LIBRI II.